

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TÜRK MEDYASINDA HUKUK İHLALLERİ VE CEZAI
MÜEYYİDELERİN HUKUKSAL DAYANAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN
Muhammed E. YALÇINKAYA

ELAZIĞ-2019

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TÜRK MEDYASINDA HUKUK İHLALLERİ VE CEZAİ MÜEYYİDELERİN
HUKUKSAL DAYANAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN
Muhammed E. YALÇINKAYA

Jürimiz, 14/06/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN
2. Dr. Öğr. Üyesi Yunus NAMAZ
3. Dr. Öğr. Üyesi Aydın KARABULUT

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Türk Medyasında Hukuk İhlalleri ve Cezai Müeyyidelerin Hukuksal Dayanakları****Muhammed E. YALÇINKAYA****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İletişim Bilimleri Anabilim Dalı****Elazığ – 2019, Sayfa: VII+81**

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde görülen baş döndürücü hızdaki gelişim ve değişim, insanların özel hayatlarına müdahale yöntemlerini de kolaylaştırmış ve oldukça çeşitlendirmiştir. Bu bağlamda basın, radyo, televizyon ve internet yolu ile kişilere ve mala karşı işlenen suçlarda önemli bir artış görülmeye başlanmıştır.

Günümüzde toplumsal hayatı etkilemede dördüncü kuvvet sayılan medyadaki baş döndürücü hızlı gelişmeye paralel bir şekilde, insanın sadece ve sadece insan olması sebebiyle sahip olduğu en temel ve vazgeçilmez haklardan olan özel hayatın gizliliği ve diğer kişilik haklarının da ciddi şekilde korunması gerekmektedir. Bu da özel hayatın gizliliği, ifade ve iletişim özgürlüğü gibi kavramların karşı karşıya gelmesine neden olmaktadır.

İnsanların düşünce ve ifade özgürlükleri ile haber alma özgürlüklerini rahatlıkla kullanabilme hakları nasıl ki medya sayesinde mümkün oluyor ise; medyanın da bu işlevini yerine getirirken hukuka uygun şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Medya organları görevlerini ifa ederken hukuka uygun hareket etmez ise veya hukuka uygunluk sınırını aşar ise toplum ve devlet düzeninin korunması için çeşitli müeyyideler söz konusu olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Hukuk, Kişilik Hakkı, Hukuk İhlali, Cezai Müeyyideler.

ABSTRACT

Master Thesis

Violations of Law in Turkish Media and The Legal Basis of Penal Sanctionings

Muhammed E. YALÇINKAYA

The University of Fırat

The Institute of Social Science

The Department of Communication Sciences

Elazığ – 2019, Page: VII+81

The rapid development in information and communication technologies has eased and diversified the methods of interference in private lives of people. In this sense; a reasonable rise has started to be observed in the rates of the crimes against persons and goods which are committed via media, radio, television and the internet increasingly.

Collaterally to the rapid development within the media, which is recently regarded as the fourth force to influence the social life; the secrecy of private life and other personal rights must be protected because these are the most fundamental and unalienable rights that are possessed by a person just because he is a human being. Due to this protection, some notions such as the secrecy of private life and the freedom of thought and expression face off against each other.

Eventhough it is because of the media that people use their rights for the freedom of obtainment of information and expression easefully; the media again, must abide by law while doing its job. If the media organs don't abide by law within these circumstances or crosses the lines of compliance with laws, varied sanctions may be the point in question to save social and state orders.

Key Words: Media, law, personal rights, violation of law, penal sanctionings

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖNSÖZ	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMLAR VE TEORİK YAKLAŞIM.....	3
1.1. Medya Veya Kitle İletişim Araçları Kavramı	3
1.2. Hukuk ve Kişilik Hakkı Kavramları	3
1.2.1. Hukuk Kavramı	3
1.2.2. Kişilik Hakkı Kavramı	3
1.3. Kitle İletişimi Kavramı	4
1.4. Kitle İletişim Hukuku Kavramı.....	7
1.5. Kitle İletişimi Faaliyeti Ve Hukuksal Sorumluluk.....	8
1.6. Kitle İletişim Faaliyeti Sonucunda Sorumluluk.....	11
1.7. Hukuk İhlali Kavramı	11
1.8. Cezai Müeyyideler Kavramı	12
1.9. Medya Yolu İle Hukuk İhlaline Karşı Cezai Müeyyideler	12
1.9.1. 1982 Tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Yer Alan Düzenlemeler .	12
1.9.2. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nde Yer Alan Düzenlemeler.....	15
1.9.3. Basın Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler	18
1.9.4. Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler	20
1.9.5. Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nda yer alan düzenlemeler	23
1.9.6. Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler	25
1.9.6.1. Genel Olarak	25
1.9.6.2. Ceza Kanunundaki Düzenlemelerin Mahiyetine Dair	28
1.9.6.3. Haberleşmenin Engellenmesi Suçu (TCK, 124'ncü madde)	29
1.9.6.4. Haberleşmenin Gizliliğinin İhlali Suçu (TCK, 132'nci madde).....	30
1.9.6.5. Kişiler Arasındaki Konuşmaların Dinlenmesi ve Kayda Alınması (TCK, 133'ncü madde)	32

1.9.6.6. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal (TCK, 134'ncü madde)	33
1.9.6.7. Nitelikli Dolandırıcılık (TCK, 158/1-g maddesi)	36
1.9.6.8. Halk Arasında Korku ve Panik Yaratmak Amacıyla Tehdit (TCK, 213'ncü madde)	38
1.9.6.9. Suç İşlemeye Tahrik (TCK, 214'ncü madde)	41
1.9.6.10. Suçu ve Suçluyu Övme (TCK, 215'nci madde)	43
1.9.6.11. Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama(TCK, 216'ncı madde)	44
1.9.6.12. Kanunlara Uymamaya Tahrik (TCK, 217'nci madde)	45
1.9.6.13. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (TCK, 220'nci madde)	46
1.9.6.14. Müstehcenlik (TCK, 226'nci madde)	49
1.9.6.15. İftira (TCK, 267'nci madde)	50
1.9.6.16. Halkı Askerlikten Soğutma (TCK, 318'nci madde)	52
1.9.7. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler	53
1.9.8. Terörle Mücadele Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler.....	55

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA.....	57
2.1. Problem	57
2.2. Amaç	58
2.3. Önem	58
2.4. Hipotezler.....	59
2.5. Yöntem.....	59
2.6. Evren ve Örneklem	59
2.7. Sınırlılıklar	60
2.8. Verilerin Toplanması	60
2.9. Verilerin Analizi.....	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KAVRAMLAR VE TEORİ BAĞLAMINDA ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ. 61	61
3.1. Mit Tırlarının Durdurulması Olayı.....	61
3.1.1. Olay	61
3.1.2. Olayın Medyaya Yansıması	62
3.1.3. Haber Sebebiyle Gazetecilerin Yargılanması.....	62
3.1.4. Olayın İfade ve Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	64

3.2. Hasan Cemal'in “Çekilme Günlükleri” Yazı Dizisi Olayı	67
3.2.1. Olay	67
3.2.2. Olayın Medyaya Yansıması	67
3.2.3. Haber Sebebiyle Gazetecinin Yargılanması	68
3.2.4. Olayın İfade ve Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	69
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
KAYNAKÇA.....	76
EKLER	80
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	80
ÖZ GEÇMİŞ	81

ÖNSÖZ

‘Türk Medyasında Hukuk İhlalleri ve Cezai Müeyyidelerin Hukuksal Dayanakları’ adlı çalışmayı alanda yapılmış diğer çalışmalardan ayrılan özelliği, “Mit Tırlarının Durdurulması” ve Hasan Cemal’in “Çekilme Günlükleri” yazı dizisi örnek olayları çerçevesinde Türk medyası üzerinden hukuk ihlalleri ve cezai müeyyidelerin hukuksal dayanaklarını analitik yaklaşımla ele alan bir çalışma olmasıdır. Bu bağlamda Türk medyasında yaşanan hukuk ihlallerini meşrulaştırma çabalarının ele alınışı ve hukuksal dayanakları iki örnek olay incelemesi ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın hazırlık aşamasında destekleriyle ve sunduğu özgün fikirlerle şahsıma yol gösteren ve yardımlarını her koşulda esirgemeyen değerli hocam, danışmanım Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN’A ve maddi manevi destekleri ile her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ELAZIĞ-2019**Muhammed E. YALÇINKAYA**

GİRİŞ

İnsanlık tarihi içerisinde bireyle özdeşleşen en temel alanlardan ve haklardan biri kuşkusuz ‘mahremiyet’ kavramıdır. Aynı durum tüzel bir kişilik arz eden ‘devlet’ kavramı için de geçerlidir. Ancak, özellikle ikinci yarısından sonra olmak üzere yirminci yüzyılda, adeta baş döndürücü bir süreçte gerçekleşen teknolojik gelişmeler sonucunda, toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen radyo, televizyon, basın ve internet; bir taraftan insan hayatını kolaylaştırırken diğer taraftan ise insanların en özel ve mahrem alanlarına kolaylıkla müdahale edilebilmesini sağlamıştır.

Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı devinim ve gelişim, insanların özel hayatlarına ve buna bağlı olarak kamu kurumlarının kurumsal yapılarına müdahale yöntemlerini de kolaylaştırmış ve önemli ölçüde çeşitlendirmiştir. Bu bağlamda radyo, televizyon, basın ve internet yolu ile kişilere ve mala karşı işlenen suçlarda önemli bir artış ve çeşitlilik görülmeye başlanmıştır.

Günümüzde toplumsal hayatı etkilemede dördüncü kuvvet sayılan medyadaki hızlı gelişmeye paralel bir şekilde, insanın sadece ve sadece insan olduğu için sahip bulunduğu en temel ve vazgeçilmesi düşünülemeyen haklardan bir tanesi olan özel hayatın gizliliği (mahremiyet) ve diğer kişilik haklarının da korunması gerekmektedir. Bu da özel hayatın gizliliği (mahremiyet), ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü gibi kimi kavramların karşı karşıya gelmesine sebebiyet vermektedir.

Bireyin sahip olduğu bilgi alma hakkının ötesinde, kitle iletişim vasıtalarına çok daha geniş yetki veren haber toplama hakkı, toplumdaki herkesin ulaşamayacağı kimi bilgi kaynaklarına ulaşmayı da bünyesinde barındırır. Başka bir anlatımla, kitle iletişim organlarının haber toplama özgürlüğü medya açısından en temel haklardan biri olarak sayılmaktadır. Basın, kamusal bir görevi ifa ettiği için de özgürlükçü demokratik sistemlerde basın özgürlüğü vazgeçilmezdir; mutlaka olmalıdır. Bu bağlamda birçok ülke anayasasında bu hak güvence altına alınmıştır. Evrensel bir hak olan özgürlüğü kullanma hakkının, bütün hürriyetlerde olduğu gibi basın hürriyeti açısından da geçerliliği şüphesiz vardır. Ancak bu hak sınırsız değildir ve olmamalıdır.

Bu bağlamda, iletişim özgürlüğü kavramı ne kadar önemli ve himaye edilmesi gereken bir kavram ise; bireyin kişiliğine ayrılmaz şekilde bağlı olan kişilik hakkı da en az o kadar önemlidir, kutsaldır ve hukuki himayeye muhtaçtır. Başka bir ifade tarzıyla, insanların ifade özgürlüklerini kullanabilmeleri ve haber alma özgürlüklerini rahatlıkla

kullanabilmeleri nasıl ki medya organları sayesinde mümkün ise; medya organlarının da bu fonksiyonunu ifa ederken hukuk kurallarına uygun bir şekilde hareket etmesi mutlak surette gerekmektedir.

Medya ya da başka bir ifade ile kitle iletişim araçları görevlerini ifa ederken hukuka uygun hareket etmediği veya hukuka uygunluk sınırını aştığı takdirde, toplum ve devlet düzeninin korunması açısından çeşitli müeyyideler söz konusu olabilmektedir.

Basında sorumluluk rejimi esas itibarıyla “Cezai Yönden Sorumluluk” ve “Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlalinde Hukuksal Sorumluluk” olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir. Ancak, belirtilen alanın çok kapsamlı olması ve bu çalışmanın mahiyeti gereği, söz konusu bu konu “Türk Medyasında Hukuk İhlalleri ve Cezai Müeyyidelerin Hukuksal Dayanakları” başlığı altında “Basında Cezai Yönden Sorumluluk” bağlamında örnek olaylar marifetiyle analiz edilmeye çalışılmıştır.

Yakın bir tarihe kadar ‘*MİT Tırlarının Durdurulması*’ ve Hasan Cemal’in ‘*Çekilme Günlükleri*’ yazı dizisi vakalarının medyada sıkça yer bulduğu bilinmektedir. Her iki olayda basın özgürlüğü hakkının kullanılmasına sığınılarak medya mensupları tarafından Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin mahremiyetinin ihlal edildiği iddia edilerek yasal süreç başlatılmıştır.

Gerek kamusal ortamlarda gerekse yargılama sürecinde basın özgürlüğü hakkının bu bağlamda meşru olup olmadığı ve bir devletin gizli kalması öngörülen bilgilerinin medya organları marifetiyle ifşa edilmesinin hangi ölçüde geçerliliğinin olabileceği açık uçlu bir sorunsal olarak tartışılmıştır. Söz konusu bu vakıaların basın özgürlüğü bağlamında değerlendirilemeyeceği temel hipotezinden hareket edilerek yürütülen bu çalışmanın analizlerine dayanak teşkil eden veri toplama araçları, arşiv araştırması ve yazılı/basılı kaynak taraması şeklinde oluşturulmaya çalışılmıştır. ‘*MİT Tırlarının Durdurulması*’ ve Hasan Cemal’in ‘*Çekilme Günlükleri*’ vakaları örnek olay incelemesi olarak ele alınarak hermeneutik yöntemle analiz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMLAR VE TEORİK YAKLAŞIM

1.1. Medya veya Kitle İletişim Araçları Kavramı

“Medya” sözcük olarak çevre, ortam, araç, vasıta anlamına gelen İngilizce *media* sözcüğünden lisanımıza geçmiştir. Kavram olarak ise kitle iletişim araçlarını (*mass media*) ifade etmektedir.

Günümüzde “medya” kavramı çok yoğun bir şekilde kullanılmasına rağmen; bu kavramın kapsamı ve bu kavramı çerçeveleyen sınırlar net olarak belli değildir. Mesela, kimileri “televizyon medyası” kavramını kullanmakta, bunun yanı sıra; yazılı basın, radyo-televizyon, internet ve sosyal medya olmak üzere tümünü ifade etmek için de yine “medya” kavramı kullanılabilmektedir. Bu şekildeki kavram belirsizliğinin giderilmesi ve bu alandaki kargaşayı önlemek için, “medya” ifadesi yerine “kitle iletişim araçları” söyleminin kullanılması daha doğru olur (Kocadaş, 2005:5).

1.2. Hukuk ve Kişilik Hakkı Kavramları

1.2.1. Hukuk Kavramı

“Hukuk” kelimesi (sözcüğü) Arapça olup, “hak” kelimesinin çoğuludur. “Haklar” demektir. “Hak” kelimesi ise İslam dini literatürüne dahil olan bir kavramdır.

Sözlük anlamı ile *hukuk*, toplum hayatında bireyler arasındaki münasebetleri tanzim eden/düzenleyen ve kamu kudreti ile kendisine uyulması sağlanan, uyulmaması çeşitli müeyyidelere bağlı kılınmış olan kurallar manzumesidir (Yılmaz, 1992:356).

Hukuk, insanın cemiyet hayatında riayet etmesi lazım gelen, haklıyı haksızdan ayıran kaideler, kurallar ve esaslardır (Yeğin, 1991:229).

1.2.2. Kişilik Hakkı Kavramı

Bizim mevzuatımızda “Kişilik Hakkı”nın neyi ifade ettiği kavram olarak tanımlanmamıştır. Yani, kanunda kişilik hakkının bir tanımı yapılmamıştır. Aynı şekilde, bu kavrama dahil olan kişilik değerleri de yine sayma yöntemiyle gösterilmemiştir. Bu kavramın içeriği yasa koyucu tarafından sarih ve kesin bir şekilde ortaya konulmamıştır. Kavramın tanımlanması adeta uygulamaya bırakılmıştır.

Ancak, doktrinde de üzerinde mutabakata varıldığı üzere, bireylere sırf var oldukları için tanınan, kişilikleriyle ayrılmaz bir şekilde sahip bulundukları, hukuk sistemi tarafından korunan hayat, vücut tamlığı, onur - şeref ve haysiyet, sağlık, isim, hususi hayat, şahsi veri, resim ve özgürlükler gibi kişilik değerleri üzerindeki haklar, kişilik hakkı olarak ifade edilmektedir (Kılıçoğlu, 2008:3).

Kişilik hakkı, Türk Medeni Kanunu'nda (Kanun No:4721), bütüncül bir şekilde 24'ncü ve 25'nci maddelerde düzenlenmiştir. Bu şekildeki bütüncül düzenleme ile kanunumuzun kişilik hakkı kavramına ilişkin genel bir yaklaşımı benimsediği ifade edilebilir (Zevkliler/Acabey/Gökyayla, 2000:428).

Hukukumuzda kişilik hakkının genel bir çerçevede korunmasına yönelik adı geçen yasal düzenleme gereğince, bu hakkın muhtevasını oluşturan değerlere yönelik farklı düzenlemeler yapılsa dahi, kişilik hakkı genel olarak korununca, bu kavrama dahil olan çeşitli hakların da korunması sonucunu doğuracaktır. Bir bütün halinde korunan kişilik hakkı, ihtiva ettiği değerleri de koruma altına alacaktır (Zevkliler/Acabey/Gökyayla, 2000:428).

1.3. Kitle İletişimi Kavramı

İnsan, sosyal bir varlık olduğu için tek başına yaşamaz; toplum içerisinde ve birlikte yaşar. Toplumu oluşturan her birey, toplumun diğer bireyleriyle sosyal bir ilişki içerisinde yer alır. Sonuçta, insanlar sürekli etkileşim ve iletişim içerisinde bulunur ve bu faaliyetlere katılırlar. Etkileşim görsel, sözsel ve yazılı etkileşim şeklinde gerçekleşir. Öte yandan, her insan toplumu, inattan sanata, ahlaktan hukuka, yemekten giyinmeye kadar çeşitli alanlarda elde ettiği toplam bir kültüre sahiptir. Toplumun her ferdi bu kültürü aktarım yolu ile edinir. Bu itibarla, soyalleşmenin gerçekleşmesi hemen hemen neredeyse kaçınılmaz olmuştur (İçel, 20017:37).

İletişim, genel olarak üç unsurdan oluşur. Haber veren (kaynak), haberin kendisi (ileti) ve haberi alan (hedef) olmak üzere. İletişim çeşitli şekillere göre kategorize edilir ve sınıflandırılır. Bu anlamdaki kategorilerden bir tanesi, doğrudan ve aracılı iletişim şeklindedir (Güngör, 2016:41). İletişim faaliyetinde mesaj/ileti konuşarak, göstererek, yazarak veya teknolojik vasıtalarla organize edilerek gerçekleşmektedir. Bu şekildeki organizasyon iletişim faaliyeti olarak gerçekleşmektedir. İletişim süreci insanlar veya insan grupları arasında müşterek semboller vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Gündelik

yaşamdaki değiş tokuş iletişimde de gerçekleşmektedir. İletişimde değiş tokuş bir sürectir (Evliyaoğlu, 1987:132).

İletişim farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. İlk akla gelen iletişim şekli ise yüz yüze gerçekleştirilen iletişimdir. Toplantılardaki konuşmalar, demeçler, seminer ve tartışmalar yüz yüze yapılan iletişime verilebilecek örneklerdendir. Bu şekilde yapılan iletişimde sujelerin tekliği ve çoklu söz konusu olabilir. Ancak, bu faaliyete katılan tüm sųjeler herhangi bir vasıttan yararlanmazlar. Fakat “*yüz yüze iletişimin*” tanımını yapmak gerektiğinde ise vasıtasız iletişim olarak sınırlandırılmamalıdır. Buradaki yüz yüzelik mesajı ileten ile mesajı alan kişinin mesaja cevap ve karşı cevap verebilme hali ile tanımlanmaktadır. Örneęin cep telefonu ile yapılan bir konuşmada yüz yüze iletişimin bir şeklidir. Bazen bu yüz yüzelik aynı anda olmasa dahi, kaynağın ve hedefin “*yanıt verme*” olanağının bulunması yüz yüze ileşitimin varlığını kabul için yeterlidir. Örneęin telsizle konuşmak da bu durumda yüz yüze iletişime örnek olmaktadır (Asna, 2010:71).

İletişimin bir diğer şekli ise yüz yüze olmayandır.Yine yukarıdaki tanımın ana nüvesi “*yanıt verme*” olmakla birlikte; yanıtın “*hemen*” veya “*doğrudan*” gerçekleşmemesidir. Bu iletişim şeklini de kendi içinde “*yazılı-resimli*”, “*sesli*” ve “*sesli-görüntülü*” iletişim olarak ayırmak mümkündür. Posta yolu ile iletişim “*yazılı-resimli*”, radio yolu ile iletişim “*sesli*”, televizyon yolu ile iletişim ise “*sesli-görüntülü*” iletişime örnek oluşturur (İçel, 2017:40).

İletişimi, katılanlar yönüyle bir kategorizasyona tabi tutacak olursak “*bireylerarası*” ve “*kitlelerarası*” iletişim olarak ikiye ayırmak mümkün olacaktır. Basın ve yayın kitleler arası iletişime örnek olarak gösterilebilir. Bunun dışında kalanları ise bireylerarsı iletişim olarak kabul ederiz (İçel, 2017:40).

Tarih, insanlık için önemli hadiseler baz alınarak çeşitli evrelere ayrılmaktadır. 21. Yüzyıl ise modern teknoloji ağı olarak, kendi içinde çeşitli evrelere ayrılmak durumundadır. Baę döndürücü teknolojiyi, bu teknolojinin insanoğlunun kullanımına sunulmasını dikkate alarak evrelere ayırmak zarureti vardır.Telgraftan telefona, telefondan mobil telefona, mobil telefondan internete ve internetin taşınabilir hatta giyilebilir hale gelmesi bu evreleri ifade etmede dahi yetersiz kalıyor. Bilgisayarın iletişim sürecine katılması, iletişimi daha yoğun, karmaşık ve hızlı kılmıştır (İçel, 2017:40/Günger, 2016:187).

Bilgisayar teknolojisinden sonrada, internet teknolojisi veya başka bir ifade ile internet ağı yeni iletişim ağı haline gelmiştir. İnternet ağı iletişime yeni bir zemin teşkil etmiştir. Gittikçe dünyadaki tüm ülkelerin ağı dahil olması neticesinde internet global bir iletişim şebekesi haline gelmiştir. Gündelik hayattaki kullanım sıklığı ve ağırlığı herkesin bu ağı dahil olmasını zaruri kılmıştır. E-posta yoluyla alınan ve gönderilen kurumsal iletişimin daha sonra da bireyler arasında kullanılması ile internet kullanımı gündelik hayatın neredeyse evrenine oturmaya başlamıştır. İnternet iletişim kanalı ile yazılı-resimli iletişim yanında sesli-görüntülü iletişimde gerçekleşmektedir. Bu bağlamda anlık ve kesintisiz iletişim hali doğmuş ve sürece çok yönlü dahil olmak mümkün hale gelmiştir. Bireyler, hatta daha sonra kurumlarda “sosyal medya” gibi platformlarda iletişim kurmayı tercih eder olmuştur. Bu itibarla, *İnternet* kitle iletişim araçlarından biridir (İçel, 2017:41).

İletişim sürecinde, yüz yüze iletişim kurmak bir takım üstünlükler sağlamaktadır. Ancak, diğer iletişim türlerinin de kendilerine has üstün yanları mevcuttur. Bilhassa kitle iletişim vasıtalarının üstünlüğü gözden uzak tutulmamalıdır. Kitle iletişim araçları kitlesel açıdan önemli bir prestije sahiptir. Kitle iletişim aracının herkese seslenebilme yönü ile yüksek prestijinin yanında pozitif yönüde vardır (İçel, 2017:41). Kitle iletişim araçlarının mülkiyeti ve sahiplik durumları işin polik boyutlarının da olduğunu göstermektedir. Frankfurt Okulu müellifleri öncülüğünde kitle iletişim araçlarının işlevi ve işleyişlerine dair çözümleme yaklaşımlarında iletişimin ekonoimi politiğı ortaya konulmuştur. Kitlelerin değişim ve dönüşümünde vasıta olmaları kuramsal bakış açılarına konu olması sonucunu getirmiştir. Diğer yandan bireylerin istek ve arzularınayön vermesi, hatta birlikte yaşamaya razı olmayı, toplumsal uzlaşmayı sağlaması açısından iletişim vasıtalarının ortaya çıkışından beri kuramsal yaklaşımların da ilgisini çekmiştir (Güngör, 2016:141).

İletişim çeşitlerinin ekinlik dereceleri ele alındığında, kitle iletişim araçlarının ve yüz yüze iletişimin yaygınlaşması veya desteklenmesi halinde eğitici, öğretici ve ikna edici etkilerinin ve her geçen gün nüfuzunun arttığı bilinmektedir. Bilhassa eğitim sahasında kurumlar, yüz yüze eğitimin yanında kitle iletişim araçları vasıtasıyla zamandan ve mekandan bağımsızlaşarak iletişim etkinliğinden yararlanma çabasıındadırlar (İçel, 2017:41).

“Kitle iletişimi” ya da “Kitle haberleşmesi”, kitle iletişim araçları adı verilen basın ve yayın araçları (radyo-televizyon, sinema filmleri, video bantları ve internet) ile

yapılan her türlü faaliyet olarak adlandırılabilir. İngilizce bir deyim olan “*mass communication*” dilimize “*kitle haberleşmesi*” şeklinde girmiştir. Süreç içerisinde “*kitle iletişimi*” deyimini halini almıştır. Kitle iletişimi, Türkçe'de yaygın bir şekilde kullanılır hale gelmiştir (İçel, 2017:41).

1.4. Kitle İletişim Hukuku Kavramı

Kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanımına bağlı olarak, diğer hukuk normalarına ihtiyacın doğması gibi; kendi gerçeğine uygun ve faydalı bir şekilde işleyebilmesi adına, bu faaliyetlerin hukuka uygun bir şekilde hukuk devletine entegre edilmesi gerekir. Bu sahada hukuk boşluklarının olmamasının sağlanması gerekir. Yapılacak hukuki düzenlemeler işin özüne uygun olmalıdır. Bu alandaki düzenlemeler sadece teknik, kültürel, sosyal ve ekonomik yönden olmamalı; aynı zamanda geleceği de kapsar şekilde hukuki ihtiyaçları öngörmelidir. Yani hukuki gereksinimlerde tüm bu hususlar dikkate alınmalıdır (İçel, 2017:53). Alana dair hukuki süreç yasalaştırılırken, öncelikle yapılması gereken temel hak ve özgürlüklerin tanınmasıdır. Daha sonra ise bu hak ve özgürlüklerin hangi hallerde kısıtlanabileceği belirlenmelidir. Kitle iletişim vasıtaları ile yapılan faaliyetlerin olmazsa olmaz ön koşulu niteliğindeki temel hak ve özgürlükler tüm iletişim vasıtalarını kapsamalı ve tamamına ise “*iletişim özgürlüğü*” adı verilmelidir. İletişim özgürlüğü ile hak ve özgürlükler tam bir güvenceye kavuştuktan sonra toplum ve bireyin çıkarlarına uygun bir tarzda faaliyette kullanılmasına imkan sunulmalıdır. İletişim sahasında tanınan özgürlükleri tanımlayan, düzenleyen ve sınırlayan kuralların tamamı “*kitle iletişim hukuku*” veya “*kitle iletişim hukuk rejimi*”ni oluşturur (Dönmezer/Bayraktar, 2014:22).

Kitle iletişim vasıtalarının her birinin kendi doğası gereği veya faaliyet şekli bu alanda özel düzenlemeleri gerektirir. Kitle iletişim hukukunu tek bir kanunla düzenlemek mümkün olmayacaktır. Kitle iletişim vasıtalarının kendine özgü yapısı gereği ayrı ayrı mevzuatla düzenlemeyi gerektirmektedir. Kitle iletişim araçları artık ülke sınırlarını da aşan bir nitelik taşımaktadır. Diğer yandan kitle iletişim faaliyetlerinin çok karmaşık yapıda bulunması genel bir düzenlemenin önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Koşullara uygun evresel bir düzen kurmak için bu hususu göz önünde tutmak gerekir. Kitle iletişim vasıtalarının faaliyet tarz ve sahalarına dair düzenleme yapmak yetmez; aynı zamanda pozitif hukukun diğer branşlarında da genel ve özel düzenlemeler yapmak gerekmektedir. Anayasa, İdare Hukuku, Ticaret Hukuku,

Borçlar Hukuku, Medeni Hukuk, Eşya Hukuku, İş Hukuku, Fikri Sınayi Mülkiyet Hukuku, diğer yanda Ceza Hukuku ile Ceza Muhakemesi gibi hukuk branşlarında da yerini almalıdır. Kanunda boşluk olması, bir takım hak kayıplarına veya hak ihlallerine yol açabilir (Dönmezer/Bayraktar, 2014:26).

Kitle iletişim alanında her bir kanunla ayrıntılı düzenlemelerin getirilmesi bir zorunluluktur. Uygulamada gerek başka ülkelerde gerekse ülkemizde alandaki genel hukuksal düzenlemeler “*Basın Kanunu*”nda; radyo-televizyon hukuku ise “*Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun*”da ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu arada yeni bir kitle iletişim aracı olan “*internet*”e dair bir hukuk rejimi oluşturmada ise dünyadaki düzenlemelere göre ülkemizde yasal düzenlemeler oldukça yavaş olmuştur (İçel, 2017:54).

Kitle iletişim hukukunun bu mevcut düzenlemeler çerçevesinde hukukun hangi alanına girdiği henüz netliğe kavuşmamıştır. Kitle iletişim hukuku özel hukukun bir alanı mı yoksa kamu hukukunun bir alanını net değildir. Ancak doktrinde yapılan tartışmalar daha çok “*Basın Kanunu*” etrafında cerayan ettiği için, bu alanın kamu hukuku alanında olduğu ileri sürülmüştür. Basın hürriyeti, anayasal bir hak ve kavram olması sebebiyle demokratik hukuk devleti açısından basın kamusal bir görev ifa eder. Bu sebeple kitle iletişim hukukunun, kamu hukukunun bir dalı olduğu kabul edilebilir. Fakat buna rağmen kitle iletişim hukukunu sadece bir alana hapsedmek doğru değildir. Yukarıda da bahsedildiği gibi, hukukun bir çok branşı ile yakından ilgilidir. Bu sebeple, karma bir niteliği haiz olan kitle iletişim hukukunu net bir şekilde sınıflandırmak kolay ve doğru olamayacaktır. Daha çok karma bir hukuk branşı olarak kabul etmek gerekmektedir (İçel, 2017:55).

1.5. Kitle İletişimi Faaliyeti Ve Hukuksal Sorumluluk

Kitle iletişim faaliyetlerinin kamusal yanı sebebiyle bu faaliyetlerin kamu hukuku çerçevesinde düzenlenmesi; öte yandan kamu yararı gerekçesiyle kişisel haklara zarar verilmemesi temel hedeftir. Hak ve özgürlükler ile bunların sınırlarının açık, net ve herkesçe anlaşılır olması gerekmektedir. Hatta Türk Ceza Kanunun 4’ncü maddesinde “*kanunu bilmemek mazeret sayılmaz*” şeklinde düzenlenen ilke karşısında, özellikle suç normu ve yaptırımını ihdas eden düzenlemelerin açık, net ve anlaşılır olması zaruridir. Kitle iletişim faaliyetinin temeline haklar ve özgürlükler konulduğunda, kamusal ve bireysel hakların bir dengede tutulması zorunludur. Diğer

yandan kitle iletişim faaliyetinde bulunan gerçek kişi veya tüzelkişi, bu faaliyetlerinden dolayı hak ihlali yaptığıında idari ve adli yaptırımsız kalması da düşünülemez. Hukuka uygun olmayan basın yayın faaliyetleri, bu faaliyetleri yapan kişilerin hukuki ve cezai sorumluluklarını doğuracaktır. Öte yandan hakları ihlal edilen kişilere karşı da sorumluluk doğuracaktır. Hakları ihlal edilen bu kimseler gerek adli gerekse idari hak arama yollarına başvurabileceklerdir (Çolak, 2013:339).

Yukarıda da belirtildiği üzere, işbu tezin konusu “cezai sorumluk” olmakla birlikte cezai sorumluluğun izah edilmesinde “*hukuka uygunluk*” kavramı önce idare ve özel hukuk açısından; daha sonra da ceza hukuku açısından izah edilecektir. Kitle iletişim faaliyetinin ülke sınırlarında kalmayıp, ülke sınırlarını aşan bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu faaliyetlerin, kendi toplumumuz açısından hem ulusal hem de bireysel çıkarlarla yakın ilgisi sebebiyle muafiyetlere, istisna ve ayrıcalıklara sahip olması demokratik hukuk devletinde özgürlükler açısından tartışmasızdır. Kitle iletişim faaliyeti yürüten kurumlara ve onun faaliyetini yürüten gerçek kişilere tanınan bir takım hukuki ayrıcalıklar ve kolaylıklar gereği, kitle iletişim faaliyetinin kamu yararı sebebi ile denetim ve gözetim altında bulundurulması bir zorunluluktur. Ancak bu denetim ve gözetim bir takım hukuksal kriterlere uyularak yapılmak zorundadır (Çolak, 2013:339).

Kitle iletişim faaliyetlerinin hukuka uygunluğunun denetlenmesine ilişkin kıstaslar Anayasa Hukuku çerçevesinde ve bu alanı düzenleyen kanunlar ile alanda faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının etik ilkeleri ve Yüksek Yargı kararları olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradaki kıstasların başında *kamu yararı*, daha sonra ise *gerçeklik*, *ölçülük* ve *güncellik* gelmektedir (İçel, 2017:315; Çolak, 2013:340).

Kamu yararı, esasen tanımı oldukça esnek olan bir kavramdır. Hukuki nitelendirilmesi, yani kamu yararının ne olduğu hususu hakim önüne gelen her olayda yeniden yapılmaktadır (Gül, 2014/2:536). Kitle iletişim kuruluşlarının faaliyet yürütürken temel amacı kamu yararı olmalıdır. Kaldı ki kamu yararı kitle iletişim faaliyetinin doğası gereğidir. Kitle iletişim faaliyeti yürüten tüzel kişiler/kurumlar/kuruluşlar ve bu faaliyet için etkin rol alan çalışanlarının görev yaparken önceliği kamu yararı olmalıdır. Bu faaliyetleri bu saik ile yürütmelidirler. Bu amaca yönelmemiş olan kitle iletişim faaliyeti hukuka aykırılık teşkil edecektir. Kitle iletişim faaliyeti yürütenler bu amacın dışına çıkarak ekonomik çıkar elde etmek veya başkasının elde etmesine hizmet etmek veya birilerini cezalandırmak gibi bir saikle bu faaliyeti yürütürlerse eylemleri hukuka aykırı olacaktır. Kamu yararı, idare hukuku

açısından uygulama alanında daha çok belginleşmektedir. Kamunun bilgilenme, bilgiye ulaşma, haberleşme, bir düşüneyi yayma ve açıklama ve haber alma taleplerinin karşılanması amacıyla yapılan kitle iletişim faaliyetlerinde kamu yararı olduğu kabul edilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken başka bir husus kamuoyunun yoğun ilgisinin salt kamu yararı olmayacağıdır (Çolak, 2013:385).

Gerçeklik, kitle iletişim faaliyeti yürüten tüzel kişiler ve çalışanlarının, yaptıkları faaliyetlerin mutlaka gerçeğe uygun olmasıdır. Başka bir ifade ile gerçeklik, yapılan yayınların hukuka uygunluğu için zaruridir. Kamu yararının varlığı tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda kitle iletişim faaliyetinin gerçeklik kavramı çerçevesinde icra edilmesi gerekmektedir. Ve olan olduğu gerçeklik ile verilmelidir. Gerçeğe aykırı yürütülen kitle iletişim faaliyetleri manipölasyon değerindedir. Bu şekildeki faaliyetlerin hukuka aykırı olduğu açıktır. Bizim ülkemizde geçmişte yapılan bu tarz kitle iletişim faaliyetleri ağır sonuçlar doğurmuştur (Çolak, 2013:342).

Güncellik, kamu yararının belirlenmesindeki ölçütlerden bir diğeridir. Kitle iletişimi faaliyeti yapılırken, haber ve yorumların güncelliği önem arz eder. Kitle iletişim faaliyetinin konusu olan bir haber, toplumsal çıkarlar açısından değerini yitirmiş bir haber ise güncelliğini de yitirmiş demektir. Kamu yararından farklı bir kavram olan kamuoyu, haberin güncellik değerini belirlemez; bunun da altını çizmekte fayda vardır. Aksi yönden bakılacak olursa; kamuoyu ilgisi olmayan, ancak güncel olan bir konunun kitle iletişim faaliyeti kapsamında haber yapılması, faaliyeti hukuka uygun hale getirecektir (Çolak, 2013:344).

Ölçülülük, kitle iletişim faaliyetinin amaçlarından olan kamu yararısıdır. Fakat bu faaliyetlerini yürütürken kitle iletişim kuruluşunun amaçları arasında, faaliyetlerini devam ettirebilmek için ekonomik gelirlerinin olması gerekmektedir. Bu kaçınılmaz bir durum oluşturmaktadır. Bu gerçeklikle birlikte ölçülülük, hem kendisinin ekonomik durumu hem de faaliyet arasında olmalıdır. Kitle iletişim faaliyetinin hukuka uygun olması için yukarıda sayılan diğer ölçütlerle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir (Çolak, 2013:346).

Hukuka uygun olan kitle iletişim faaliyetinin bileşenleri olan *kamu yararı*, *gerçeklik*, *güncellik* ve *ölçülülük* hep birlikte yani bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlardan birinin eksilmesi halinde hukuka uygunluk sakatlanabilir. Kitle iletişim faaliyetinin hukuka uygun veya aykırı olduğu her olayın kendi yapısında yürütülecek tahliller sonucunda ortaya konulacaktır.

1.6. Kitle İletişim Faaliyeti Sonucunda Sorumluluk

Yukarıda saydığımız kitle iletişim faaliyetine hakim olan ilkelere (*kamu yararı, gerçeklik, güncellik ve ölçülülük*) aykırılık söz konusu olduğunda, bu tek başına bir sonuç doğurmayacaktır. İdare Hukuku, Ceza Hukuku ve Özel hukuk açısından kitle iletişim faaliyetinin sonucunda dış dünyada bir takım sonuçlar meydana gelmiş olmalıdır. Örneğin, bir hakka saldırılmış olmalıdır ya da ortaya bir zarar çıkmış veya zarar tehlikesi doğmuş olmalıdır. Bunların haricinde, ilgilisinin rızası dışında ya da kanuni bir görevin yerine getirilmesi hali hariç, kitle iletişim faaliyeti gerçekleştirilirse bu faaliyeti gerçekleştiren kişi veya kurumların sorumluluğu yoluna gidilecektir. Yapılan faaliyetin hukuka uygun olmaması halinde bir takım idari, cezai ve tazminat sorumluluğu doğacaktır.İlgilisinin bazen talebine bağlı olarak, bazende resen bu sonuca gidilebilecektir (Avşar/Öngören, 2003:127).

Kitle iletişim faaliyetinde kategorik sonuçlara göre; bir hakka yönelik saldırının gerçekleşmiş olması, zararın doğmuş veya zarar doğma tehlikesinin olması, ilgilisinin rızası hilafına olması veya kanunların vermiş olduğu görevlerin yerine getirilmemesi sonucunda sorumluluk doğacaktır (Çolak, 2013:350).

1.7. Hukuk İhlali Kavramı

Hukuk ihlali, kişi veya kişilerin hukuk metinleri ile himaye altına alınmış olan hak veya haklarının hukuk düzenince kabul görmeyecek bir şekil veya sebeple zedelenmesi halidir.

Bu tanımdan hareket edildiğinde, bir hukuk ihlalinin söz edebilmek için her şeyden önce kişi veya kişilere hukuk metinleriyle, yani mevzuatla tanınmış, koruma altına alınmış hak veya hakların bulunması gerekmektedir. Bu hak veya haklara başkaları tarafından bir müdahalede bulunulması; yani bu hakların zedelenmesi gerekmektedir. Gerçekleşen müdahalenin de hukuk düzenince kabul görmeyecek bir şekil ve sebeple gerçekleşmesi zorunludur. Hak veya haklara müdahale hukuk düzenince kabul görececek bir sebebe dayanıyor ise, yani bir hukuka uygunluk hali var ise, hukuk ihlalinin bahsedilemeyecektir. Mevzuatta düzenlenmiş hukuka uygunluk halleri hakka müdahaleyi yasal olarak meşru kılar.

1.8. Cezai Müeyyideler Kavramı

Hukuk ihlaline karşılık olarak yine hukuk metinleri ile öngörülen yaptırıma müeyyide denilmektedir. Uygulanan kişi veya kişiler için bünyesinde üzüntü, acı, sıkıntı veren bir netice doğuran müeyyidelere de cezai müeyyide denilmektedir.

“Ceza” kelimesi de tıpkı “hak” kelimesi gibi Arapça olup; İslam dini literatürüne aittir.

Aşağıda ayrıntılı olarak incelendiği üzere cezaya ilişkin müeyyideler muhtelif kanunlarda yer almaktadır. Bu şekildeki dağınık düzenleme bir mecburiyetin sonucudur. Zira, yaşadığımız çağdaki suç çeşitliliği, bu çeşitliliğin sürekli olarak artması, değişmesi ve suçlu profili nazara alındığında cezaya ilişkin hükümlerin tek bir kanunda düzenlenmesi veya tüm cezai müeyyidelerin biraraya toplanması mümkün görünmemektedir.

1.9. Medya Yolu İle Hukuk İhlaline Karşı Cezai Müeyyideler

Kişilerin “kişilik hakkı” kavramına dahil olan değerlerinin korunması için özel hukukta çeşitli koruma müesseseleri ve yasal düzenlemeler öngörüldüğü gibi; ceza kanunları aracılığı ile de bir takım düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu yönde muhtelif kanunlarda düzenlemeler yapılmıştır.

Bu sebeple, doktrinde basın/yayında (medyada) sorumluluk rejiminin de esas itibarıyla “Ceza Sorumluluğu” ve “Basın Yayın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlâlinde Hukuksal Sorumluluk” olmak üzere iki ana başlık altında incelendiği görülmektedir. Ancak, bu çalışmanın giriş kısmında belirtilen sebeplerle, bu bölümde medya yolu ile kişilik haklarının ihlaline karşı öngörülmüş cezai düzenlemeler ana hatları ile incelenecektir. Bu inceleme yapılırken de normlar hiyerarşisine uygun olarak en üst normdan başlamak üzere en alt norma doğru; çalışmanın hacminin gerektirdiği bir değerlendirme yapılacaktır.

1.9.1. 1982 Tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Yer Alan Düzenlemeler

Anayasamız, 9 Kasım 1982 tarihinde ve 17863 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 2709’ur.

Anayasamızda, basın özgürlüğü, basın özgürlüğünün sınırlanması ve basın yayın hayatına ilişkin bir takım düzenlemeler öngörülmüştür.

Anayasa'da bu husustaki düzenlemeler 26'ncı madde ile 32'nci maddeler aralığında ve özgürlükçü bir anayasada bulunmaması gerektiği kadar detaylarıyla düzenlenmiştir. Yürürlükteki 1982 tarihli Anayasamızda basın özgürlüğü, düşünce ve ifade hürriyeti, basın özgürlüğünün sınırlanmasına dair gerekçeler, basın ve yayın hayatına ve basın araçlarına ilişkin düzenlemeler incelendiğinde; bir özgürlük sisteminden çok sınırlama rejimin öngörüldüğü tartışmasızdır.

Çağdaş ve özgürlükçü bir anayasada bulunması gerektiği şekilde, basın özgürlüğü ile ilgili olarak genel düzenlemeler yapılmamış; darbe döneminde veya olağanüstü şartlar altında hazırlanan tüm anayasalarda olduğu gibi, kazuistik yöntemle düzenlemeler yapılmıştır. Basın özgürlüğü ile ilgili olarak, her ne kadar Anayasamızın 28 nci maddesinde, basının özgür olduğu ve basının sansür edilemeyeceği; basımevi açmanın izne ve mali güvence yatırma koşuluna bağlanamayacağı; devletin, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alacağı ifade edilmiş ise de; maddenin devamında Anayasa'nın 26'ncı ve 27'nci maddelerine atıf yapılarak sınırlama rejimi öngörülmüştür.

Bu şekildeki düzenleme, ilk bakışta, özgürlükleri ana hatları ile ifade edip güvenceye bağlayan ve özgürlük sınırlamalarını ise istisna olarak alt norm olan kanunlara bırakan “Çerçeve Anayasa” düzenlemesi görünümü arz etmekte ve bir nebze sevindirici bir hukuk metni gibi gelmektedir. Ancak, basın özgürlüğünü düzenleyen Anayasa'mızın 28'nci maddesinin devamı ise kendi içinde büyük bir çelişki barındırmakta ve darbe ürünü anayasaların genel karakteri olan “Kazuistik Yöntem”le hazırlandığını ortaya koymaktadır.

1982 Anayasası hazırlanırken, içinde bulunulan siyasal ve toplumsal konjonktürün ve anayasayı hazırlatan darbeci askeri zihniyetin bir yansıması olarak; bilinçli bir tercihle ve sadece basın özgürlüğü ile ilgili olarak değil; diğer tüm özgürlük alanlarında teferruatlı düzenlemeler yapılmıştır. Özgürlüğü esas almak değil; özgürlüğü sınırlamak için gayret edilmiştir. Anayasa maddeleri hazırlanırken, akla gelebilecek bütün ihtimaller yazılmak suretiyle özgürlük alanı çepeçevre kuşatılmıştır.

Keza, ülkemizde basın ve yayın faaliyetleri çoğu zaman siyasi veya bürokratik sistem için bir ayak bağı gibi görüldüğünden; gerektiğinde kontrol altına alınması veya muhtelif baskı yöntemleri ile susturulması için Anayasa maddeleri ayrıntılı olarak yazılmıştır. Hukuki bir düzenlemeye dayalı olarak yapılacak baskı ve kontrol mekanizması sansür olarak algılanmayacak ve toplumsal anlamda da büyük bir tepki

çekmeyecek ve kabullenilebilecektir. Bu sebeple, 1982 tarihli Anayasamızı hazırlatan darbeciler, kendi zihin dünyasını yansıtan yasaklamacı tarzı Anayasa maddelerine serpiştirmişlerdir.

1982 Anayasası'nda basın özgürlüğünün sınırlanması için gerekçe olarak öngörülen kamu düzeni, milli güvenlik, kamu güvenliği, devletin gizli sırlarının açıklanması, yargı gücünün otoritesini azaltmak, cumhuriyetin temel ilkeleri ve devletin bütünlüğü gibi kavramların tamamı yoruma açık; sınırları net bir şekilde belli olmayan, mahkeme ve diğer yargı birimlerine geniş yetki veren kavramlardır. Bu sebeple de, yargıya intikal eden her olayda, zamana ve kişiye, hakim siyasi anlayışa ve bürokratik yaklaşıma bağlı olarak farklı neticeler çıkmaktadır. Devam eden davalarla ilgili olarak, mezkur yaklaşımın bir tezahürü sonucu bazen olması gerekenden daha çok yayın yasağı kararı verilmekte; bazen ise yayın yasağı talepleri reddedilmektedir.

Basın özgürlüğü ile devlet otoritesini temsil eden kurumlar veya unsurlar arasında çatışma çıktığında; kamu gücünü kullanan tarafın talebi üzerine basın özgürlüğü kolaylıkla sınırlandırılabilir.

Basın özgürlüğü ile bireysel bir hakkın karşı karşıya geldiği durumlarda ise, hakkının basın yayın vasıtası ile ihlal edildiğini iddia eden kişinin ekonomik veya siyasal anlamda güçlü olduğu ölçüde basın özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğuracak kararlar çıkmaktadır. Yargılamaya konu olay cinsel suç, kadınlara veya çocuklara karşı işlenen bir suç vasfında ise; bu durumda ise çoğu zaman basın özgürlüğü görmezden gelinmekte ve kısıtlama kararları verilmektedir.

1982 Anayasası, mevcut düzenleme şekliyle toplumun beklentilerine cevap verememektedir. Anayasa'da olması gereken düzenleme yaklaşımı, basın özgürlüğünün temel ilke olarak kabul edilmesi ve bu temel ilkenin de genel bir ifade ile maddeleştirilmesidir. Basın özgürlüğüne istisna oluşturacak veya basın yayın rejimine müdahaleyi gerektirecek hallerin ise alt norm olarak Basın Kanunu'nda veya ihtiyaca göre diğer kanunlarda düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Anayasa metnlerinin gerek siyasal ve gerekse toplumsal dinamikler sebebiyle sık sık değiştirilemediği göz önüne alındığında; bu yaklaşımımızın görmezden gelinemeyecek derecede önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

1.9.2. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nde Yer Alan Düzenlemeler

Yürürlükteki Anayasamızın 90'ncı maddesine göre, iktisadi, teknik veya ticaretle ilgili konuları tanzim eden kısa süreli antlaşmalar hariç olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti Devleti namına milletlerarası kuruluşlar veya yabancı ülkelerle yapılacak antlaşmalar ancak Türkiye Büyük Millet Meclisimizin bir kanunla mezkur antlaşması münasip bulması ile onaylanmış olur.

Yine, aynı Anayasa maddesinin devamında, usulünce onaylanıp, yürürlüğe girmiş devletlerarası sözleşmelerin kanun hükmünde olduğu; bu sözleşmelerle ilgili olarak, Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesine müracaat edilemeyeceği; usulünce yürürlüğe girmiş temel haklara, temel özgürlüklere dair uluslar arası antlaşmalar ile iç hukuka ilişkin kanunların aynı konuda çelişik hükümler ihtiva etmesi halinde, çıkacak uyuşmazlık halinde milletlerarası antlaşmaların hükümlerinin esas alınacağı düzenlenmiştir.

Bu şekildeki Anayasa düzenlemesi ile her ne kadar madde metninde usulünce onaylanıp, yürürlüğe giren uluslar arası sözleşmelerin kanun gibi olduğu ifade edilmiş ise de; devamındaki düzenleme ile aslında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından usulüne uygun olarak onaylanmış ve yürürlüğe girmiş milletlerarası antlaşmaların iç hukukumuz açısından kanunların üzerinde olduğu ortadadır.

Usulünce onaylanmış ve yürürlüğe girmiş milletlerarası antlaşmalara karşı tamamen veya kısmen Anayasaya aykırı olduğu iddiası ileri sürülüp iptali için Anayasa Mahkemesine müracaat edilemeyeceğinin düzenlenmiş olması, temel haklar, temel özgürlüklere dair uluslararası antlaşmalar ile iç hukukumuzdaki kanuni düzenlemelerin aynı konuda/konularda birbiri ile çelişen düzenlemeleri taşıması halinde çıkacak uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümlerinin esas alınacağının Anayasa ile düzenlenip koruma altına alınmış olması hali milletlerarası antlaşmaları kanunların üzerinde bir yerde konumlandırmaktadır.

Normlar hiyerarşisi açısından bakıldığında, mevcut Anayasamızın 90'ncı maddesindeki düzenleme ile milletlerarası antlaşmalar iç hukukumuzda kanunların üzerinde Anayasanın ise altındadır. Bu itibarla, hukuk uygulamasında kanuni düzenlemelerimiz ile milletlerarası antlaşmalar arasında çelişki yaşandığında mahkemelerce kanunlarımızdaki düzenlemeye göre değil; kanunlarımızın üst normu olarak kabul edilen milletlerarası antlaşmaların muhtevasına göre karar verilmesi

gerekmektedir. Ancak, uygulamada bu hukuki prensibin tam anlamıyla hayat bulduğunu ifade edebilmek maalesef mümkün görünmemektedir.

Yukarıda kısaca açıkladığımız Anayasal düzenleme muvacehesinde; basın özgürlüğü ve ifade hürriyeti ile ilgili düzenlemeleri incelerken, normlar hiyerarşisine uygun olarak Anayasamızın düzenlemesinden sonra, kanunlarımızdaki düzenlemelerden ise önce olacak şekilde İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde yer alan düzenlemelere bakmamız gerekmektedir.

Sözleşmenin 10'ncu maddesi ile ifade özgürlüğü, basın hürriyeti güvence altına alınmıştır. Sözleşmenin 10'ncu maddesinde, herkesin kamu birimlerinin herhangi bir müdahalesi söz konusu olmadan, devletlerin sınırları da gözetilmeden ifade özgürlüğüne sahip olduğu; bu ifade özgürlüğünün kanaat özgürlüğünü, haber ve görüş alıp - verme özgürlüğünü de kapsadığı açıkça düzenlenmiştir. Temel düzenleme bu şekilde ve özgürlüğün en geniş olarak yorumlanacağı tarzda ifade edilmiştir. Maddenin devamında ise, devletlerin radyo, tv ve sinema müesseselerini izin sistemine tabi tutabilecekleri istisna olarak düzenlenmiştir.

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin uygulamasında da basın özgürlüğü ve ifade hürriyeti herhangi bir kişi, grup veya medya türü ayırımı olmaksızın; olabildiğine geniş, özgürlükçü ve demokratik ilkeler nazara alınarak yorumlanmaktadır. Her şeyden önce kamu güvenliği, ulusal güvenlik gibi soyut; sınırları net olmayan, kişiye, zamana ve hakim siyasal güce göre değişecek şekilde yorumlanan kavramlar esas alınarak basın ve ifade özgürlüğüne sınırlamalar getirilmemektedir.

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin uygulamasına göre basın ve ifade özgürlüğü ancak şiddet, ırkçılık, Nazi ideolojisi, nefret söylemini içeren veya Yahudi soykırımını inkar eden haber ve yayınlardan dolayı sınırlandırılabilceği kabul edilmektedir.

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde ifade özgürlüğüne geniş bir garanti sağlanmakta ve ifade özgürlüğü olmaksızın özgür ve demokratik bir ülkenin var olamayacağı kabul edilmektedir.

Keza, mezkur sözleşme uygulamasına göre ifade özgürlüğünün tek başına önemli bir hak olmasının yanında, diğer hakların da unsuru olduğu kabul edilmektedir. Bu meyanda ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, özel hayata saygı, din ve vicdana saygı, adil yargılanma hakkı gibi pek çok hakkın da unsuru kabul edilmektedir. Bu derece önemli kabul edilen ifade özgürlüğü ile diğer hakların çatışmasında mahkeme bir

dengeleme arayışına girer ve bu dengenin kurulmasında ise ifade özgürlüğüne üstünlük tanınmaktadır.

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi uygulamasında basın özgürlüğü ile bireysel hakların veya kamusal yararın çatışmasında da bizim hukuk uygulamamızdan çok farklı bir değerlendirme söz konusudur. Basın özgürlüğü ile bireysel hakların çatışması halinde, bireysel hakkının ihlal edildiğini savunan kişinin sosyal statüsü veya politik kimliği sebebiyle toplum açısından önemli bir kişi olup olmamasına göre farklı kararlar verilmektedir. Buna göre, politik kimliği bulunmayan veya sosyal statüsü itibarıyla toplum için önemli olmayan, sıradan bir kişinin bireysel haklarının basın tarafından ihlal edildiğinin savunulduğu durumlarda basın özgürlüğünden değil; bireysel hakkın korunmasından yana kararlar verilmektedir. Bu gibi durumlarda basın özgürlüğünün sınırlandırılması yönünde karar verilmektedir.

Keza, basın özgürlüğü ile politik kimliği veya sosyal statüsü sebebiyle toplumsal açıdan önemli olan bir kişinin haklarının çatıştığı durumlarda ise basın özgürlüğünden yana tavır alınmakta ve politikacı veya meşhur kişinin aleyhine karar verilmektedir. Bu itibarla, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi siyasi kimliği bulunan kişilere karşı mümkün olduğu kadar sert, çok ağır, ızdırap verici ve yaralayıcı eleştirileri içeren haberi bile basının hürriyeti kapsamında değerlendirmektedir. Öyle ki, politikacıların tahrik edici konuşma ve tavırları karşısında kendilerine hakaret edilmesine dahi müsamahakâr kararlar verilmektedir. Mahkeme, politik kimliği bulunan kişilerin bu tercihleri sebebiyle söylediği her söz ve davranışları sebebiyle toplumdan iyi veya kötü mutlaka bir karşılık göreceklerini; bu yola girmekle basın ve toplum tarafından sıradan kişilere göre daha fazla denetleneceklerini kabul etmek zorunda olduklarını; en ağır eleştiriye karşı dahi müsamahakâr olmak zorunda olduklarını kabul etmektedir.

Türkiye uygulamasında ise durum tam da Avrupa uygulamasının tersine işlemektedir. Zira, politik kimliği bulunan veya sosyal statüsü sebebiyle toplum tarafından önemsenen kişilere karşı yapılan yayınlarda basın özgürlüğünü ihlal eden; politik kimliği bulunan veya toplumda meşhur olan kişilerin lehine olacak şekilde kararlar verilmektedir. Herhangi politik figür mahiyetinde olmayan veya toplumca meşhur olmayan sıradan vatandaşlara karşı yapılan ve kişilik haklarının ihlal edildiği savunulan yayınlarda ise basın lehine ve sıradan vatandaş aleyhine olacak şekilde kararlar verilmektedir. Taraf olduğumuz milletlerarası antlaşmalara aykırı; çağdaş ve demokratik dünyanın da tasvip etmediği, ülkemizi ve yargımızı sürekli olarak eleştirilir

bir hale getiren bu çelişkili, hukuka aykırı durumun kabulü ve tasvibi asla mümkün değildir.

1.9.3. Basın Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler

Basın Kanunumuz 26 Haziran 2004 tarihinde ve 25504 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 5187'dir.

Basın Kanunumuzun 1'nci maddesinde, mezkur kanunun, basılmış eserlerin basım ve yayımını da ihtiva edecek şekilde basın hürriyetini ve yine bu hürriyetin kullanılış tarzını tanzim etmek amacıyla vazedildiği ifade olunmuştur.

Devamında, 3'ncü maddede ise, basının özgür olduğu genel ilke olarak ifade edilmiştir. Yine, basın özgürlüğünün neleri kapsadığı da aynı maddede düzenlenmiş ve bu özgürlüğün bilgi sahibi olma, neşretmek, tenkit, yorum ve eser oluşturma haklarını da ihtiva ettiği ifade edilmiştir. Mezkur kanunun 3'ncü maddesinin 2'nci bendinde ise basın özgürlüğünün hangi hallerde ve hangi gerekçelerle sınırlandırılacağı tafsilatlı olarak açıklanmıştır.

Bu şekildeki yaklaşım ile Basın Kanunumuz, her ne kadar yürürlükteki Anayasamızdan yirmi yıldan daha uzun bir süre geçtikten sonra hazırlanıp yürürlüğe konulmuş ise de; 1982 Anayasamızın ruhunu tamamen taşımaktadır. Zira, Basın Kanunumuzda da Anayasamızda olduğu gibi basın özgürlüğünün esas olduğu kısa ve genel bir ifade ile açıklanmıştır. Ancak, devamında yine Anayasamızdaki yaklaşıma paralel bir şekilde, ayrıntılı olarak basın özgürlüğünün hangi hallerde sınırlandırılacağı düzenlenmiştir. Basın Kanunumuzdaki sınırlama kriterleri de Anayasamızdakiler gibi soyut, muğlak, kapsamı belirsiz, kişiye, duruma ve egemen siyasi veya bürokratik güce göre yorumlanmaya müsaittir. Kanun koyucu adeta basın özgürlüğünü teminat altına almak için değil; özgürlüğün nasıl sınırlanabileceğini düzenlemenin gayretine düşmüştür. Bu haliyle, mezkur kanunun modern Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılayamadığı açıktır.

Basın yolu ile işlenen suçların ne zaman gerçekleştiği, bu suçlardan kimin sorumlu olduğu ve yine asıl sorumlu olması gereken kişilerin herhangi bir hukuki veya fiili durum sebebiyle cezalandırılmadığı durumlarda kim veya kimlerin sorumlu tutulacağı hususları ise 11'nci maddede düzenlenmiştir.

Buna göre, basılmış eserler vasıtasıyla edilen suçlaryayımıyla oluşur. Yani bu suçların oluşma tarihi yayım anıdır. Keza, süreli olsun veya süresiz olsun; yayın yoluyla

ika edilen suçlardan mezkur eserin sahibi sorumludur. Eser sahibine hukuki veya fiili bir engel sebebiyle ulaşılamaması veya ulaşılsa dahi cezalandırılmaması halinde kimin sorumlu tutulacağına da yine kanunun 11'nci maddesinde cevap verilmiştir. Buna göre, süreli yayınlar için eser sahibine hukuki veya fiili bir engel sebebiyle ulaşılamıyor veya ulaşılsa bile cezalandırılmıyor ise; sorumlu müdürün kendisine bağlı olduğu yetkili kişi sorumlu tutulacaktır. Ancak, mezkur yetkili kişi karşı çıktığı halde suça konu eser yayımlanmış ise; bu durumda da yayımlatan sorumlu olacaktır. Süresiz yayınlarda ise, eser sahibine hukuki veya fiili bir engel sebebiyle ulaşılamıyor veya ulaşılsa bile cezalandırılmıyorsa; basımcı sorumlu olacaktır.

Aynı maddenin son fıkrasında ise, süreli ve süresiz yayınlar için öngörülen sorumluluk rejiminin korsan yayınlar için; yani kanunda aranan şartlara riayet edilmeden gerçekleştirilen neşriyat hakkında da uygulanacağı ifade edilmiştir.

Basın kanunumuzda kişilerin özel yaşamını korumak için özel bir düzenleme yapılmamıştır. Fakat, basın özgürlüğünün sınırlarının aşılması suretiyle şahısların mağduriyetini engellemek gayesine matuf olarak bazı eylemler suç olarak düzenlenmiştir.

Basın özgürlüğü modern, demokratik ve özgürlükçü devletler/toplumlar için zaruri olmakla birlikte bu özgürlüğün mutlak olmadığı da herkesçe kabul edilebilecek bir gerçekliktir. Bu itibarla, Basın Kanunumuzda bazı eylemler haklı olarak suç kapsamında değerlendirilmiş ve yaptırıma bağlanmıştır. Bu çalışmanın mahiyeti ve amacı itibarıyla bu suçlar teferruatlı olarak irdelenmeyecektir. Ancak, mezkur suçların nelerden ibaret olduğu başlıklar halinde ifade edilecektir.

- ❖ Düzeltme ve cevap hakkının hiç veya gereği gibi kullandırılmaması hali kanunun 18'nci maddesinde düzenlenmiştir.
- ❖ Cinsel saldırı, cinayet veya intihar olaylarıyla ilgili haberler yapılırken haber sınırlarının aşılması halinde uygulanacak cezai müeyyideler kanunun 20'nci maddesine düzenlenmiştir.
- ❖ Bazı suçlarda fail, mağdur veya suçtan zarar gören kişilerin özel durumları ve 18 yaşından küçüklerin kimliklerinin yayınlanması hali kanunun 21'nci maddesinde düzenlenmiştir.
- ❖ Basılmış eserler için kanunun aradığı zorunlu bilgileri göstermemek ile ilgili düzenleme kanunun 15'nci maddesinde hükme bağlanmıştır.

- ❖ Mahkeme kararı ile durdurulan yayınlarda usulüne uygun işlemleri tamamlamadan yayıma devam etmek hususu kanunun 16 ncı maddesinde düzenlenmiştir.
- ❖ Basım yayımda kanunun öngördüğü yayın örneğini teslim etmeyenlerle ilgili düzenleme kanunun 17'nci maddesinde hükme bağlanmıştır.
- ❖ Kanuna uygun olarak basılmış eserleri tahrip etmek veya bozmak ya da yayınlanmasını veya dağıtılmasını engellemek eylemi kanunun 22'nci maddesinde düzenlenmiştir.
- ❖ Süreli yayınları dağıtanların bu yükümlülüklerine aykırı davranışları hali kanunun 23'ncü maddesinde düzenlenmiştir.
- ❖ Süreli bir yayında kullanılmış materyalin kaynak gösterilmeksizin tekrar yayınlanması hususu kanunun 24'ncü maddesinde düzenlenmiştir.

Yukarıda başlıklar halinde kısaca değindiğimiz hallerde basın özgürlüğü kavramına sığınamayacağı ve bu maddelerde yazılı ihlallerin vukuu halinde suç işleyen kişi veya kişilerin cezalandırılacakları tartışmasızdır (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı) (Erişim Tarihi:03/05/2019).

1.9.4. Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunumuz 13 Aralık 1951 tarihli ve 7981 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 5846'dır.

Mezkur kanunumuzda özel hayatın gizliliği ve yine bu gizliliğin korunması için bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Burada ayrıntıya girmeden Kanunumuzun 19'ncü, 83'ncü, 84'ncü, 85'nci ve 86'ncı maddelerindeki mezkur düzenlemeleri gözden geçireceğiz.

Bahsi geçen maddelerde ana hatlarıyla kişilerin söz, fotoğraf, mektup gibi eserleriyle ilgili olarak malik olduğu haklar ve işbu hak ve yetkilerin başkaları tarafından çiğnenmesi halinde karşılaşılabilecek yasal müeyyideler düzenlenmiştir. (Yenisey/Özel, 1996:407-408).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun (FSEK) amacı 1'nci maddede, fikir ve sanat eserleri malikleri ile işbu esere ilişkin icra faaliyeti gerçekleştiren veya yorumlayanların esere ilişkin maddi haklarını, manevi hak ve hukuklarını tespit etmek; mezkur hakların ihlal edilmesi halinde de uygulanacak müeyyideleri belirlemek olarak ifade edilmiştir. (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı) (Erişim Tarihi:03/05/2019).

Kanunun kapsamı ise 2'nci maddede, kanunun amacını düzenleyen 1'nci maddeye paralel ve bu maddenin tekrarına yakın bir düzenleme ile açıklanmıştır.

Kanundaki tarife göre fikir ve sanat eseri ise, malikinin özelliğini ihtiva eden, edebiyat, bilim, müzik, sinema ya da güzel sanatlar eserleri olarak kabul edilen her türlü fikir ve sanat ürünleri olarak tarif edilmiştir.

FSEK 19'ncu maddesinde, fikir ve sanat eseri olarak kabul edilen şeylerle ilgili olarak, kanunun tanıdığı hakları kimlerin kullanacağı düzenlenmiştir. Kanun kapsamındaki bir eser ile ilgili olarak en geniş ve münhasır yetki eser sahibine aittir. Bu husus mezkur kanunun 14'ncü ve 15'nci maddelerinde teferruatı ile düzenlenmiştir.

Kanunun 19'ncu maddesinde ise eser sahibinin kanun kapsamındaki eserine ilişkin hak ve yetkilerin kullanılması ile ilgili olarak kendisinin bir tesbit yapmadığı veya bu hakların kullanılmasının tespiti hususunu başkasına bırakmadığı hallerde kanuni hak ve yetkilerin kimler tarafından kullanılacağı düzenlenmiştir.

Eser sahibi, Kanunun 14'ncü ve 15'nci maddelerine göre kendisine ait olan yetkilerin kullanılış şeklini belirlememişse veya bu hususun belirlenmesini başkasına da bırakmamışsa, öldükten sonra işbu salahiyetlerin kullanılması eğer var ise vasiyeti yerine getirmekle görevli (tenfiz) memuruna; vasiyeti tenfiz için görevli memur atanmamışsa, sırasıyla hayatta olan eşi ve çocuklarına, atanmış mirasçılara, anne ile babasına, kardeşlerine aittir. Bu kişiler, eser sahibinin vefatından sonra eser sahibine tanınan hakları kendi adlarına olacak şekilde yetmiş sene kullanabilirler.

Eser sahibi veya açıklanan diğer hak sahipleri kanunun kendisine tanıdığı hakları kullanmazlar ise; eser sahibinden veya onun kanuni haklarını kullanan haleflerinden maddi bir hak elde eden kişi veya kişiler, hukukça korunan meşru bir yararı bulunduğunu ispat etmek kaydıyla, eser sahibine kanunen tanınan hak ve yetkileri kendi adına ve hesabına kullanabilirler.

Hak sahipleri birden fazla kişi olup, kendi aralarında anlaşamazlarsa; mahkemece basit yargılama usulü ile eser sahibinin muhtemel iradesine ve arzusuna uygun bir şekilde hakların nasıl kullanılacağına karar verilir.

Yukarıda açıklanan hak sahiplerinden hiçbirisi bulunmaz ise veya bulunmasına rağmen yetkilerini kullanmaz ise ya da hak ve yetkilerin kullanılması için kanunun öngördüğü süreler dolmuş ise; ülkenin kültürü açısından önemli olduğu değerlendirilen eserlerde, eserin sahibine ait hakları Kültür ve Turizm Bakanlığı kendi adına ve hesabına kullanabilir.

FSEK 83'ncü maddesinde, bir esere ya da şahsa ait olan ismin (adın), nişanın (alametin), çoğaltılmış kopyalarının şekillerinin karışıklığa sebep olacak şekilde başkaca bir eserde ya da çoğaltılmış kopyalarında kullanılamayacağı düzenlenmiştir.

FSEK 84'ncü maddesinde, bir işaret, bir resim veya bir sesi, bunu taşımaya uygun bir şey üzerine tespit eden ya da hakkı olduğu için ticari gayeyle çoğaltan kişi; bunun başkaları tarafından kopyalanarak çoğaltılmasını ve/veya yayımlanmasını yasaklayabilir, şeklinde düzenleme yapılmıştır. Maddede ayrıca, eser vasfında olmayan her türlü resim, fotoğraf ve sinema ürünleri hakkında da bu düzenlemenin uygulanacağı ifade edilmiş ve kanun kapsamındaki bir eserle ilgili hakka tecavüzde bulunan kişinin ticari bir faaliyeti bulunmasa dahi hakkında haksız rekabete ilişkin hukuki ve cezai hükümlerin tatbik edileceği düzenlenmiştir.

FSEK 85'nci maddesinde, kanunun öngördüğü şekliyle bir eser vasfında olmasa dahi hatıra, mektup veya buna benzer yazılar, bunu yazan kişilerin; yazan kişi veya kişiler ölü ise yukarıda açıkladığımız üzere kanunun öngördüğü hak sahiplerinin izni olmadan yayınlanamayacağı düzenlenmiştir. Ancak, yazanın ölümünden itibaren on yıl geçmiş ise artık izin alınmasına gerek bulunmamaktadır. Maddenin devamında, mektuplar için yukarıda açıklanan izne ilave olarak mektubun yazıldığı muhatabın veya muhatap ölü ise kanunun öngördüğü hak sahiplerinin de izni yayımlanma için şarttır. Bu durumda mektubun yazıldığı kişinin ölümünden itibaren on yıl geçmiş ise izin şartı artık aranmayacaktır.

Maddenin devamında, Borçlar Kanunu'nun 49'ncü maddesine (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanununda bu maddenin karşılığı 58'nci maddedir) yollama yapılarak, kişilik hakkı zedelenen/ihlaledilen şahsın manevi tazminat isteyebileceği düzenlenmiştir. Keza, kişilik hakkı ihlal edilmek suretiyle suç işlenirse ilgililer hakkında kanunun yaptığı atıf sebebiyle Türk Ceza Kanununun 132'nci, 134'ncü, 139'ncü ve 140'ncü maddelerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Maddenin sonuncu fıkrasında ise, Türk Medeni Kanunu'nun 24'ncü maddesine yapılan yollama sebebiyle, bu maddede düzenlenen hallerde kişilik haklarına müdahalede hukuka uygunluk hallerinin söz konusu olacağı belirtilmiştir.

FSEK 86'ncı maddesinde, kanunda düzenlendiği şekliyle eser olmasa bile, portreler ve resimler, burada tasvir edilen kişi; bu kişinin ölü olması halinde kanunda sayılan hak sahiplerinin rızası olmaksızın sergilenemeyeceği ve kamuya sunulamayacağı düzenlenmiştir. İzin şartı ve sergi/arz yasağı tasvir edilenin ölümünden

itibaren on yıl geçmiş ise artık aranmaz. Maddenin devamında, ülkenin siyasal ve toplumsal yaşamında rol alan kişilerin resimleri/fotoğrafları; resim veya fotoğraftaki kişilerin katıldıkları resmi tören, genel toplantı fotoğrafları ile günlük olaylara dair resimler ile film ve radyo haberleri için hak sahiplerinden izin alınması gerekmediği ifade edilmiştir. (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı) (Erişim Tarihi:03/05/2019).

1.9.5. Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nda yer alan düzenlemeler

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunumuz 11 Kasım 1983 tarihinde kabul edilmiş ve 14 Kasım 1983 tarihinde 18221 Sayılı taşıyan mükerrer Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 2954'tür.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunumuzun, 5'nci maddesinin (j) bendinde “kişilerin özel hayatlarına, şeref ve haysiyetlerine saygılı olmak ve dürüstlük anlayışına bağlı kalmak” radyo ve televizyon yayıncılığının genel mahiyetteki yayın esaslarından birisi olarak düzenlenmiştir. Bu yasal düzenleme ile kişilerin hemen bütün hukuk metinlerinde koruma altına alınmış olan özel hayatın gizliliği hakkı teminat altına alınmıştır. Yasal düzenleme ile mezkur hakkın ihlali şeklinde yayınların yapılması engellenmeye çalışılmıştır.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 27'nci maddesinde de yine kişilik hakkının korunması açısından önemli bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, radyo ve televizyon yayınlarında, herhangi bir ferdin onuruna müdahale edilmesi ya da o şahıs ile ilgili olarak haberde hakikate aykırı hallerin bulunması durumunda; o şahsın mezkur yayın tarihinden başlamak üzere yedi gün içinde kurumun genel müdürlüğüne ulaştıracağı cevap yazısı veya düzeltme bilgisi, kurumun genel müdürlüğü tarafından alındığı tarihten itibaren üç gün içerisinde yayınlanır. Kurum bununun gereğini ifa etmek ve mezkur yazıyı yayınlamakla kanunen yükümlüdür.

Mezkur cevap/düzeltilme yazısında, radyo veya televizyon yayınının kanunun düzenlediği şekliyle kişinin onurunu zedelediği veya kendisi ile ilgili olarak gerçeğe aykırı durumların yer aldığı; bu ihlalin ne şekilde olduğu ve hakikatin aslında nasıl olduğu teferruata girilmeden izah edilir. Bu metin, hazırlanmasına sebebiyet veren yayının süresinden daha uzun olacak bir metin olamaz.

Düzeltilme/yanıt yazısı TRT kanunu ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ilgili hükümlerine aykırı olursa ya da suç oluşturacak içerik barındırıyorsa ya da tekrar düzeltme/yanıt hakkı oluşturacak mahiyette ise, TRT Genel Müdürlüğü tarafından bu

talebin reddedildiği, ilgili kişiye yayınlamakla sorumlu olduğu süre (üç gün) bittikten sonra işleyecek iki günlük süre içerisinde iletilir.

Alakadar kişi, düzeltme/yanıt yazısının yayınlanmayacağına dair ret kararı ile ilgili olarak, iki günlük sürede yetkili ve görevli Ankara Sulh Ceza Hakimliğine itirazda bulunabilir.

Hakimlik, itiraz halinde iki günlük süreyi geçirmeden, mezkur metnin yasal şartlara uygun olup olmadığını; yani, bu metnin yayınlanıp yayınlanmayacağına karar verir. Hakim, yanıt mahiyetindeki yazının olduğu gibi yayınlanmasına karar verebilir; gerekli tadilatı metinde yaparak münasip gördüğü kısmın yayınlanmasına da karar verebilir. Mezkur hakimlik kararı ilgili kişilere gönderilmek zorundadır. İlgili yanlar, işbu karara da tebellüğ tarihinden itibaren iki günlük süre içerisinde yetkili ve görevli Ankara Asliye Ceza Hakimliğine itirazda bulunabilirler. Asliye Ceza Hakimliği de yine Sulh Ceza Hakimliğinde olduğu gibi başvuru üzerinde ve aynı yasal düzenleme çerçevesinde gerekli incelemeyi yapar. Yani, bu itirazın süresinde olup olmadığını; diğer yasal koşulları taşıyıp taşımadığını ve yayınlanıp yayınlanmayacağını; tamamen veya değiştirilmiş şekliyle yayınlanıp yayınlanmayacağını re'sen inceler. Asliye Ceza Hakimi bu hususta kesin olarak karar verir. Netice kararı yine ilgili yanlara tebellüğ edilmesi için gönderir. Mezkur kararın TRT Genel Müdürlüğüne ulaşmasından başlamak üzere iki günlük süre içerisinde kurum, yanıt/düzeltilme metnini yayınlamak mecburiyetindedir.

Yanıt/düzeltilme hakkına sahip olan bir kişi bu hakkını kullanamadan ölürse, mezkur hak mirasçı bulunan kişilerin birlikte başvurusu ile kullanılır. Mirasçılar birlikte başvurmazlarsa, ilk başvuruyu yapan mirasçı sadece kullanabilir. Diğer mirasçılar artık kullanamazlar.

Yukarıda açıklanan tüm sürece ilişkin tebligatlar ilgili kişilere 7201 kanun numaralı Tebligat Kanunumuzda düzenlenen hükümler çerçevesinde yapılır. Keza, özel hukuk hükmi şahısları (tüzel kişileri) da cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili olarak yukarıda açıkladığımız yasal mevzuata tabi olup; aynı şekilde haklarının korunmasını talep ve takip edebilirler. (Sinerji Mevzuat ve İhtihat Programı) (Erişim Tarihi:03/05/2019).

1.9.6. Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler

1.9.6.1. Genel Olarak

“*Basın ve yayın yolu*” deyimini yürürlükte bulunan Ceza Kanunumuz, 6/1-g fıkrası ile tanımlamıştır. Bu tanıma göre, “*basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar*” kastedilmiştir.

“**Basın-** gazete ve dergi gibi belirli zamanlarda çıkan basılı eserlerin tümü; geniş anlamda radyo, televizyon gibi araçlarında kapsarşekilde kullanılabilmektedir”, “**yayın-**yayınlanmış eser; basılı yapıt” olarak tanımlanmıştır (Yılmaz, 1996:106,880).

Diğer yandan TDK internet sayfasında, “gazete, dergi gibi belirli zamanlarda çıkan yazılı yayınların bütünü, matbuat” basını; yayının ise birinci ve ikinci anlamlarının olduğu ve birinci anlamı;”*basılıp satışa çıkarılan kitap, gazete vb, neşriyat*” ikinci anlamı ise; “*radyo ve televizyon aracılığıyla halka sunulan, duyurulan, iletilen eser, program, neşriyat*” şeklinde olduğunu görmekteyiz (TDK; <http://www.tdk.gov.tr>.) (Erişim Tarihi: 03/05/2019).

Ancak gelişen teknoloji karşısında matbuatın gittikçe zayıflaması ve onun yerine bilgisayar ağları ve internet ortamında sunulan haberler sebebiyle, internet ve sosyal medya mecralarının kitle iletişim araçları olduğu kabul görmektedir (Gülseren, 2013:19). Hatta bu platformdaki “sosyal medya” diye adlandırılan paylaşım siteleri de ceza kanunda sayılan “*basın ve yayın yolu*” içerisinde mütalaa edilmektedir. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin bir kararında; “TCK'nin tanımlar kenar başlıklı 6/1-g maddesince yayın söylencesinden elektronik kitle iletişim vasıtalarıyla aktarılan yayınlarında anlaşılacağı vurgulanmış, yargılama konusu olayda sanal/internet ortamında sanığın bizzat kendisine ait twitter hesabından, kamuoyuna erişebileceği tarzda propaganda yaptığı anlaşılma, cezanın bireyselleştirilmesinde 3713 sayılı yasanın 7/2-2.cümlesi gereğince çekirdek cezada yarı oranında artırım uygulanmıştır.” (Yargıtay 8. CD, Tarih:12/10/2015, Esas: 2014/3543, Karar: 2015/2253). (Erişim tarihi: 03/05/2019). Yüksek Mahkeme, sosyal medya olarak adlandırılan paylaşım sitelerini de basın ve yayın organından; bu mecradan yayınlananları da basın ve yayın faaliyeti ile aynı düzlemde kabul etmektedir.

“Ceza soruşturulması esnasında emniyetin bilgi işlem şube müdürlüğünün takipte ve teknik çalışmalarda kullandığı e-posta adresine şüphelinin müstehcen içerikli fotoğraf yolladığı sabit ise de; e-posta yolu, yöntemi bilgi ve belge aktarımının yürürlükteki yasal düzenlemeler karşısında basın ve yayın yoluyla işlenmiş suç

sayılamayacağı...(Yargıtay 5. CD, Tarih: 01/10/2007, Esas: 2007/9856, Karar: 2007/6957). (<http://kararara.com>.) (Erişim tarihi: 07.01.2018).”

Kavramsal olarak aynı zeminde duran “sosyal medya”nın da televizyon, radyo ve gazete gibi işlevsel yönden mühim bir yere sahip olduğu açıktır. Bu kitle iletişim aygıtları vasıtasıyla haber veya düşünce açıklarken kişilik haklarının ihlaline yol açacak hukuka aykırı davranışlara yer verilmemelidir. Yüksek Mahkeme, bir kararında hukuka uygun bir haberin özünü şöyle sıralamıştır: “*gerçek ve güncel olmalı, kamu yararı taşımalı, kamuoyunu ilgilendirmeli ve özüyle yani fayda/zarar dengesi gözetilmelidir*” (Doğu; s:121).

Kavramsal olarak “*basın ve yayın yolu,*” bünyesinde basın ve yayın araçlarının (gazete, televizyon, radyo, internet) yapmış oldukları yayınlarda mühim bir yeri olduğu için; bu tür yayınların kişilik haklarının ihlaline yol açmaması için dikkat edilmesi gereken hususlar hem yasal düzenlemelerde hem de uygulamada içtihatlarla önemle altı çizilerek vurgulanmıştır. Yargıtay, basın hürriyetine vurgu yaparken, basının görevlerini şöyle açıklamıştır: “*özgür basının amacı, kamuoyunu ilgilendiren hususlarda realiteye uygun haber vermeyi gerçekleştirmektir. Basının vazifesi, genel ve ortak yararları alakadar eden hususlarda olan biteni doğru ve yansız aktarmak, türlü sorunlarda halkı tefekkür ettirmeye yönlendirecek biçimde tartışmalar başlatmak, vatandaşları yaşadığı toplumsal yapılar hakkında doğru ve hakikate uygun bilgilerle kuşatmak, var olan sorunlar hakkında kamuoyunu eğitmek ve bilinçlendirmektir. Basın, haberi halka ulaştırırken zamanında ve gerektiği şekilde ayrıntıları ile bu hususlarda serbestçe kamuoyunun gelişimini özgürce sağlar. Bu anlayış kamu görevi niteliğindedir*” (Yargıtay 4. HD, Tarih: 07/07/2011, Esas: 2010/7980, Karar: 2011/8109). (<https://www.lexpera.com.tr>.) (Erişim tarihi:03/05/2019).

Yargıtay'ın başka bir kararında ise basının görev sınırları çizilmekte; “... *basın hürriyeti ve bu hürriyetin getirdikleri sonsuz değildir. 1982 Anayasanın 28. maddesinde tanzim edilen basın hürriyetinin özel hukuk sahasındaki sınırı Türk Medeni Yasanın 24 ve Türk Borçlar Yasasının 49. maddelerinde manasını bulan şahıs haklarının muhafazasına dair düzenlemelerdir*” (Yargıtay 4. HD, Tarih: 19/10/2006, Esas: 2006/9927, Karar: 2006/11152). (<https://www.lexpera.com.tr>.) (Erişim tarihi:03/05/2019).

Haber faaliyeti ifa etme her ne kadar hukuka aykırılık teşkil eden bir fiil değil ise de bazen yapılan haberin kişilik haklarına zarar verdiği, hatta kişilerin hukukunu ihlal

ettiği görülmektedir (Doğu, 2016:121). Haber verme hakkı, toplumu bilgilendirme adına önemli bir görev olmakla birlikte bazen kişilik haklarının ihlaline de sebep olabilmektedir. Yargının önüne gelmiş her adli vakada haber verme hakkı ile kişilik hakkı sıklıkla karşılaştırılmış ve haber verme hakkının mı yoksa kişilik hakkının mı üstün sayılacağı vakıanın kendine has özellikleri içerisinde değerlendirilmiştir (Doğan, 2014:477). Basın hürriyeti sınırsız olmamakla birlikte bu özgürlüğün usul ve yasaya aykırı kullanımını engellemek veya bir başka söyleyişle kişi haklarına ihtimam gösterilmesini sağlamak amacı ile normlar hiyerarşisinin başında bulunan Anayasada sonrada diğer yasal düzenlemelerle bu haklar teminat altına alınmıştır. En azından hakların tasarrufuna getirilen sınırlamalar keyfilikten uzak bir şekilde ideal hukuka yaklaşmış olmalıdır.

Sadece gerçeklik unsuru taşıyan bir haber hukuka uygunluk için yeterli olmayıp aynı zamanda haberin içeriği ile sunum saiki arasında bir dengenin bulunması; diğer yandan haberin güncel olması ve toplumun faydasına olması gibi unsurların toplamda bulunması gerekir. Yargıtay'ın bir kararında “ ... *haber gerçeği aktarsa bile ifadedeki dil ve ifade ediş şekli, yapılan niteleme ve tonlamaların da haberin gerektirdiği tarz ve ölçü sınırlarında kalması lazımdır. Diğer bir deyişle yasanın tarif ettiği fonksiyonu sağlayacak amaca uygun, en faydalı aracın kullanılmasının tercih edilmesi gerektiği ifade edilmiştir* “ (Aktaran: Doğan, 2014:489). (HGK, Tarih: 10/03/2004, Esas: 2004/4-149, Karar: 2004/146).

Haberin hukuka uygun sayılabilmesinin en temel kıstası o haberde kamu için bir fayda; başka bir ifade ile kamu yararı bulunmasıdır. Örneğin bir belediye başkan adayı icra ettiği mesleğinde hukuka aykırı davranışlarla bir takım usulsüz kazançlar elde etmiş ise, bu haberin yapılması hukuka aykırı olmayacaktır. Ancak, diğer yandan “*hayatın gizli alanı*” kadar özel olan hayatına dair bilgilerin açıklanmasında ise kamu yararı olmayacaktır (Zafer, 2010:15). Haberin gerçekliğinden maksat görünür gerçekliktir. Yazılı ve görsel basın ve yayın somut gerçeği değil, yayımın yapıldığı şekli ile varlığı ortalama düzeydeki kişilerce de kabul görecektir. Yani yayım yapıldığında gerçekliğin var olması yeterli olup; sonradan gerçek olmadığı yapılan araştırmalar ile anlaşılanlardan basım ve yayım işi yapan kişi sorumlu tutulmamalıdır.

Bilindiği üzere ceza hukuku kusur sorumluluğuna dayanır. Ceza hukukunda kusursuz sorumluluğa yer verilmemiştir. Ancak özel hukuk açısından kusursuz

sorumluluk söz konusu olabilecektir. Kitle iletişim faaliyetlerinin kamusal yönü sebebiyle ve diğer yandan kişilerin haklarının korunması söz konusu olduğunda, alana dair sıkı hukuki düzenlenmelere ihtiyaç olduğu bir gerçektir (Çolak, 2013:339).

1.9.6.2. Ceza Kanunundaki Düzenlemelerin Mahiyetine Dair

Türk Ceza Kanunu'muz 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilmiş ve 12 Ekim 2004 tarihinde 25611 Sayılı taşıyan Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 5237'dir.

Mezkur kanunumuzda düzenlenen ve işbu tezimizin de konusuna giren suç tiplerini incelemeye geçmeden önce, genel bir takım hususlara değinmemiz gerekmektedir.

“Ceza Hukuku” kanun hukuku olarak bilinir.Yani, kanunda suç sayılmayan bir eylem ceza normlarıyla cezalandırılamaz.Ayrıca, ceza normları kıyas yolu ile de genişletilemez.Bir kimseyi ceza hukuku açısından sorumlu tutubilmemiz için mutlaka o kişinin eylemi gerçekleştirdiği anda ceza kanununda o eylem suç olarak tanımlanmış olmalıdır.Ceza hukukunun bu ilkesine “*kanunilik ilkesi*” denilmektedir.Ceza kanunundaki soyut suç tanımına ise “*tipiklik*” denilmektedir. Tipe uygun eylem yoksa suç da yoktur.Tipikliği oluşturan unsurlar aynı zamanda suçun unsurları olarakda anılmaktadır.Suçun maddi ve manevi unsurları vardır. Suçun maddi unsurlarını fail, mağdur, suçun maddi konusu, hareket, netice ve illiyet bağı olmak üzere ifade edebiliriz. Diğer yandan suçun manevi unsurunu ise kast ve taksir oluşturmaktadır. Tipikliğin gerçekleşmesi failin cezalandırılması için yeterli değildir.Ayrıca “*hukuka aykırılık*” da gerçekleşmiş olmalıdır.Başka bir ifade ile kanunda tarif edilen tipiklik gerçekleşmiş olsa bile bu tipiklik hukuka aykırılığı da beraberinde getirmiyorsa failin cezalandırılması yoluna gidilemez. Hukuka uygunluk ise, failin eylemi ceza kanununda suç olarak tarif edilen eylem olmasına rağmen ceza sorumluluğuna gidilememesi halini ifade eder. Bazende failin içinde bulunduğu ceza ehliyeti ve şartlar sebebi ile ceza verilmez.

Çalışmamızın bu kısmında, ceza hukukuna hakim olan temel ilkeler ışığında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda “*basın ve yayın yolu*” ile işlenen veya “*basın ve yayın yolu*” suçun nitelikli halleri olarak belirtilen suç tipleri üzerinde duracağız.

1.9.6.3. Haberleşmenin Engellenmesi Suçu (TCK, 124'ncü madde)

Haberleşmenin engellenmesi suçunda tipiklik olarak “*haberleşmenin hukuka aykırı olarak engellenmesi*”, “*kamu kurumları arsındaki haberleşmenin engellenmesi*” ve “*her türlü basın ve yayın organının yayınının hukuka aykırı bir şekilde engellenmesi*” olmak üzere üç suç tipi ihdas edilmiştir. TCK, m.124/1'deki suç tipi kişiler arası haberleşmenin engellenmesini suç saymıştır. TCK, m. 124/2'de kamu kurumları arasındaki haberleşmenin engellenmesi suç sayılmıştır. TCK, m. 124/3'de ise kitle iletişim faaliyetinde bulunan kuruluşların yayınlarının hukuka aykırı olarak engellenmesisuç sayılmıştır. Burada korunan hukuki yarar normun fıkralarına göre farklılaşmaktadır. 1. ve 2. fıkra korunan hukuki yarar “*haberleşme hürriyeti*”dir. 3. fıkra ise “*kişilerin haber alma hürriyeti*”dir (Yaşar/Gökcan/Artuç,2014:4097, Cilt:3). Birinci maddede geçen “*hukuka aykırılık*” yalnızca kanuna aykırılığı ifade etmez; yürürlükte bulunan tüm mevzuata aykırılığı ifade eder. Madde de özel olarak vurgulanan “*hukuka aykırılık*” hususu suçun unsuru haline getirilerek “*haberleşme hürriyetine*” önem verildiği ortaya konulmuştur. Maddenin ikinci fıkrasında “*kamu kurumları arasında*” gerçekleştirilen haberleşmenin engellenmesi, birinci fıkra da geçen haberleşme unsuru ile aynı doğrultuda kullanılmıştır. Burada geçen kamu kurumu aynı şekilde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları da kapsamaktadır. Bu konuda doktrinde aksi kanaatte olanlar da mevcuttur(Malkoç,2002:857, Cilt:2). Buradaki suç tipi her türlü hareketle işlenebildiğinden dolayisebest hareketli bir suç olduğu söylenebilir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4097, Cilt:3). Suçun manevi unsuru ise *kasttır*. Bu sebeple mezkur suç ancak kastla işlenebilir. Bu suç için öngörölmüş özel bir hukuka uygunluk nedeni bulunmamaktadır. Fail bu suçu ancak bilerek ve isteyerek işleyebilir. Ancak haberleşmenin engellenmesi hukuka uygun olarak da yapılabilir. Örneğin faaturasını ödemeyen bir kismenin iletişimini, bu iletişimi sağlayan kurum, hattı kullanıma kapatmak suretiyle yapabilir. Diğer yandan bir kanunun hükmünün yerine getirilmesi sebebiyle de iletişim kesilebilir. Bu durumda hukuka uygunluk hali söz konusu olduğu için mezkur iletişimin engellenmesi suçu oluşmayacaktır.

Suçun özel görünüş halleri açısından bakıldığında bu suç özel bir nitelik taşımaz. 5187 Sayılı Basın Kanunumuzun 22'nci maddesinde düzenlenen amaçlar kapsamında, tahrip etmek veya bozmak suretiyle gerçekleşen eylem karşısında Türk Ceza Kanununun 44'ncü maddesi uygulanarak en ağır cezayı gerektiren fikri içtima

uygulanabilir. Dolayısıyla bu durumda Türk Ceza Kanunun 124'ncü maddesi uygulama alanı bulabilecektir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4102, Cilt:3).

Kişiler arasındaki haberleşmenin engellenmesi suçu, takibi şikâyetle bağlı suçlardan olmayıp, soruşturulması ve kovuşturulması res'en yapılan suçlardandır. Bu suçun kovuşturulmasında görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4103, Cilt:3).

1.9.6.4. Haberleşmenin Gizliliğinin İhlali Suçu (TCK, 132'nci madde)

Tipiklikte (kanuni tanımlamada) kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğinin ihlali suç olarak tanımlanmıştır. Suçun oluşması kişiler arasındaki haberleşmenin içeriğinin öğrenilmesi ile gerçekleşmektedir. Kişiler arasındaki haberleşmenin hangi vasıtayla ve ne surette yapıldığının özellik arz etmediği bir suçtipidir. Öte yandan üç fıkra halinde düzenlenen tipiklikte 1. fıkra da kişiler arasındaki haberleşmenin ihlali, 2. fıkra da kişiler arasındaki haberleşmenin içeriğini hukuka aykırı olarak ifşa etmek, 3. fıkra da ise kendisi ile yapılan haberleşmenin içeriğini karşı tarafın rızası olmadan yine hukuka aykırı bir şekilde ifşa etmek cezalandırılmaktadır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4305, Cilt:3). Diğer yandan üçüncü fıkranın son cümlesinde “*basın ve yayın yolu*” ile demek suretiyle cezayı ağırlaştıran nitelikli hal düzenlenmiştir. Suç tipinin tamamında geçen “*ihlal etme*”, “*kaydetme*” ve “*ifşa etme*” şeklinde her üç bende ait suçun hareket unsuru belirlenmiştir. Konumuz kapsamında kalan 3. fıkradaki suçun basın yayın yolu ile işlenmesi dışında bir özellik arz etmemektedir. Bu suç tipinde belirtilen haberleşme içeriğinin ceza hukukunun korumasından faydalanabilmesi için “*sır*” niteliği taşımasına gerek yoktur (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:532). Burada korunan hukuki yarar, özel hayatın gizliliğidir. Bu konu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 8 nci maddesi ve 1982 Anayasasının 20'nci maddesi ile güvenceye kavuşturulmuştur. Bu suçun failinin tespiti yine fıkralardaki ayrıma bakılarak yapılmalıdır. Birinci ve ikinci fıkra ya bakıldığında kişiler arasındaki haberleşmeyi ifşa dediğine göre her şeyden önce haberleşen kişiler değil; bunların dışındaki üçüncü kişiler fail olabilecektir. Örneğin iki iş adamının konuşmasını duyan garsonun haberleşmeyi ifşa etmesi haberleşmenin ihlali sayılır. Yani fail haberleşenler dışındaki herkes olabilir. Diğer bir söyleyişle kişiler kendiaralarındaki haberleşmenin faili olamayacakları için bu suçu işleyemezler. Bu kişiler ancak busuçun mağduru olabilirler. Tipikliğin üçüncü fıkrasındaki unsurlar açısından bakıldığında, kendisiyle yapılan haberleşmelerin ifşa edilmesi suretiyle suç

işlendiğinden, fail, haberleşmenin içeriğini ifşa eden kimsedir. Yani haberleşmenin taraflarından biridir. Bu durumda suçun faillik unsuru özellik arz eder. Yani bu suçun faili herkes olamaz. Üçüncü kişilerin haberleşmenin gizliliğini ihlal etmesi durumunda maddenin ilk iki fıkrasına bakarız (Zafer, 2010:92).

Diğer taraftan TCK, 137'nci maddeye göre, haberleşmenin gizliliğinin ihlal edilmesi suçun bir kamu görevlisi işleyecek olursa veya görevinin yetkilerini kötüye kullanmakla işlerse veya bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan istifade etmekle suçu işlerse; bu husus suçun nitelikli haline dönüşür. Failin daha fazla ceza almasına sebep olur. Suçun konusu haberleşme aracı ile yapılan iletişim faaliyetinin içeriğidir. Yukarıda da izah ettiğimiz üzere bu suç ancak haberleşmenin tarafları olan kimselerce işlenebilir. Haberleşme iki veya ikiden fazla kimse arasında yapılmalıdır. Yapılan bu iletişim faaliyetinde iletişim kuranlar, iletinin kendi aralarında kalacağı inancını taşırlar. Bu suça ait tipiklik, bu inanca aykırı eylemi suç olarak düzenlemiştir. Suçun oluşması için taraf/tarafların rızasının olmaması gerekir. Eğer hukuka uygun bir rıza söz konusu ise suç oluşmayacaktır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4315, Cilt:3).

Suçun basın yayın yolu ile işlenmesi, kamu görevlisi tarafından işlenmesi, belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halleri suçun nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Bunun dışında 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 63'ncü maddesinde elektronik hizmet vermek üzere yetkilendirilmiş bulunan kuruluşların personelleri tarafından bu suçun işlenmesi halinde ise cezayı artıran nitelikli bir hal söz konusudur (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4323, Cilt:3).

Suçun özel görünüş halleri açısından bakıldığında bu suç tipi özellik arz etmez. Suça teşebbüs etmek mümkündür. Salt hareket suçu gibi görünsede icra hareketleri bölünebildiği durumlarda suça teşebbüs mümkün olacaktır (Zafer, 2010:129).

Haberleşme içeriğinin "*hukuka aykırı olarak*" ifşa edilmiş olması halinde suç oluşmuş olur. Hukuka uygunluk kapsamında kişilerin haberleşmesinin ancak bir ceza yargılamasında gündeme gelmesi halinde faile herhangi bir ceza verilmez. Ceza yargılamasında katalog suçlar kapsamında CMK, 135'nci madde ve sonraki düzenlemeler çerçevesinde bir iletişimin denetlenmesi kararına istinaden yapılan bir konuşmanın kaydedilmesi hukuka uygunken; bu kayıtların bir gazetede ifşa edilmesi suç olur (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:535).

Diğer yandan suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetle bağlı olup; soruşturma ve kovuşturmanın yapılabilmesi için şikâyet gereklidir. Şikâyet süresi fiilin öğrenilmesinden itibaren 6 aydır. Söz konusu suçun nitelikli hallerinde, basın ve yayın yolu ile yapılması halinde de genel kurala aykırı bir uygulamayı gündeme getirmeyecektir. Her durumda da soruşturma ve kovuşturma şikâyetle bağlı olma kuralını devam ettirecektir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4328, Cilt:3).

1.9.6.5. Kişiler Arasındaki Konuşmaların Dinlenmesi ve Kayda Alınması (TCK, 133'ncü madde)

Sosyal yaşamın işleyişinde kişi, diğer bireylerle iletişim kurarken en çok konuşma faaliyetini seçer. Kişiler, aralarında yaptıkları konuşmanın alenileşmesini istemezler. Kişi birileriyle konuşup konuşmayacağına ya da konuştuklarının kimlere ulaşıp ulaşmaması gerektiğine bizzat kendisi karar vermektedir (Doğu, 2016:123).

“*Aleni olmayan konuşma*”dan maksat, herkese yönelik olmayan ve sınırlı kişi veya kişiler çerçevesini aşmayan düşünce açıklaması, kaanat bildirilmesidir. Konuşmanın içeriği veya gizli tutulmasına olan ihtiyaç, suçun oluşması bakımından bir rol oynamaz. Burada aranan şey, dinleyicinin veya dinleyicilerin sır tutmasıdır. Yoksa, konuşmaya katılan kişilerin azlığı ve çokluğu burada önemli değildir (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:542).

Kişiler arasındaki aleni olmayan bir konuşmayı aletle dinleme veya ses kayıt cihazıyla kaydetme bu suç için gerekli bir koşuldur. Yani, kendisinden başka kişiler arasında aleni olmayan bir konuşma yani bir iletişim faaliyeti olmalıdır. Kişiler arasında aleni olmayan bir iletişim faaliyeti olan konuşmanın gerçekleşiyor olması, suçun ön koşuludur. Yani suçun unsurudur. Bu unsurun gerçekleşmemesi halinde tipiklik gerçekleşmez. Yani failin eylemi suçun kanuni tanımındaki şekline uymaz; suç oluşmaz (Zafer, 2010:148).

Bu suçun faili herkes olabilirse de; kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması suçunun faili olmak için konuşmaya katılanlar dışındaki üçüncü kişilerden olmak gerekir. Yani bir kişinin bu suçun faili olabilmesi için konuşmaya katılanlardan başka bir kişi olması gerekir. Diğer taraftan suçun mağduru ise rızası olmaksızın konuşmaları dinlenen veya kayda alınan veya konuşması ifşa edilen kişi veya kişiler olacaktır. Başka bir deyişle konuşmayı

gerçekleştiren ve konuşması rızası dışında kayda alınan veya konuşması ifşa edilen kişi veya kişilerdir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4343, Cilt:3).

Suçun maddi konusu fıkralardaki suç tiplerine göre belirlenecektir. Birinci fıkradaki suçun maddi konusu “*aleni olmayan konuşmalar*”, ikinci fıkradaki “*aleni olmayan söyleyiş*” ve üçüncü fıkradaki “*kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların kaydedilmesi suretiyle elde edilen veriler*” dir (Zafer, 2010:155).

Suçun hareket unsuru; konuşmaların “*dinlenmesi ve kayda alınması*”dır. Bu tipiklik içerisindeki diğer hareket unsuru ise “*bir aletle dinlemek*” ve “*bir ses alma cihazıyla kaydetme*”dir. Üçüncüsü ise kaydetmek suretiyle elde edilen verilerin hukuka aykırı olarak “*ifşa edilmesi*”dir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4347, Cilt:3).

Bu suç tipi ancak kastla işlenebilir. Failin kastı konuşmanın taraflar arasında ve gizli olduğunu bildiği halde, konuşmayı dinleme ve kayda alma veya ifşa etmeyi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesidir. Bu suçolası kastlada işlenebilir (Zafer, 2010:161).

Hukuka aykırılık unsuru açısından bakıldığında ise özel bir hukuka uygunluk sebebi düzenlenmiş değildir. Ancak genel hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde suç hukuka uygun hale gelecek ve faile veya faillere ceza verilmeyecektir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4352, Cilt:3).

Bir hukuk yargılaması neticesinde verilen bir Yargıtaykararında; yargılama yapılan davada dayanak yapılan; “*ses kaydının*”usul ve yasaya aykırı olarak, gizlice elde edildiğinin anlaşıldığı, gizli yollardan konuşmaların kaydedilmesi, davacının ifşa edilmemesi gereken ve ifşa edildiğinde kamu yararının bulunmayışından kişilik haklarına saldırı olarak kabul edilmiştir (Doğu, 2016:124).

Bu suçta soruşturması ve kovuşturması şikâyetle bağlı suçlardandır. Şikâyet yokluğu soruşturma ve kovuşturmaya engel olacaktır. Mağdur şikâyet hakkını süresinde kullanmaz ise faile re'sen ceza verilmez; ancak, hukuk mahkemelerinde failler aleyhine hukuka aykırı haksız fiil sebebi ile tazminat davası açılabilir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:4356, Cilt:3).

1.9.6.6. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal (TCK, 134'ncü madde)

Özel hayatın korunması bu suçla korunan hukuki yarardır. Suçun maddi konusu ise özel hayatın alanı içerisindeki kişinin tüm davranışlarıdır. Özel hayat, kişinin kendini özgürce ifade edebileceği yaşamının kesitleri olarak ifade edilebilir. Özel hayatın korunması, kişinin bu kesitlerdeki faaliyetlerini korkusuzca yapabilmesine

hizmet eder. Bu koruma kişinin kendisinin manevi ve maddi varlığını belirtirmesine imkân veren hakkını da kapsamaktadır (Zafer, 2010:184).Diğer yandan “*özel hayat*”ın ne olduğu konusunda tipiklikte bir tanım görmek mümkün değildir. Doktrinde ise insanın toplumsal bir varlık olması sebebi ile toplumdaki diğer insanlarla birlikte bir yaşam sürdürdüğü gerçeği de nazara alınarak; yaşam, genel ve özel yaşam gibi bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Özel hayatın gizliliği, tipikliğe yansıyan yönü ile bireyin şahsiyetinin oluşumu ve gelişimi ile dar bir ilişki içinde bulunan yanını ifade eder (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:547). Ancak, “*özel hayat*” ifadesi kanun tarafından tanımlandığından bu ifade “*kanunilik*” ilkesine uygun olmamıştır. Özel hattan kastın ne olduğu herkesçe farklı algılanabilecek şekilde olduğu için bu tanım belirsiz olup; net değildir (Özbek ve Arkadaşları, 2015:552). Ancak, bunun yanında “*özel hayat*”ın tanımını yapmanın mümkün olmadığı gibi, gerekli olmadığını savunan doktrinde farklı görüşlerde mevcuttur (Zafer, 2010:189).

Bu suç, mağduru ve faili açısından bir özellik arz etmez. Yani, herkes suçun mağduru ve faili olabilir (Özbek ve Arkadaşları, 2015:552). Özel yaşamın kendisi veya özel yaşam alanı bir başka kişi veya kişilerle paylaşıyor olsa dahi paylaşımın yapıldığı kişiler birbirlerine karşıda korunurlar. Birlikte yaşayan eşler içinde aynı koruma söz konusu olması gerekirken Yargıtay, eşlerden birinin hatıra olsun diye tuttuğu “*günlüğü*” delil olarak kabul etmiş ve bu delili hukuka uygun kabul etmiştir. Bu sebeple eşlerden birinin delil elde etmek için eşinin özel yaşamına dair verileri toplaması halinde bu suçun faili olmayacaktır (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:548).

Yargıtay, bir içtihadında gizli kamera ile kürtaj için pazarlık yapan doktorun görüntülerinin bir televizyon kanalında yayınlanmasını “*özel hayatın ihlali*” olarak nitelendirmiştir (Aktaran: Doğu, 2016:126).

Suçun maddi unsuru ise fıkralara göre değerlendirilmelidir. Birinci fıkra suçun unsuru olan hareket “*özel yaşamın gizliliğinin ihlali*”dir. Bu ihlal her türlü davranışla yapılabilir. İkinci fıkradaki görüntü ve seslerin kayda alınması suretiyle suçun nitelikli hali gerçekleşir. Hatta ses veya görüntü yeterlidir. Her ikisinin mutlaka birlikte olması gerekmez. Diğer yandan özel yaşama dair görüntülerin ve ses kayıtlarının ifşa edilmesi de suç olarak düzenlenmiştir. Suçun ifşa edilerek işlenmesinde ifşanın hukuka aykırı olması gerekir. Hukuka uygunsa söz konusu suç oluşmaz. Ancak görüntünün kaydının rıza ile gerçekleşmiş olması onun ifşa edilmesine de dair rızayı içerdiği söylenemez. Örneğin evli bir adamın gittiği bir partide başka bir kadına fotoğrafını çekmesi için izin

vermiş olması, o fotoğrafı çeken kişiye bu çekilen fotoğrafı sosyal medyada paylaşmasına dair izni içermez. Eğer bu kişi fotoğrafı paylaşırsa eylem hukuka aykırı olacaktır (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:549).

Kişinin özel hayatına dair kayda alınmış bir takım görüntü ve seslerin ceza yargılamasında delil mahiyetinde kullanılması bu suçu oluşturmaz. Kaldı ki bu suç özel kastla işlenebilen bir suçtur. Dolayısıyla bu suçun faili bilerek ve isteyerek kişinin özel hayatının ihlal edecek veya özel hayata dair kayda alınmış görüntülerin veya seslerin ifşası suçunu işlemesi gerekecektir (Özbek ve Arkadaşları, 2015:567).

Bu suç tipinde kamusal alan kavramı önemli bir yer işgal etmektedir. Bu güne kadar kamusal alan nedir sorusu ile ilgili olarak hukuk zemininde ortak bir yargıya varılmış değildir. Haklar ve kamusal alan tartışmasında kamusal alan, kabaca özel mülkiyete konu olmayan alan olarak tanımlanabilir. Bu alanlara çıkılmakla kişi bu alanda var olan kimselerce veya alana hukuka uygun bir şekilde takılan kameralarca kendisinin görüldüğünü önceden kabul etmiştir. Ancak bu kabule ilişkin rıza, kendisinin kayıt cihazı ile izlenmesi, görüntülenmesi ve kullanılmasına dair bir rıza değildir. Kişi kamusal alanda dahi olsa bu tarz bir davranış hukuka uygun olarak yapılmaz ise eylem suç teşkil eder (Doğu, 2016:126). Yargıtay, kamusal alandaki kişilerin haklarını bir emsal kararında şöyle tarif etmiştir. “...kişinin kamuya açık alanda bulunması kişiye dikkat çekmezlik, tanınmazlık, bilinmezlik gibi bir takım statüler verir. Dolayısıyla kişi sırf kamusal alana çıktı diye ona ait sesler ve görüntülerin ifşa edilmesi hakkını içermez...” (Aktaran: Doğu, 2016:126).

Bu suç tipinde iki nitelikli hal söz konusudur. Biri “gizliliğin görüntüsünün veya seslerin kayda alınması”, ikincisi ise bu görüntülerin ve seslerin “basın ve yayın yoluyla” ifşa edilmesidir (Özbek ve Arkadaşları, 2015:559). Burada dikkat edilmesi gereken bir husus da TCK, m. 133/2’den ayrılan yönü, ses kayıtlarını “rıza” olmadan ve cihazla “kayda alma”dır. TCK, m.134’den farkları ise “aleni olmayan bir konuşma olmalı, fail bu konuşmaya katılmalı, kayda cihaz ile almalı ve ilgisinin rızasının” olmamasıdır. Ancak TCK, m. 134/1 maddesinin uygulanabilmesi için yukarıdaki farkların olmaması gerekir (Özbek, 2010:942).

Bu suçu işleyen fail, elindekileri ifşa etme tehdidiyle mağdurdan haksız menfaat elde edecek olursa, suçun mahiyeti değişecek ve duruma göre yağma veya şantaj suçu oluşacak ve ayrıca gerçek içtima uygulanabilecektir (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:553).

Hakkın kullanılması bağlamında *haber verme hakkı* kullanılırken dikkat edilmesi gereken birçok husus vardır. Kitle iletişim faaliyeti yürüten kuruluşun habere ulaşma ve haberi iletme hakkı ile bireyin kişisel bilgi edinme hakkı sıkı bir ilişki halindedir. Haber verme ve kritik yapma hakları da çoğunlukla ayrılmaz bir bütün gibidir. Eleştiri hakkı basın hürriyetinin de önemli bir parçasıdır. Kişilerin toplum içerisindeki görev ve fonksiyonları ne kadar mühimse onlarla ilgili haberlerin öğrenilmesi o derecede önemli olur. Bu durumda kamu yararına hizmet eder. Özellikle haberlerin iletilmesi dürüstlük çerçevesinde gerçekleşmelidir. Bir hadisenin haber değeri taşıması, habere konu olan hadisenin gerçek olması, güncel olması, ölçülü verilmesi ve haberin duyurulmasının kamuya yararlı olmasını gerektirir. Bu hususiyetleri taşımayan bir hadisenin görüntüleri, haber değeri taşımaz ve dolayısıyla haber verme hakkının ifası “*hukuka uygunluk*”tan faydalanamaz(Zafer,2010:207).

1.9.6.7. Nitelikli Dolandırıcılık (TCK, 158/1-g maddesi)

Tipiklik olarak “*dolandırıcılık suçu*” kanunda, hileli bir takım hareketlerle bir başkasını aldatıp, aldattığı kişinin zararına veya üçüncü kişilerin zararına olarak, şahsına veya üçüncü bir kişinin lehine yarar sağlamak olarak tanımlanmıştır. Türk Ceza Kanunu, dolandırıcılık suçunun “*basın ve yayın yolu ile*” işlenmesini dolandırıcılık suçunun nitelikli hali olarak düzenlemiştir. Ceza Kanunumuzda, dolandırıcılığın basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde fail veya faillere daha fazla ceza verilmesi öngörülmüştür. Dolandırıcılık suçu, kişilerin mal varlığına karşı işlenen suçlardandır. Bu suçun işlenişi sırasında hileli davranışlar ile kişilerin aldatılması söz konusudur. Dolandırılan kişilerin iyiniyet ve güvenleri ihlal edilmektedir. Aldatmaya yönelik “*hile*” dolandırıcılık suçunun unsurudur. “*Hile*” failin icrai bir hareketiyle olabileceği gibi aldatılacak kişinin içinde bulunduğu durumdan istifade edilmekle de gerçekleştirilebilir. Bu hileye maruz kalan mağdurun malvarlığında bir azalma, buna karşılık fail veya faillerin ya da üçüncü kişilerin mal varlığında bir artış meydana gelmeli veya fail, failler ya da üçüncü kişiler bir menfaat elde etmelidir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:5060, Cilt:4).

Bu suçla korunan hukuki yararın birden çok olduğunu söylemek yanlış olmaz. Öncelikli korunan hukuki yarar kişilerin malvarlığıdır. Bununla birlikte irade hürriyetinin de korunduğu kabul edilmektedir. Ancak, öne çıkan korunan hukuki yarar

malvarlığı olduğu için kanunun malvarlığına karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir (Özbek, 2010:1208).

Burada malvarlığından kasıt mağdurun aktif ve pasif tüm malvarlığıdır. Hukuki sahada şahsın maliki olduğu, ekonomik kıymeti haiz olan, hukuki ilişkilerin tamamı alacak ve borçların tümü malvarlığıdır. Özel hukuk açısından bakıldığında malvarlığı, ekonomik değeri ve ödeme aracı olan, paraya dönüştürülebilen herşeydir. Ceza hukuku açısından bakıldığında ise özel hukuka nazaran daha geniş bir mana içerir. Değişim ve ekonomik değerden mahrum olsabile manevi değerinin olması halinde dahi malvarlığı içerisinde telakki edilecektir (Soyaslan, 2014:368).

Bu suçun failine dair tipiklikte bir özellik kabul edilmemiş olduğundan bu suçun faili gerçek kişi olan herkes olabilir. Tüzel kişiler ise bu suçun faili olmazlar. Ancak, TCK'nun 169'ncü maddesine göre; bu suçun işlenmesiyle elde edilen haksız yararın tüzel kişilerin uhdesine aktarılması halinde, bu özel hukuk tüzel kişilerine özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:5064). Diğer yandan suçun nitelikli halleri kapasamında değerlendirilen tacirlerin, şirket yöneticilerinin, kooperatif yöneticilerinin ve serbest meslek mensuplarının faaliyet alanlarından dolayı kendilerine duyulan güveni kötüye kullanmalarıdır (Tezcan/Erdem/Önok, 2013:638). Eylemi gerçekleştiren kişi bir kamu görevlisi olursa veya görevin sağladığı ayrıcalığı kötüye kullanarak başkalarının güvenini sağlayıp dolandırıcılık suçu işlerse bu kişiler için TCK'nun 158/1-g maddesi değil, TCK'nun 250'nci maddesine göre irtikâp suçunun gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılıp, değerlendirme yapılacaktır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:5065).

Dolandırıcılık suçunun maddi konusu malvarlığı, suçun mağduru ise aldatılarak malvarlığında azalmaya sebep olunan kişi veya kişilerdir. Bu suçun mağduru tüzel kişiler olamaz. Çünkü onlarhile ile aldatılamazlar. Tüzel kişiler ancak suçtan zarar gören statüsünde olabilirler. Gerçek kişiler hem aldatılan hem de malvarlıklarında azalanlar olarak suçun gerçek mağduru olurlar. Tipiklikte failin hareketlerinin hileli olup olmadığının değerlendirilmesi konusunda algılayabilme yeteneği olan kişi ancak mağdur olarak kabul edilecektir (Özbek, 2010:1209).

Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle bu suçun işlenmesi, kanunda suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiştir. Bu ağırlaştırıcı hükmün uygulanabilmesi için basın ve yayın araçlarının suçun işlenmesinde kolaylık sağladığının ortaya konulması gerekir. Yani bir gazete ilanı vermek dolandırıcılık

suçunun işlenmesini kolaylaştırmış ise ancak bu durumda suçun nitelikli halinin söz konusu olduğu söylenebilecektir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:5164). Failin mutlaka basın ve yayın araçları ile basın ve yayın faaliyeti yürütmesi gerekmez. Sadece bu araçların sağladığı kolaylık sebebi ile suç işlenmiş ise nitelikli halden dolayı cezanın arttırılması söz konusu olacaktır. Ancak, bunun için basın ve yayın faaliyetinin suçun işlenmesinde mutlaka kolaylık sağlamış olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Aksi halde suçun nitelikli hali gerçekleşmemiş olur (Özbek, 2010:1218). Diğer yandan bu nitelikli halin uygulanması hususunda, Yargıtay’ın çeşitli kararlarında basın ve yayın araçlarının “*aldatma*” kabileyetleri hakkında farklı değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bir takım kararlarında failin gazete veya internet aracılığı ile yaptığı reklamları sadece mağdura ulaşmada yardımcı bir yol olduğu gerekçesi ile nitelikli hali uygulamamıştır. Nitelikli hali uyguladığı bir kısım kararlarda ise basın ve yayın faaliyeti içerisinde olmayı doğrudan kabul etmiştir. Bununla birlikte basın ve yayın faaliyeti içerisinde kalan reklamların aldatıcı niteliği olup olmadığını tespit etmesi halinde nitelikli hali uygulamıştır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:5167).

Bu suç, ancak kastla işlenebilen bir suçtur. Dolandırıcılık suçunda hukuka uygunluk sebebi olarak “*ilgilinin rızası*” uygulama alanı bulabilir (Özbek, 2010:1227). Suçun özel görünüş halleri yönünden dolandırıcılık, teşebbüse elverişli bir suç tipidir. Failin aldatmaya yönelik hileli hareketlere başlamış olması aynı zamanda suçun icra hareketlerine de başlamış olmayı ifade eder. Yoksa mağdurun failin hileli davranışı karşısında aldanmış olması ve mağdurun malvarlığında bir azalma meydana gelmesi veya failin bir fayda sağlamış olması gerekmez. Fail icra hareketlerine başladıktan sonra kendi elinde olmayan nedenlerden dolayı icra hareketleri yarıda kalır veya icra hareketlerini tamamladığı halde netice gerçekleşmez ise fail ancak teşebbüsten sorumlu olacaktır. Fail icra hareketlerini tamamlar ve ardından da fail kendisine veya bir başkasına bir fayda sağlar ise böylece dolandırıcılık suçu tamamlanır. Bu suç iştirak ve içtima yönünde bir özellik arz etmez. Yani, bu suça iştirak mümkün olduğu gibi, şartları varsa içtima hükümleri de uygulanabilecektir (Özbek ve Arkadaşları, 2015:711).

1.9.6.8. Halk Arasında Korku ve Panik Yaratmak Amacıyla Tehdit (TCK, 213’ncü madde)

Bu suç, Kanunumuzda kamu barışına karşı işlenen suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Bu bölümde “*halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit*”,

“suç işlemeye tahrik”, “suçu ve suçluyu övme”, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşığılama” ve “kanunlara uymamaya tahrik” olmak üzere beş suç tipi düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanununun 213 – 217’nci maddeleri arasındaki bu suç tiplerine ortak hüküm konularak bu suçların “basın ve yayın yolu ile” işlenmesi halinde ceza miktarının yarı oranında arttırılması hükme bağlanmıştır. Türk Ceza Kanununun 218’nci maddesi, cezaların arttırılması için kitle iletişim faaliyeti sırasında haber verme sınırını aşmayı ve eleştiri amacıyla yapılan fikir ve kanaat açıklamalarının ötesine geçmiş olmayı aramaktadır. Yani cezanın arttırılması için ilk olarak “haber verme sınırını” aşmış olmayı ikincisinde ise “eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları” maksadını aşmış olmayı arar. Tabiki bu iki durumun sınırları kanunda çizilmemiştir. Yani haber verme sınırı nedir veya eleştiri sınırlarını aşmak nedir gibi hususlar kanunda tanımlı değildir. Yargı kararlarında bu sınırlar, yukarıda anlatığımız bağlamda haber ve eleştirinin kriterleri çerçevesinde çözülmektedir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6482).

Kamu barışı, toplumsal hayatın sorunsuz ve bir düzen içerisinde işlenmesini, toplumdaki fertlerin huzur içinde yaşamasını hedefler. Kamu düzeni kavramı terimsel olarak hukuk düzeninden daha dar bir mana içerir. Hukuk düzeni tüm hukuk normlarını ve hukukun işleyişini ifade eder. Kamu barışı ise daha çok toplumda yaşayan her bireyin huzurunu ve güvenini ifade eder. Bu suç tipleri kamu düzenine doğrudan temas eder ve ihlaline karşı oluşacak durumlara uygulanır (Soyaslan, 2014:534).

Bu suç tipi, halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdidi suç olarak düzenlemiştir. Halk arasında korku, panik ve endişe yaratmak maksadı ile sağlık, vücut, cinsel dokunulmazlık ve hayat ya da malvarlığına zarar verme bahsi ile alenen tehditte bulunan kimsenin cezalandırılacağı tipiklikte ifade edilmiştir. İkinci fıkrasında ise bu suçun silahla işlenmesi halinde cezasının yarı oranda arttırılacağı düzenlenmiştir. Bir de bu suçu kişi, basın ve yayın yolu ile gerçekleştirirse cezası yarı oranında artırılır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6483). Bu suçun ve bu bölümde düzenlenen diğer suçların ortak karakteri suçun maddi unsurunda tanımlanan fiilin “alenen” işlenmesidir (Soyaslan,2014:535).

Bu suçla korunmak istenen hukuki yarar; vücut dokunulmazlığı, sağlık, hayat ve cinsel dokunulmazlığının yanında malvarlığının da korunmasıdır. Diğer yandan bunlarla kamu barışı da korunmuş olmaktadır. Kamu barışı, hukuk düzeninin hakim olduğu bireyler arasında eşit bir şekilde hukukun etkin olarak uygulanması şeklinde anlaşılmalıdır (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:876).

Bu suçun faili herkes olabilir. Suçun faili için tipiklikte herhangi bir nitelik aranmamıştır. Yani, bu suç, faili açısından özgü suçlardan değildir. Halk arasında, korku, panik ve endişe yaratmak maksadı ile davranışta bulunan herkes bu suçun faili olabilir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6483).

Suçun mağduru ise toplumun kendisidir. Suçun mağduru belli kimseler veya belli sayıdaki kimseler değildir. Toplumun kendisi bu suçun mağdurdur. Toplum ise, belli bir zaman diliminde, belirli bir yerde mukim olan, ortak çıkarları bulunan büyük insan grubudur. Bu kavram sadece yönetilenleri ifade etmez aynı zamanda toplumu idare edenleride içine alır ve insan topluluğunun tamamını ifade eder. Suçun maddi konusu ise toplumun ortak iradesidir. Tipiklik kamu barışına karşı işlenen suçlar arasında yer almıştır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6484).

Bu suçun oluşması için ilk aranan unsur tehdittir. Doktrinde tehdit farklı şekillerde tartışılmıştır. Tehdit bazı müellifler tarafından “*zor, zorlama, zorlayış, icbar etme, baskı yapma, bir şeyi yatırmak için maddi ve manevi kuvvet kullanma*” şeklinde ifade edilmiştir. Tehdit, kişinin kötülük yapacağı niyetini ortaya koyması halidir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6484). Burada tehdit için söylenecek şey; tehdidin nesnel olarak tipiklikte yazılan bir hale sebebiyet verebilecek özellik taşıyıp taşımadığıdır (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:876). Diğer bir müellife göre de tehdit, gerçekleşmesi failin iradesine bağlı olan gelecekteki bir kötülüğün vuku bulacağının gösterilmesinden ibarettir. Bu sebeple kötülük atıye ilişkin değil ise tehditten söz etmek mümkün değildir. Tehdit, yani gelecekte zarar beyanı çeşitli vasıtalarla muhatabına iletilebilir. Bu tehdit çeşitli şekillerde de ortaya konulabilir; açık ve üstü kapalı, doğrudan veya dolaylı; tehdiye matuf bir vasıta göstererek de yapılabilir (Toroslu, 2005:75).

Tehdit, zarara uğratılacağından bahisle korkutularak kişinin veya kişilerin iradelerine etki bulunarak gelecekte belli bir şekilde hareket etmesinin sağlanması durumudur (Hakeri, 2011:345). Öte yandan gelecekte değilde hemen etki gerçekleşiyorsa bu tehdit değil cebirdir. *Cebir*, mağdurun direncini kırmaya yönelik baskıcı bir tesir yaratan sair davranışlardır (Özbek ve Arkadaşları, 2015:411). Başka bir ifade ile “*cebir*”, zor kullanma, kişi veya kişilere karşı koyamayacakları derecede şiddet kullanılmasını ifade eder. Bir başka deyişle tehdit ise, mağdur veya mağdurların ağır ve haksız, hukuka aykırı olarak zarara uğratılacağından bahisle korkutulmasıdır (Centel/Zafer/Çakmut, 2006:420).

Tipiklikte zikredilen “*aleniyet*”; suçun herhangi bir kimsenin görüp işitebileceği bir yerde ve bir şekilde işlenmesini ifade etmektedir. Aleniyet ayrıca ve değişik bir tarzda, tipikliğin genel ve halka açık bir yerde işlenmesini tarif etmektedir. Yoksa birilerinin gözü önünde işlenmesini ifade etmez (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:876). Yargıtay, bomba izlenimi verilmiş bir paketi insanların yoğun olarak bulunduğu yerlere bırakma davranışını bu suç kapsamında saymıştır (Yargıtay 9. CD, Tarih: 16/05/2013, Esas: 2011/9809, Karar: 2013/7758).

Suçun manevi unsuru kasttır. Bu suç ancak kastla işlenebilir. Burada aranan kast genel kast değil, özel kasttır. Özel kastı oluşturan ise failin halk arasında korku, panik ve endişe yaratmak amacını bilerek ve isteyerek yapmasıdır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6486).

Kanunun bu bölümünde düzenlenen 218’nci maddesinde isi bu suçun nitelikli hali yer almaktadır. Suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi cezayı arttıran bir neden olarak düzenlenmiştir. Tipiklikte anılan “*aleniyet*” dışında, basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda tehdidin tesirinin mağdur üzerinde daha yoğun olacağı düşünüldüğünden böyle bir nitelikli hal düzenlenmiştir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6487).

1.9.6.9. Suç İşlemeye Tahrik (TCK, 214’ncü madde)

Ceza Kanunumuzun bu maddesinde, yani bu suça ilişkin tipikliğin birinci fıkrasında suç işlemeye alenen tahrik fiili, iştirak ilişkisinden bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır. Bu suç, bir “*tehlike suçu*”dur. Suç işlemek için tahrik, tahrik konusu olan bir başka suça yönelik hazırlık hareketi niteliğindedir. Ceza Hukukunun genel hükümleri bölümünde düzenlenen “*azmettiren*” ve “*suça yardım*” iştirak müessesesinden bağımsız olarak düzenlenmiştir. Tipiklik, “*suç işlemeyetahrik*” suçunda birinci fıkra *suç işlemeye alenen tahrik*, ikinci fıkra ise *halkın bir kısmını diğer bir kısmına karşı silahlandırarak birbirini öldürmeye tahrik etme* şeklindedir. İştirak ilişkisinden bağımsız olmasına karşın tahrik edilen suçların işlenmesi durumunda ise iştirak ilişkisi içerisinde değerlendirmiş ve suçun azmettireni olarak sorumluluğu düzenlemiştir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6494).

Bu suçla korunan hukuki yarar ise; suç işlemeye tahrik suçu işlendiği vakit, toplumdaki belirsiz sayıdaki kimselerin suç işleme ihtimali doğar, ancak bu kişilerin belirlenmesi çoğu zaman mümkün olmaz. Tıpkı linç girişimi olarak nitelendirilen

durumlardaki gibi. Bununla birlikte tahrik olunan suç kimlerin ne zaman işleyeceği hususlarını da tespit etmek mümkün olmayacaktır. Bu durumda toplumun huzur, güven ve dirlik içinde yaşamasının önüne engel olarak çıkar. Bu suçla korunan hukuki yarar o sebeple; toplumun düzeninin, diğer bir deyişle kamu barışının korunmasıdır (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:879).

Bu suçun faili herkes olabilir. Suçun faili olabilmek için birinci fıkradaki “suç işlemek için alenen tahrikte” bulunmak ya da ikinci fıkrada *“halkı silahlandırarak birbirini öldürmeye tahrik etme”* şeklinde davranmak gerekmektedir. Kadın veya erkek ya da vatandaş veya yabancı olmanın bu suçun oluşmasına bir tesiri yoktur (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6494). Şekli bir suç olan *“suç işlemeye tahrik”* fiili alenen yapılmakla tamamlanır. Suçun tamamlanması için, tahrik edilen suçun ve suçların tahrik olunanlar tarafından işlenmesi kanunda aranmamıştır. Ancak tahrik neticesinde suç işleniyorsa bu ayrı bir suç niteliğini alacaktır. Zaten tahrik başka bir suçun hazırlık hareketi gibidir. Alenen tahrik belli bir şahsa veya şahıslara karşı yapıldıktan sonra, tahrik olan kimseler suçun faili olursa tahrik suçunun faili bu sefer yeni suçun azmettiren olarak ayrıca sorumlu olacaktır (Soyaslan, 2014:538). Suç işlemeye tahrik suçu ancak kastla işlenebilen bir suçtur. Bu suç taksirle işlenemez. Failin bu suç işlemesi genel kastla mümkün olur, özel kasta gerek yoktur (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6500). Suçun özel görünüş halleri yönüyle bakıldığında suç teşebbüse elverişli bir suç türüdür. Tahrik için basın ve yayın araçları kullanılacak ise, tahrike yarar yazı ve görsellerin hazırlanarak icra hareketlerine yani yayına başlandığında, fail veya failerin iradeleri dışında yayının kesilmesi eylemi teşebbüs aşamasında bırakacaktır (Soyaslan, 2014:538). İştirakin hertürlüsü bu suçta uygundur. Ancak tipikliğin üçüncü fıkrasında zikretmemiş olsaydı da genel iştirak kuralları çerçevesinde aynı sonuca ulaşmak mümkün olacaktı. Tahrik etmekle işlenen diğer suçtan ötürü, tahrik eden fail TCK’nın 38’nci ve 39’ncü maddelerine göre azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6500).

Yargıtay, bir kararında “... Belediye başkan adayı olan sanığın 29/03/2009 günü yapılan yerel seçimlerde seçimi kaybetmesi üzerine toplanan halka hitaben “ölmesi gereken yerde ölmesini bilmeyen namettir. Vali istifa etsin, bundan sonra olacak olaylardan Vali sorumludur, Ağrı’da kan gövdeyi götürecek” şeklindeki konuşmaları üzerine gerçekleşen olaylar nedeniyle,...sanığın eyleminin işlenen suçları azmettirdiğinin anlaşılamadığını, ancak sarf edilen sözlerin TCK’nın 214/1 kapsamında

düzenlenen suç işlemeye tahrik olduğu...” (Yargıtay 9. CD, Tarih: 13/12/2010, Esas: 2010/13846, Karar: 2010/12518) işlenen suçlarda azmettiren olup olmadığının kesin kanıtlara dayanmasını aramıştır.

1.9.6.10. Suçu ve Suçluyu Övme (TCK, 215’nci madde)

Bu suçun kanuni tanımında yer alan “*suçu ve suçluyu övme*” suçu; “*failin daha önceden işlenmiş veya işlenmeye devam eden bir suçu veya suç işlemiş kişi/kişileri alenen övmesi/methetmesi*”dir. İşlenmiş olunan bir suçun failini övmek diğer yandan suçunda övülmesini beraberinde getirmektedir. Suçu ve suçluyu övme suçu işlendiğinde, işlenmiş olan suçun mağdurunun yeniden rencide edilmesi söz konusu olacak, ayrıca toplumda bazı kimselerce benzer suçların işlenmesine örneklik teşkil edecek ve bazı kimseleri harekete geçirebilecektir. Bu sebeple, toplum düzeni sarsılarak kamu barışıbozulacaktır. Neticede suçun işlenmesi tahrik edilmiş olacaktır. Suçu övmek ve müdafaa etmek bir düşüncenin ürünü ve ifadesidir. Bu durumda propaganda amacıyla suçu veya suç fiillerini övmekle gerçekleştirebileceği gibi failin övülmesi ile de gerçekleştirebilecektir. Burada gaye başkalarını aynı fiili işlemeye sürüklemektir veya en azından insanların suça veya suçluya karşı duyduğu nefreti veya tasvip etmeme duygusunu yok etmek veya ortadan kaldırmaya yönelik bir davranıştır (Soyaslan, 2014:540).

Dolayısıyla korunan hukuki yarar birden çok olup, toplum düzeninin, kamu barışının sağlanmasına ve suçun önlenmesine hizmet eder (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6510). Bu suçun faili herkes olabilir. Suçu ve suçluyu öven herkes, vatandaş veya yabancı herkes bu suçun failiolabilir. Faile ilişkin özgü bir düzenleme yoktur (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:881). Övme davranışı alenen gerçekleştirilmelidir. Bunun anlamı ise umuma açık herkesin görüp duyabileceği tarzda işlenmesidir. Övme fiiline bağlı olarak kamu düzeni açısından açık ve muhakkak bir tehlike ortaya çıkması gerekir.

Yargıtay, bir kararında, “*bizi ancak örgüt yargılar, sizin verdiğiniz cezalar bizi yıldırılmaz*” diyen failin fiilinde suçu övme suçu olduğunu kabul etmiştir (Aktaran: Soyaslan, 2014:540).

Bir başka Yargıtay kararında ise, “*bir terör örgütünün işlediği suçları meşru saymak, iyi görmek, düşünce ve kanaat açıklama özgürlüğü sınırını aşan bir eylemdir.*” Demiştir (YCGK, Tarih: 17/04/2007, Esas: 2007/9-69, Karar: 2007/99). (Erişim Tarihi:01/5/2019). (<https://www.lexpera.com.tr>)

Suçun manevi unsuru kasttır. Genel kast bu suçun işlenmesi için yeterlidir. Yani, bu suçun işlenmesi için özel kast aranmayacaktır. Keza, bu suç olası kastla da işlenebilen bir suçtur. Bu suça teşebbüs mümkün değildir. İştirak açısından bakıldığında da ise her türlü iştirak mümkündür. Bir kimsenin kendi işlemiş olduğu suçu övmesi veya bu suçu işlemesi nedeniyle kendi kendini övmesi de bu suç kapsamında sayılmalıdır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6517).

Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi ağırlaştırıcı sebep olarak kanunun 218 nci maddesinde düzenlenmiştir. Bu suç basın ve yayın yolu işlenirse failin cezası yarı oranında arttırılır (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:882).

Diğer yandan 3713 sayılı kanun ile terör örgütü propagandasının yapılması suç sayılmıştır. Kanun 7'nci maddesi, örgütün cebir ve şiddet eylemlerini sempatik ve meşru gösterme propagandasını basın ve yayın yoluyla işlemek hali cezayı artıran bir durum olarak düzenlenmiştir (Doğu, 2016:133).

1.9.6.11. Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama(TCK, 216'nci madde)

Bu suç, hukuk devleti olan bütün ülkelerin ceza kanunlarında suç olarak tanımlanmıştır. Kamu otoritesi hiçbir zaman toplumun bir kesiminin diğer bir kesimine yönelik kin ve düşmanlık beslemek suretiyle öç almasına müsaade etmez. Bu fikirlerin ve duyguların gelişmesine de imkan sunmaz; aksine, varsa böyle ortam ve imkanlar kamu otoritesince ortadan kaldırılır. Ayrıca, modern uluslarda gelişmenin temel dinamiğine oturan fikir ve ifade hürriyeti kötüye kullanılamaz. Yine bu meyanda, kişilerin ifade hürriyetlerinin de korunması önem arz ettiğinden kanundaki bu düzenleme dikkatlice yapılmıştır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6540).

Bu düzenleme ile normun her fıkrasında ayrı bir suç tipi tanımlanmıştır. Birinci fıkrasında “*halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik eyleme*”, ikinci fıkrasında “*halkın bir kesimini alenen aşağılama*”, üçüncü fıkrada ise “*halkın bir kesimini benimsediği dini değerlerden dolayı aşağılama*” şeklinde düzenleme yapılmıştır (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:885). Bu suçla korunan hukuki yarar, toplumsal düzen, kamu güveni ve kamu barışıdır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6543). Toplumlar genellikle ekonomik durum, kan bağı, din, mezhep ve coğrafi köken yönlerinden farklılık göstermektedir. Diğer yandan bir toplumu oluşturan unsurlarda bunlardır. Hatta toplumu bir arada tutan unsurların, kökenlerive inançları olduğu bilinmektedir. Bunlar, yani kan bağı, din, mezhep, felsefik

inanç ve coğrafi unsurlar toplumun yapı harcıdır. Bu dinamikler iletişimi, dayanışmayı ve yakınlığı artırır (Soyaslan, 2014:542).

Birinci fıkrada yer alan suçun maddi unsuru; halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip olan kesimini, diğer bir kesime karşı kin ve düşmanlığa tahrik etmektir. Burada geçen “kin” öç almayı gerektirecek şiddetli düşmanlığı ifade eder. “Sınıf” ise genel olarak toplumun aynı seviyede bulunan fertlerin gurubunu ifade eder. Diğer yandan suçu oluşturan “tahrik” soyut saygısızlığın ve reddin dışında bir halk kesimine karşı düşmanca tavırlar gösterilmesini sağlamaya veya bu tür tavırları pekiştirmeye objektif olarak elverişli olmalıdır(Arslan/Azizağaoğlu,2004:886). Bu suçun faili herkes olabilir. Yani, bu suçta fail olabilmek için herhangi bir özellik aranmamıştır. Bu suç, özgü suç tipi değildir. Bilerek ve isteyerek alenen halkın bir kesmini diğer bir kesmine karşı tahrik eden kişi veya kişiler bu suçun faili olacaktır. Suçun mağduru ise tüm toplumdur. Belli kişi veya kişiler değil; gayrimuayyen, belirli olmayan kişilerden oluşan topluluk, grup veya ahalidir. Suç, özel görünüş halleri açısından nitelik arz etmez. Ancak birinci fıkrada sayılan suç tipine teşebbüs mümkün değildir. Bu suçta hertürlü iştirak ise mümkündür. Ayrıca suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumunda faile verilecek ceza arttırılır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6567).

1.9.6.12. Kanunlara Uymamaya Tahrik (TCK, 217’nci madde)

Bu suç tipi somut tehlike suçudur. Kanunlara uymama için yapılan tahrikin kamu barışını bozacak niteliğe haiz olması aranır. Kamu barışını bozacak niteliğe haiz olmak, fiilin objektif olarak somut olayda netice üzerinde nedensel değer taşımasıdır. Bu suç, özelliği itibarıyla somut bir suçun önlenmesini amaçlamamakla birlikte tehlikeli ruh hallerinin doğurulmasını önlemeyi amaçlamıştır. Ancak suçun önlenmesine de hizmet etmektedir (Soyaslan, 2014:540).

Bu suç tipi ile korunan hukuki yarar ise; failin fiili ile halkı kanunlara uymamaya tahrik ederek toplumun huzuru ve hukuk ile tesis edilen kamu barışını bozmaya engel olmaktır. Dolayısıyla kamu barışını korumak; bozulduğunda ise yeniden kısa sürede tesis etmektir. Suçun faili için bir özellik aranmamıştır. Herkes bu suçun faili olabilir. Tipiklikte “kişi”den söz edilmiş, ancak kişinin nasıl bir kişi veya hangi niteliğe haiz bir kişi olduğu belirtilmemiştir. Bu suçun faili eğer “din hizmeti yapanlar” ise TCK’nın 219/2’nci maddesi uygulanacaktır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6595). Bu suçun mağduru ise toplumun tamamıdır. Suçun mağduru belli sayılardan ve kimselerden

oluşmayan topluluktur. Halkı kanunlara uymamaya tahrik suçunun oluşması için halkın tahrik edilen suçu işlemiş olması aranmaz. Failin sorumlu olması için tahrik etmesi yeterlidir. Failin suçu işlemesi için suçun manevi unsurlarından olan kast ile hareket etmesi gerekmektedir. Burada aranacak kast özel kast olmayıp; genel kasttır. Ayrıca, bu suç olası kastla da işlenebilir. Bu suçun işlenmesi için kast arandığına göre doğal olarak bu suç taksirle işlenemez (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:889).

Bu suç açısından hukuka uygunluk ya da hukuka aykırılık sorusunda dikkat edilmesi gereken noktalardan biri, *hakkın kullanılması* şeklinde vücut bulan “*eleştiri hakkı*”dır. Bir kimse kanun hakkında kanaat ve fikirlerinin yanında aksayan ve ihtiyaçlara cevap vermeyen yönlerini kast ederek eleştiriyorsa bu durum hukuka uygundur. Ancak eleştiri ile birlikte toplumun kanunlara uymaması gerektiği yönünde de eylemine devam ediyorsa işbu suç oluşur. Bu suç teşebbüse elverişli bir suçtur. İştirak yönünden bakıldığında ise bu suça her türlü iştirak mümkündür. Diğer yandan bu suçun nitelikli olan hali Kanunun 218’nci maddesinde “*basın ve yayın yolu ile*” işlenmesi halinde faile verilecek ceza arttırılacaktır, şeklinde düzenlenmiştir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6599).

1.9.6.13. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (TCK, 220’nci madde)

Kanunlarımızda suç olarak tanımlanan davranışların gerçekleştirilmesini sağlamak için örgüt kurmak veya kurulmuş bir örgütü yönetmek, ya da bu amaçla kurulmuş bir örgüte mensup olmak kendi başına bir suç olarak sayılmıştır. Örgüt nam ve hesabına suç işlemek halinde ise işlenen suçtan dolayı ayrıca sorumluluğu doğurur. Suç işlemek için örgüt kurmak somut tehlike suçudur. Örgüt soyut bir iştiraki ifade etmez. Örgüt somut bir yapıyı ifade eder ve içerisinde bir hiyerarşi vardır. Astlık-üstlük durumu vardır. Örgüt üyeleri arasında emir komuta zinciri işlemektedir. Bu hiyerarşinin katı ve gevşek olması ise önemli değildir. Örgüt en az iki kişiden oluşabilir. İki ve daha fazla kişi suç işlemek amacıyla bir araya gelirse ve kendi aralarında bir hiyerarşi söz konusu olursa örgütten söz edilebilir. Suç için örgüt kurma suçu, 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunun 313’ncü ve 314’ncü maddelerinde yer alan suçları içermekle birlikte o suç tiplerine önemli değişiklikler getirip, katkı sağlamıştır. Her iki düzenleme açısından bakıldığında kenar başlıklarının aynı olduğu görülecektir. Ortak bir gaye etrafında yani “*suç işlemek*” kararı ile bir araya gelmiş kuruluş veya kişilerin meydana getirdiği “*birlik*”, “*teşkilat*”, “*teşekkül*”, “*organize*” anlamlarına gelen “*örgüt*” tabiri, “*teşekkül*”

ve “*organize*” ile aynı anlamalı olup temelinde de işbölümü şeklinde bir organizmayı yani organizasyonu ifade eder (Parlar/Hatipoğlu, 2010:3485).

Kanunun 220’nci maddesinde suç işlemek için örgüt kurma, üye olma veya yardım etme şeklinde tipiklikleri ayrı ayrı tanımlanmıştır. Birden çok kişinin niteliği belli belirsiz bir takım suçları işlemek için anlaşmaları, suç işlemek için kurulmuş örgüte üye olmak ya da söz konusu örgüte her türlü yardım etmek kanunla cezalandırılmaktadır. Her ne kadar üç tipikli gibi görünse de örgütün lehine propaganda yapmakda bu suçlular arasında sayılmaktadır. Diğer yandan örgütün silahlı olması halinde cezasının artacağı kanunda ifade edilmiştir. Aynı zamanda bir örgütün varlığından söz edebilmek için örgütlenme vakası ve bu vakanın belli bir süre devam etmesi gerekir. Örgütün bir süre devam etmesi suça mütemadilik karakteri verir (Soyaslan, 2014:548).

Bu suçla korunan hukuki yarar kamu güvenliği, kamu huzuru ve kamu barışıdır. Kamu güvenliğinin, barış ve huzurunun bozulması durumunda toplum içerisindeki fertlerin barış ve güven içerisinde yaşama hakları ihlal edilmiş olmaktadır. Örgüt kurup suç işlemeyi amaçlayanlar, kamu düzenini tehlikeye sokarlar. Örgütlü olmak suç işlemeyi kolaylaştıran bir durumdur. Bu şekilde elde edilen kolaylık sayesinde işlenecek suçun hazırlık hareketleride kolaylaşmış olacaktır. Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak suç işlemeye hazırlık niteliğindedir. Dolayısıyla kamu otoritesi hazırlık hareketi olan örgüt kurmayı da suç saymıştır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6626). Suç işlemek gayesiyle örgüt kurulması, gaye edinilen suçlar açısından hazırlık hareketleri niteliğinde olan bu davranışların ayrı ve bağımsız bir suç olarak tanımlanmış olması, öte yandan kamu otoritesince, bireyin aynı zamanda Anayasa ile güvence altına alınmış temel hak ve hürriyetlerine yönelik fiillerinde önüne geçilmiş, kişilerin bu temel hak ve özgürlükleri korunmuş olmaktadır (Parlar/Hatipoğlu, 2010:3488). Bu temel yaklaşımla bu suç tipi oluşturulmuştur. Şöyle düşünülebilir; henüz ortada suç yokken, yani suç işlenmeden sadece örgüt oluşturulmuş olması nedeniyle örgüt mensubu faillere ceza verilmesi, düşünce veya hazırlık aşamasının cezalandırılması durumunun ceza hukukunun temel ilkelerine aykırı olduğu düşünülebilir. Ancak kamu barışına, kişilerin huzur ve sükununa yönelik bir tehlikenin varlığı söz konusudur. Yani örgütlü olmak suçun işlenişini ve işlendikten sonra cezadan kurtulmayı kolaylaştıran, kendi başına haksızlık içeriği oluşturan bir durumdur. Suç ve ceza politikasında suçun önlenmesi ve suç işlendiğinde bozulan kamu düzenin yeniden tesisi amaçlanır. Bu suç tipi ile de gelecekte işlenecek suçları önlemek gayesi güdülmektedir (Toroslu, 2005:260).

Suç işlemek için örgüt kurmak, faillerin belli bir suçu işlemelerini gerektirmez. Her failin birlikte suç işlemesi de gerekmez. Diğer yandan örgüt kurmak ceza hukukundaki iştirak müessesine yakın olmakla birlikte ayrıldığı yönleride mevcuttur. Ceza hukukumuzda “suça *iştirak*” 5237 sayılı Türk Ceza kanunun 37 – 41’nci maddelerinde düzenlenmiştir. Faillik, azmettiren, yardım eden ve bağıllık şeklinde sıra ile düzenlenen iştirak müessesesi, suç failleri olan şeriklerin anlaşması üzerinde durmaktadır. Faillik, doğrudan faillik ve müşterek faillikle birlikte taksirli suçlardaki failiği ifade etmek için de yan yana faillik kavramları kullanılmaktadır. Aksi halde 39 ncu maddede “*yardım etme*” kavramları ile karışıklığa sebebiyet vermektedir. Suça yardım etmeden ayrılan iştirakte, şerikler arasında bir anlaşma olacak ve bu anlaşma, net bir şekilde belirlenmiş olan bir veya birden çok suç işlemek için olacaktır. Bu durumda işlenecek suçun sayısı, konusu ve mağduru bellidir. Şeriklerin bu suç veya suçları işlemesi ile ortaklık sona ermiş olur. Yani iştirak iradeside son bulmuş olur. Yani anlaşma sona ermiş ve böylece toplum için bu ortaklığın ürettiği tehlike sona ermiştir. Ancak suç işlemek için örgüt kurma suçunda her suç belki de yeni bir suçun işlenmesine ve örgütün devamlılığına yol açacaktır (Soyaslan, 2014:549).

Batıda örgütlü suçların görünüş şekli genellikle ekonomik suçları işlemek ve çıkar elde etmek amacıyla gerçekleşmektedir. Bu da genelde mafya tipi örgütlenme şeklinde olmaktadır. Hiyerarşik işbölümü içerisinde organize oluş ve çoğu zaman mağdurlar üzerinde cebir - şiddet kullanılarak icra edilmektedir. Örgüt elemanlarını bir araya getiren ve bir arada tutan temel motivasyon ideolojik veya ailevi bağlar olmayıp ekonomik menfaatlerdir (Soyaslan, 2014:550). Örgüt, soyut bir birleşmeyi ifade etmez. Örgütün organizması hiyerarşik bir ilişki bünyesi oluşturur. Bu hiyerarşik ilişki örgüt elemanları üzerinde hakimiyet tesis etmekle suçun işlenmesini kolaylaştırmaktadır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6630). Örgüt belli amaçlar için kurulmuş olduğundan, örgüt bu amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalıdır. Elverişlilik her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Elverişlilik suçun işleneceği yer ve zaman açısından da aranmalıdır (Soyaslan, 2014:550).

Suç işlemek gayesi ile örgüt kurmak suçu, ani bir suçtur. Ancak örgüte üye olmak ve yönetmek suçları ise mütemadi suçlardandır (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6638). Suç işlemek gayesiyle anlaşma anında suç işlemek için örgüt kurma suçu tamamlanmış olur. Ancak, örgüte üye olmak ve yönetmek suçlarında ise suç sona ermez ve temadi eder. Hedeflenen suçların işlenmesinin veya işlenmemesinin bu suçun

tamalanmasına etkisi söz konusu değildir. Özetle, örgüt elemanları olan faillerin anlaşmasıyla suç tamamlanır. Mevcut bir örgüte katılmakla da suç işlenmiş olur. Bu suç şekli bir suçtur. Hareketin yapılması ile suç tamamlanır. Hukuka aykırı olan durum örgütlü olarak varolmak olduğundan suçun tamamlanması örgütün sona ermesine kadar devam eder. Söz konusu suç teşebbüse elverişli bir suçtur (Soyaslan, 2014:552). Bu tipiklikte tarif edilen örgüt kurmak, yönetmek ve üye olmak ancak kastla işlenebilen suçlardandır. Bu tipiklikte aranan kast özel kasttır. Bu suçlar olası kast ve taksirle işlenemez. Örgüt kurmak ve yönetmek hukuka aykırı olmalıdır. Genel olarak, hukuka uygunluk nedenleri, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile örtüşmemektedir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6654).

Örgütün silahlı olması suçun cezasını ağırlaştırıcı bir sebep olarak sayılmıştır. Silahlı olmak demek, suç işlemek amacına ulaşmak için silahın bir vasıta olarak kullanılmasıdır. Silah deyimi 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 6/f bendine açıklanmıştır. Silah yaralayıcı, bereleyici, kesici, delici ve patlayıcılar olmakla birlikte, ateşli silah ve bombalarında içerisine almaktadır (Soyaslan, 2014:553).

Ceza Kanununun 220'nci maddesinin 8'nci bendi örgütün amaçlarının veya işlediği fiillerin propagandasının yapılmasını da suç saymıştır. Örgütün övülmesi, insanların örgüte karşı duygularının sempatik hale getirilmesi, örgütü ve örgütün işlediği şiddeti sevimli hale getirmek veya örgüte karşı duyulan husumetin ortadan kaldırılmasına yönelik netice doğuracak fiiler bu düzenleme ile suç sayılmıştır. Bu propagandanın basın ve yayın yolu ile işlenmesini bir daha ve ayrıca cezayı artırıcı unsur olarak nitelemiştir (Soyaslan, 2014:554).

Bu suç için etkin pişmanlık hükümleri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 221'nci maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile suçun önlenmesine yönelik bir maksat elde edilmek istemiştir.

1.9.6.14. Müstehcenlik (TCK, 226'nci madde)

Bu maddenin birinci fıkrasında müstehcenlik suçu düzenlenmiştir. Bu kapsamda çocukların korunması amacıyla müstehcen görüntü, yazı ve söz içeren ürünlerin çocuklara verilmesi, içeriğinin çocuklara gösterilmesi, okutulması ve dinletilmesi suç sayılmıştır. İkinci fıkrada ise birinci fıkrada sayılan suçun basın ve yayın yoluyla yayınlanması veya yayınlanmasına aracılık edilmesi nitelikli hal sayılarak ceza oranının artırılması öngörülmüştür. Burada korunan hukuki yarar toplumdaki cinsel utanç

duygusu tahrip edildiğinden, anılan suçla toplumun genel ahlak yapısı korunmak istenmiştir. Bu suçun faili herkes olabilir. Mağduru ise tüm toplumdur. Çünkü suç sayılan fiillerin birçoğu toplumun genel ahlakının tahrip edilmesinin önlenmesi amacıyla suç haline getirilmiştir. Bu suç kasten işlenebilen bir suçtur. Burada aranan kast ise genel kasttır. Suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Bu suça özgü bir hukuka uygunluk nedeni öngörülmemiştir. Kural olarak bu suça teşebbüs mümkündür. İştirak bu suçta özellik arz etmez. Yani, bu suça her türlü iştirak mümkündür. Bu düzenlemelerdeki iki farklı suçtan her fıkranın konusu birbirinden farklıdır. Ancak, her halükarda tek suç oluşur (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:6790). Bu suç soyut tehlike suçudur. Soyut tehlike suçu olarak kabulündeki gerekçe, bu düzenleme ile korunmaya çalışılan şey, asıl cinsel değeri olan cinsel özgürlük bakımından zararlı olabilecek olan müstehcen ürünlerin etkilerinden çocukları korumaktır (Özbek ve Arkadaşları, 2015:836).

1.9.6.15. İftira (TCK, 267'nci madde)

İftira suçu, ceza kanunumuzun adliyeye karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Adliye devlet adına adalet dağıtan, kişiler arasındaki uyuşmazlıkların çözüldüğü, hukukun üstünlüğünün gerçekleştiği kuvvettir. Ceza kanununda düzenlenen iftira suçu adalet dağıtımına veya yargılamaya ilişkin olmayıp adli karar ve tedbirlerin alınmasını ve yerine getirilmesini, adli karar ve tedbirlerin icrasını korumaktadır. Adliye adalet dağıtan, kamu düzenini koruyan bir kamu kurumudur (Soyaslan, 2014:778).

Bir kimse aleyhine hukuka aykırı bir fiil isnat ederek, o kimsenin idari ve adli bir yaptırıma maruz kalması için soruşturma veya kovuşturma yürütülmesini tesis etmek kastıyla davranmaktır. Günlük yaşamdaki iftiradan bu yönü ile ayrılır. Kişiye isnat edilen şeyle kişi aleyhine adli ve idari bir soruşturma başlatılmalıdır. Kişi aleyhine iftira edilmesi o fiilin suç olmasını tek başına gerektirmez. Isnat edilen fiilin, yetkili makamlara ihbar veya şikâyet kastı ile gerçeğe ve hukuka aykırı olarak, basın ve yayın yolu ile yapılması inandırıcılığı kuvvetlendireceği için suçun yaptırımı olan cezanın arttırılmasına gerekçe yapılmıştır. Basın ve yayın yolu suçun nitelikli hali değil, suçun seçimlik hareket kısmıdır (Arslan/Azizağaoğlu, 2004:948).

Bu suç ile korunan hukuki yarar ise birden fazladır. Yargının yasal işleyişini, toplumun adil yargılanma hakkını güvence altına almayı amaçlar. İftira suçu işleyenler, bir yandan yargı makamlarını yanıltıp maddi gerçeğe aykırı davranmalarını istemekte,

diğer yandan ise iftira edilen kimsenin aleyhine haksız soruşturma ve kovuşturma yürütülmesini sağlamaktadırlar. Bu tipiklikle failin bu her iki arzusunun önüne geçmek istenilmektedir. İftira suçunun koruduğu bir diğer hukuki değer ise iftiraya maruz kalan kimsenin onur ve şerefidir. İşlemediği halde suç isnadına maruz kalmak aynı zamanda kişilerin onur ve şerefini incitir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:8089). İftira suçu bir zarar suçu değil, soyut tehlike suçudur. İsnat edilen fiilin bir suç oluşturması şart değildir. Disiplin yaptırımını veya başka bir idari yaptırımını gerekli kılan veya 5236 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamında kabahat sayılan fiillerde bu suçun konusunu oluşturabilir (Parlar/Hatipoğlu, 2010:4218).

Doktrinde iftira suçu şekli iftira ve maddi iftira ayrımına tabi tutularak irdelenmekte ve nitelendirilmektedir. *Şekli iftira*, mağdura belli bir fiilin soyut olarak (şu yerde beni ölümle tehdit etti gibi) isnat edilmesidir. *Maddi iftira* ise, isnat edilen fiile ilişkin olarak, suça dair eser ve delillerin uydurulması biçiminde gerçekleşmektedir. Tipiklikte, şekli iftira suçun temel seklini oluştururken, maddi iftira suçun nitelikli halini oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Diğer yandan iftira suçunun oluşması için bir netice aranmamıştır. Hukuka ve gerçeğe aykırı suç fiili isnadı, ihbar veya şikayet edilmesi ya da kitle iletişim aracı ile yetkili mercilere duyurulması şeklindeki icrai davranışlarla gerçekleştirildiğinde suç oluşmuş olur. Bu suç sırf icari davranışla da işlenebilen bir suçtur (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:8049).

İftira suçunda isnat edilen fiilin sarıh ve belirli olması gerekmektedir. Ancak konusu gerçek dışı olmalıdır. Fail, iftira ettiği kimsenin o fiili işlemediğini bildiği halde hukuka aykırı fiil isnat etmelidir. Diğer yandan suç özgü suç niteliğinde olmadığından faili ve mağduru herkes olabilir. Ancak, suçun nitelikli halleri açısından bakıldığında kamu görevlisi, görevinde kullandığı araçları vasıta kılması halinde suçun nitelikli hali gündeme gelecektir (Özbek ve Arkadaşları, 2015:1091). İftiranın maddi tarzında eser ve delillerin de uydurulması ile suçun tamamlanması, yetkili makamların eser ve delillerden haberdar olunması ile tamamlanır. Basın Kanununun 11'nci maddesinin 1'nci fıkrasında, basın ve yayın yoluyla işlenensuçlarda suçun, yayın tarihinde işlendiği kabul edilmiştir. Diğer kitle iletişim araçlarındayönelik herhangi bir düzenlemeise yoktur. Ancak, kitle iletişim araçları yönüyle suçun işlendiği zaman olarak isnadın yetkili makamlara ulaştığı an kabul edilmelidir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:8064).

İftira suçu sadece kasten işlenebilir. Yani doğrudan kastla işlenebilir. Olası kastla bu suç işlenemez. Bu suçun soruşturulması için mağdur hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılmış olması, yani mağdur hakkında işlem yapılmış olmak aranmaktadır.

Hukuka aykırılık unsuru açısından basın ve yayın mesleği elemanlarının “*haber verme hakkı*” kapsamındaki eylemi hukuka uygun sayılacaktır. Basın hürriyeti; demokrasi ve hukuk devleti ilkeleri ile kişilerin hürriyetlerinin güvencesidir. Kitle iletişim faaliyetleri, haberler ile bilgilendirmenin yanında toplum adına kamu otoritesini denetleme görevide yürütmektedir (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:8067).

1.9.6.16. Halkı Askerlikten Soğutma (TCK, 318’nci madde)

Halkı askerlikten soğutacak bir takım faaliyetler, teşvikler veya telkinlerde bulunmayı veya bu yönde yapılan propagandaları kanun suç sayıp cezalandırmaktadır. Her Türk vatandaşının, vatan görevi olan askerlik hizmetini severek ve isteyerek yerine getirmesi hedeflenmektedir. Askerlik hizmeti milli savunma bakımından en önemli kamu hizmeti ve görevidir.

Bu tipiklikle ihdas edilen suç, askerlik hizmetini yapanları firara sevk edecek veya askerlik hizmetine dahil olacak olanları bu hizmetten alıkoyacak, vazgeçirmek için telkin ve teşvikte bulunmak veya bu yönde propaganda yapmak şeklinde işlenmektedir. Suçun hareket unsuru *teşvik* veya *telkinde* bulunma ya da *propaganda* yapmaktır. Sınırlı şekilde sayılan bu hareketlerden biriyle işlenmesi zorunlu olduğundan *bağlı hareketli* bir suç olarak tanımlanır. Yine sayılan bu hareketlerden biriyle işlenmesi olanaklı olduğundan *seçimlik hareketli* bir suç olarak tanımlanır. Seçenek hareketlerden birinin yapılması ile suç oluşur (Parlar/Hatipoğlu, 2010:4661). Bu suçun faili herkes olabilir. Bu konuda özgü bir düzenleme söz konusu değildir. İkinci fıkrasında suçun *basın ve yayın yoluyla* işlenmesi öngörülmüş ise de bunun için meslek mensubu olması zorunlu değildir. Suçun kitle iletişim vasıtaları ile kitle iletişim faaliyeti kapsamında işlenmesi suçu özgü hale getirmez. Mağdur açısından suç, milli savunmayı korumak amacıyla ihdas edildiğinden, toplumu oluşturan bireylerdir. Mağdur olarak somut ve belirli bir gerçek kişi bulunmamaktadır. Halkı, askerlik hizmetinden soğutma suçunun oluşması için eylem hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmelidir. Bu yönüyle hukuka uygunluk söz konusu değilse de *yine basın ve yayın yoluyla* hakkın icrası söz konusu olabilir. Söz konusu suç kasten işlenebilen suçlardandır. Burada aranan kast doğrudan kast

olabileceği gibi, olası kast da olabilir. Bu suçun taksirle işlenmesi ise mümkün değildir. (Yaşar/Gökcan/Artuç, 2014:9022).

Kitle iletişim vasıtaları ve bilhassa internetin kişiler arası kullanımının gittikçe yaygınlaşması, kişilerin basın ve yayın faaliyetini kolaylıkla yapabilmesi, suçların işlenmesinde, suç mahalinde köklü değişikliklere yol açmaktadır. Sosyal meya mecrası dışında internet ortamında işlenebilecek suçların gittikçe çeşitlendiği gözlenmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda basın ve yayın yolu ile işlenebilen suçlar sayılmıştır. Bu suçlar içinde suçun işlenmesini kolaylaştıran internet ortamında *intihara yönlendirme, organ ve doku ticareti, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması kolaylaştırma, gizliliği ihlal, kumar suçları gibi suçlar* sıklıkla görülmeye başlanmıştır (Doğu, 2016:140).

1.9.7. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler

Ceza Muhakemesi Kanunumuz 4 Aralık 2004 tarihinde kabul edilmiştir. Mezkur Kanunumuz 17 Aralık 2004 tarihinde, 25673 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 5271'dir.

Kanunla suç tarihinden önce kurulmuş, her yönden yetkili mahkemenin hakimine olağan (tabii, kanuni) hakim denmektedir. 1982 Anayasasının 37'nci maddesi ancak suç tarihinden önce kanunla kurulmuş mahkeme ve mercilerin önüne çıkarılıp yargılanma ilkesini benimsemiştir. Diğer yandan suçtan önce olağanüstü bir şekilde yargılama merci kurulamaz denmektedir. Bu da olağan hakim ilkesine yapılmış bir vurgudur. Bir adli vakadan sonra ve sadece o adli vaka için kurulmuş veya adli vakaya göre sonradan yetkili kılınmış mahkemenin hakimine de olağanüstü hakim denmektedir ki, 1982 Anayasası bu tür hakimi yasaklamıştır (AY, m. 37/2). Bu büyük bir güvencedir (Özbek ve Arkadaşları, CMK, 2015:599).

Bu ilkenin Anayasada yer bulması devlete önemli bir yükümlülük yüklemektedir. Bu yükümlülük; devletin önceden hangi fillerin suç olacağını belirlemesi gibi hangi suçların hangi mahkemelerde yargılanacağını da belirlemesi yükümlülüğüdür (Yurtcan, 2017:88).

Hakimlerin yetkilerini temelde madde ve görev bakımında bir ayrıma tabi tutmak doğru olur. Bütün hakimlerin yargılama işi niteliği itibariyle aynıdır. Yapılan iş yargılama faaliyetidir. Kanun, hakimler için iş bölümüne giderek yargının uzmanlaşmasını ve etkinliğini arttırmayı amaçlamıştır. Kanunun, hangi

hakimin/mahkemenin hangi tür ve nitelikteki işe bakacağını göstermesi “*madde bakımından yetki*” olarak ifade edilmektedir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 3’ncü maddesi “*mahkemelerin görevleri kanunla belirlenir*” demekle buna uygun olarakda 5235 sayılı teşkilat kanunu Asliye ve Ağır Ceza Mahkemelerinin görevlerini ve hangi cezaların bu mahkemelerde görüleceğini göstermiştir. Madde bakımından yetki kamu düzenindendir. Bu husus, tabi hakim ilkesi ile doğru orantıda olarak yasalaşmıştır (Öztürk ve Arkadaşları, 2009:197).

Mahkemelerin madde yönünden görev bölüşümünün farklı bölümleri vardır. Yargılama makamının adli ve idari olup olmaması yönüyle görev bölümü, adli yargılama olarak ceza mahkemesi olup olmama, genel olup olmama, ilk derece olup olmama, üst mahkeme olup olmama, kanun yolu olup olmama bakımlarından görev yönünden yetki ayrımlarına göre sınıflandırılmıştır (Yenisey/Nuhoğlu, 2015:249).

Yetki ve görev ayrımı ceza yargılamasında suçun işlendiği yer ve mağdurun durumu açısından genel ve yedek kurallar içerir. 5271 sayılı kanun ve diğer yasal düzenlemeler çerçevesinde bu yapılmaktadır. Ana kural “*suçun işlendiği yer*” mahkemesi yetkilidir, şeklindedir. Bunun pratik faydası delillerin suçun işlendiği yerde olmasıdır (Ünver/Hakeri, 2012:171).

Esasen kamu düzeninin suçun işlendiği yerde bozulmuş olduğu kabul edilir. Kural olarak suçlu suçun işlendiği yerde yargılanır. Çünkü, kamu düzeni orada bozulmuştur. Bunun yanında delillerde daha ziyade oradadır. Bu nedenle suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir. Teşkilat kanunu 12/1 fıkrası böyle düzenlemiştir. Ancak, suçun basın ve yayın faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde mağdurun bulunduğu yerde önem arz eder. Kaldığı basın aracı ülke içinde veya ülke dışından bu faaliyetini yürütebilir. Hatta ülke içinde birkaç farklı idari bölgede veya yerde bu faaliyetler yürütülebilmektedir. Bu gibi durumlarda suç işlenecek olursa; suç, basım merkezi dışında yapılan baskısıyla işlenmiş ise, eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir. Burada seçimlik bir yetki söz konusudur. Bu seçimlik yetkilerden ilki basım aracının merkezinin bulunduğu yer, ikincisi ise basım yeridir (Soyaslan, 2014:214). Bu genel kuralın yanında suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı olan bir suç ise; bu suç da bir eser ile işlenmişse mağdurun yerleşim yerinde veya oturduğu yerde dağıtılmışsa o yer mahkemesi de yetkilidir. Böylece suçun şikâyeteye tabi olması durumunda seçimlik yetki sayısı artmaktadır. Bu açıdan bakıldığında usule getirilen buseçimlik yetkiler usul ekonomisi açısından önemli katkı sağlamaktadır. 5271 sayılı

kanunla getirilen diğerk bir düzenleme ise suçun görsel veya işitsel yayınlarla işlenmesi durumunda da mağdurun ikametgâhı veya oturduğu yer mahkemesinin yetkili olmasıdır. “*Görsel ve işitsel yayın*” televizyonu, radyoyu, mobil telefonu ve internet gibi vasıtaları kapsar. Dolayısıyla gelişen durumlara uygun bir düzenleme yapılmıştır. Suçun basın ve yayın faaliyeti kapsamındaki suçlardan olması durumunda soruşturma ve kovuşturma yer yönünde yetki ile düzenlenmiştir (Özbek ve Arkadaşları, CMK, 2015:614).

1.9.8. Terörle Mücadele Kanunu’nda Yer Alan Düzenlemeler

Terörle Mücadele Kanunumuz 12 Nisan 1991 tarihli ve 20843 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 3713’dür.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunumuzun açıklama ve yayınlama başlıklı 6’ncı maddesinin 1’nci fıkrasında, ad ve kimlik açıklanmak suretiyle ya da açıklanmayarak, kime karşı olduğunun bilinmesini sağlayacak şekilde bireylere yönelik terör örgütleri tarafından bir suç ika edileceğini veya terörle mücadelede vazife görmüş kamu görevlilerinin kimliklerini izhar edenler veya yayımlayanlar ya da bu surette bireyleri hedef olarak gösterenlerin cezalandırılacağı açıklanmıştır. (Ongun, 2013:65).

Aynı şekilde, mezkur kanunun 6’ncı maddesinin 2’nci fıkrasında; yasada tarif edilmiş şekliyle terör örgütlerinin, cebir, tehdit ya da şiddet ihtiva eden usul ve yöntemlerini yasal olarak meşru gösteren, bunları övücü veya bu usul ve tarzlara müracaat etmeyi teşvik edici bildiri ya da açıklamaları basanların, yayımlayanların bir yıl ile üç yıl arasında hapis cezasına çarptırılacağı hükme bağlanmıştır.

Mekzur kanunun 6’ncı maddesinin 3’ncü fıkrasında ise, bu kanunun 14’ncü maddesine mugayir olarak muhbirlerin kimliklerini açıklayanların veya bu kimlikleri yayımlayanların da bir yıl ile üç yıl arasında hapis cezasına çarptırılacağı hükme bağlanmıştır.

Mekzur kanunun 6’ncı maddesinin 4’ncü fıkrasında ise, yukarıdaki fıkralarda açıklanan eylemlerin basın ve yayın aracılığı ile ika edilmesi halinde, basın -yayın organlarının işbu suçun ikasına katılmamış yayın sorumluları aleyine de 1000 gün ile 5000 gün arasında adli para cezası verileceği açıklanmıştır.

3713 Sayılı Kanunun terör örgütleri başlıklı 7'nci maddesinde, terör örgütü lehine propaganda yürüten şahısların işbu suçu basın ve yayın araçları ile ika etmeleri durumunda tayin edilecek cezaların arttırılacağı; keza basın ve yayın organlarının suç işlenişine katılmamış yayın sorumlularının da cezaya çarptırılacağı düzenlenmiştir. (Ongun, 2013:65).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA

2.1. Problem

Yasalar kuşkusuz toplumsal ve sosyal yaşamın en temel düzenlemeleridir. Tarihsel süreçten günümüze gelinceye değin insanoğlu, birlikte veya bir arada yaşama gereksinimi duymuş ve bu bağlamda toplu yaşamı düzenleyen bazı kurallar belirlemiştir. Şüphesiz prensipler belirlenirken temel kaynak o toplumun kültürel ve teolojik argümanları olmuştur. Toplumlar ve buna bağlı olarak devletler kendi kurallarını belirlerken de aynı kaynaklardan istifade etmiştir. Medeniyetlerin ortaya çıkışı ile birlikte ise bu kurallar, prensipler veya yasalar evrensel bir görünüm arz etmeye başlamıştır. Evrensel hukuk kuralları olarak nitelendirilen bu kurallar manzumesi içerisinde dünyadaki ülkelerin neredeyse tamamına yakınının anayasalarında “basın özgürlüğü”ne dair hükümler bulunmaktadır. Zira basın (medya)demokratik yaşamın nüvesini oluşturmakta ve insanların en temel ihtiyaçlarından biri olan ‘bilgi edinme’ hakkını temin eden ve insan yaşamı üzerinde oldukça büyük rol oynayan kapsamlı bir ağıdır. Bilgi akışının sürekliliği, devamlılığı ve her şeyden önemlisi nesnelliği kuşkusuz medyanın bağımsız ve özgür olmasıyla doğrudan ilintilidir.

Toplumun veya bireyin haber alama ihtiyacını karşılayan bu ağ, geçmişten günümüze daha da büyümekte ve karmaşık bir yapıya bürünmektedir. Son zamanlarda bu kurumsal yapı içerisindeki girift ilişkilerin görünürlüğünün hızla arttığı gözlemlenmektedir. Şüphesiz bu karmaşık ilişkilerin oluşmasına zemin hazırlayan en temel unsur medyanın tecimsel yapısıdır. Ancak siyasal çekişmeler ve didişmeler de genellikle tekelleşen medya sahipliğiüzerinden yürütülebilmektedir. Siyasi mülahazalara dayalı olarak şekillenen ve biçimlenen medya, bireysel anlamda kişi haklarının ihlal edilmesi de dâhil olmak üzere çoğu zaman devlet bekasına zeval verebilecek yaklaşımlar da sergileyebilmektedirler. Bu karmaşık yapıda belirleyici etken ise kuşkusuz teknolojinin hızla gelişmesi ve buna bağlı olarak siyasi mekanizmaların (hatta uluslararası çekişmelerin) bu yapıyı bir araç olarak kullanma isteği ve rant elde edebilme çabasıdır. Bu nedenledirki; yasama, yürütme ve yargının yanı sıra medyaya 4. güç olma vasfı atfedilmektedir. Bu gücün en azından Türkiye

özelinde demokratik yollarla iktidara gelen siyasi kurumları hukuksuz ve anti demokratik şeklide iktidardan uzaklaştırmada kullanıldığına dair yakın tarihimizde oldukça fazla örnekler bulunmaktadır. Hukuksal hiçbir dayanağı bulunmayan bu gelişmelerin toplumları doğrudan etkilediği yadsınamaz bir gerçektir.

Değişen dünyada siyasal ilişkiler ve beklentiler de değişmekte ve bu başkalaşım insan yaşamının her alanına sirayet etmektedir. Medyanın ‘özgürlük’ kavramına sığınarak veya bu argümanı kullanarak toplumları kaosa sürüklemeye hakkının olmadığını söylemek mümkündür. Bu düzlem üzerinden hareket edildiğinde araştırma kapsamında ele alınan ‘Mit Tırlarının Durdurulması’ ile Hasan Cemal’in ‘Çekilme Günlükleri’ yazı dizisi vakalarının basın özgürlüğünün medya tarafından hangi ölçüde yasal olarak kullanıldığı ve hangi hukuksal zemine oturtulduğu bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

2.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, ‘Mit Tırlarının Durdurulması’ ile Hasan Cemal’in ‘Çekilme Günlükleri’ yazı dizisi vakalarının basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ve sonuçları itibariyle hangi hukuksal zemine oturtulabileceğini analiz etmektir. Bu bağlamda; medyanın siyasal mülahazalara dayalı olarak söz konusu bu olayların toplumları hangi ölçüde (hukuksal dayanaktan yoksun olarak) etkilediğini ve yargıya taşınan bu olayların hukuksal karşılığını ortaya çıkarmak araştırmanın hedefleri arasında yer almaktadır.

2.3. Önem

Ülkemizde medya-hukuk ilişkisiyeni gelişen bir alandır. Alanın yeni olması aynı zamanda bu alanda yaşanan ve yaşanabilecek olan sorunların da çeşitli olması sonucunu doğurmaktadır. Teknolojik alanda dünyadaki hızlı gelişme, bu gelişmenin medya araçlarını yaygınlaştırması ve bu araçlarla kişi hak ve özgürlük alanına müdahalenin kolaylaşmasına bağlı olarak; medya ve hukuk alanının ciddi ve sistemli bir şekilde yasal düzenlemelere kavuşturulması zorunludur.

Ülkemizde medya faaliyetleri ve bu faaliyetlerin kişi hak ve özgürlüğüne etkilerini sınırlandırabilecek yasal düzenlemelerin yetersiz olması, konu üzerinde çalışmayı değerli kılmaktadır. Yasal düzenlemelerin dağınık ve birbiri ile çelişkili olması; özellikle internet ve sosyal medya alanındaki yasal düzenlemelerin de fiilen

uygulanabilir olmaması karşısında; ülkemizde medya-hukuk ilişkisi üzerinde bu kabil akademik çalışmaların yapılmasını zorunlu ve önemli hale getirmektedir.

2.4. Hipotezler

Ülkemizde medya-hukuk alanındaki yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu herkesçe kabul edilen bir olgudur. Bu olgu ve medya araçlarının hızlı değişim ve gelişimine paralel olarak kişi ve toplum hayatına da önemli ölçüde etki edilmesi mümkün hale gelmektedir. Bu bağlamda, gazetecilik mesleğini icra eden kimi şahıslar da alanın muğlak ve yeterli kanuni düzenlemeye sahip olmamasını fırsat bilip; bireylerin, toplumun ve giderek devletin özel ve mahrem alanlarına etki edecek yayınlar gerçekleştirebilmektedirler.

‘Mit tırlarının durdurulması’ ve Hasan Cemal’in ‘Çekilme Günlükleri’ yazı dizisinde, yasal görünüm altında hareket edilmesine rağmen; gerçekte bu görünümün bir perdeleme ve kamufle aracı olarak kullanıldığı, yasal mevzuatın izin vermediği şekilde basın-yayın faaliyetinin icra edildiği; yargısal uygulamanın ışığında konunun değerlendirilmesi bu çalışmanın hipotezlerini oluşturmaktadır.

2.5. Yöntem

Bu çalışmada “örnek olay incelemesi” yöntemi kullanılmıştır. Örnek olay metodu belirli bir konuda gerçek hayatta karşılaşılan problemler neden, nasıl ve sonuç ilişkisine dayalı olarak konuyla ilintili örneklem alınarak yürütülmektedir. Bu bağlamda araştırma için öngörülen hipotez, araştırma problemindeki değişkenler arasında ne tür bir ilişkinin olduğuna dair beklentileri ve yargıları ifade etmektedir. Sosyal Bilimlerde Hermenutik yaklaşımın araştırmaya tanıdığı sınırlılık ilkesiyle veriler bu yönetime dayalı olarak da yorumlanmaya çalışılmıştır.

2.6. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Türk medyasında hukuk ihlallerinin kapsam, şekli ve tarzı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine ise “MitTırlarının Durdurulması” ve aranması ile Hasan Cemal’in ‘T24 Bağımsız İnternet Gazetesi’ adlı internet sitesinde 15 Mayıs 2013 tarihinden itibaren 13 bölüm halinde yayımlanan “Çekilme Günlükleri” isimli yazı dizisi oluşturmaktadır.

2.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Mit tırlarının durdurulması ve aranması ile Hasan Cemal'in "Çekilme Günlükleri" adlı yazı dizisi ile sınırlıdır.

2.8. Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli verilerin elde edilmesinde ilk olarak alanda daha önce yapılmış çalışmaların incelenmesi amacıyla literatür taraması yapılmış ve çalışma kapsamında gerekli kaynak kitaplara ulaşılmıştır. Çalışmanın bir diğer aşamasında ise konu ile ilgili olarak medyaya yansıyan yazılı ve görüntülü haberler derlenmiş; araştırma konusu olaylarla ilgili olarak yargısal süreç takip edilmiş ve mahkeme kararları incelenmiştir.

2.9. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, inceleme konusu yapılan Mit tırlarının durdurulması ve aranması ile Hasan Cemal'in "Çekilme Günlükleri" isimli yazı dizisi ile ilgili olarak; medya, yazılı kaynak ve basından elde edilen veriler ile takip edilen yargı sürecinden elde edilen bilgi, belge ve sair veriler incelemeye tabi tutularak bir neticeye varılmaya ve bir sonuç çıkarılmaya çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KAVRAMLAR VE TEORİ BAĞLAMINDA ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

3.1. Mit Tırlarının Durdurulması Olayı

3.1.1. Olay

2010 yılının son günlerinde ilk olarak Tunus'ta ve bir işportacının kendisini yakmasıyla birlikte iktidar karşıtı protesto haberleri uluslararası haber ajanslarına düşmeye başladı. Ancak o zamanlarda protestoların akıbetinin ne olacağı veya nereye varacağıyla ilgili olarak hiç kimse sağlıklı bir değerlendirme yapamadı ve öngöründe bulunamadı.

Tunus'ta başlayan protestolar giderek ayaklanmaya dönüştü ve Mısır, Libya derken; en uzun sınırlara sahip olduğumuz komşu devlet Suriye'ye de sıçradı. Suriye'de ilk ayaklanma 2011 yılının Ocak ayının 26'sında başladı. Daha sonra, 2011 yılının Mart ayının 15'inde Suriye'nin güneyinde yer alan Dera kentinde mevcut yönetime karşı gösteri yapan halkın üzerine Suriye askerleri tarafından ateş açıldı. Ölü ve yaralıların olduğu bu olayla ilgili olarak, Enformasyon Bakanlığı'nda görevli bir yetkili “Olay bütün ülke genelini ilgilendirmiyor. Sadece Dera kentini ilgilendiriyor ve halk oradaki valiye karşı protesto düzenliyor” şeklinde bir açıklama yaptı. Ve böylece 15 Mart 2011 tarihi, halen devam eden ve Suriye'yi kan gölüne çeviren iç savaşın başlangıcı olarak kayıtlara geçti.

Suriye'deki iç savaş sadece burayla sınırlı kalmayıp, giderek tüm komşu ülkeleri etkilemeye başladı. Savaşın en büyük etkileri ise güneyimizde yer alan Suriye ile 877 kilometre sınıra sahip olan ülkemizde görüldü; görülmeye devam etmektedir. Sosyal, ekonomik, askeri, siyasi ve uluslar arası ilişkiler bağlamında Türkiye'yi önemli ölçüde etkileyen/etkilemeye devam eden; Suriye'de iç savaş olarak başlayan ancak yabancı ülkelerin de dahil olduğu bu büyük dramı ifade etmek için artık “iç savaş” kavramının yeterli ve doğru olmadığı düşünülmektedir.

Suriye savaşından en çok etkilenen ülke durumunda olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti kendi sınırlarını korumak; ülke içindeki vatandaşlarının ve Suriye sınırları dahilinde bulunan soydaş Türkmenlerin can ve mal güvenliğini sağlamak için muhtelif tedbirler almaya başladı. Bağımsız her devletin kendi vatandaşlarını ve vatandaşı olmadığı halde kendisi ile gönül bağı bulunan diğer kişi ve grupları korumak için aldığı

tedbirler bağlamında Türkiye Cumhuriyeti Devleti de uluslararası hukukun kendisine tanıdığı yetkilerle hareket etti.

Bu bağlamda, devletin en önemli ve her Türk vatandaşı tarafından gözbebeği gibi korunması gereken kurumlarından biri olan Milli İstihbarat Teşkilatının gözetiminde, Suriye'deki Türkmenlere muhtelif yardım malzemesi götüren bir tır 01/01/2014 günü, Hatay ilimizin Kırıkhan ilçesinde; üç tır ise 19/01/2014 günü Adana'da Jandarma görevlileri tarafından seyir halindeyken durduruldu. Jandarma kontrol noktasına çekilen tırlar kameralar önünde, dedektör köpekleri de kullanılmak suretiyle aramalara tabi tutuldu. Yardım malzemeleri taşıyan tırlara nezaret eden Milli İstihbarat Teşkilatı görevlilerine jandarma personeli tarafından silah doğrultuldu ve bu görevliler yere yatırılmak suretiyle fiziki müdahaleye maruz bırakıldı. Kısaca ve en sade şekliyle anlatmaya çalıştığımız mezkûrolay, tüm Türkiye'nin gözü önünde canlı yayınlarda ve son dakika haberleri başlığı altında gerçekleşti.

3.1.2. Olayın Medyaya Yansıması

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, Milli İstihbarat Teşkilatı görevlilerinin kontrolünde Suriye'deki Türkmenlere muhtelif yardım malzemesi taşıyan tırların seyir halinde iken Jandarma görevlileri tarafından durdurulması olayı yazılı ve görsel basında ve internet ortamında hiçbir sınırlandırma olmaksızın “Son Dakika” haberi olarak ve ayrıntılı şekilde yayımlanmıştır.

3.1.3. Haber Sebebiyle Gazetecilerin Yargılanması

Milli İstihbarat Teşkilatının kontrolünde Suriye'deki Türkmenlere muhtelif yardım malzemesi taşıyan tırların, Jandarma görevlileri tarafından seyir halinde iken durdurulması ve pervasızca aranması haberinin yayınlanması sebebiyle, olay tarihinde Cumhuriyet gazetesinde genel yayın yönetmeni sıfatıyla görev yapan kişi olan Can Dündar ve yine olay tarihinde adı geçen gazetenin Ankara temsilcisi olarak görev yapan kişi olan Erdem Gül hakkında, *“Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmaksızın Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme, Devletin Güvenliğine ve Siyasal Yararlarına İlişkin Gizli Kalması Gereken Bilgileri Siyasal ve Askeri Casusluk Maksadıyla Temin Etme, Devletin Güvenliğine ve Siyasal Yararlarına İlişkin Gizli Kalması Gereken Bilgileri Siyasal. ve Askeri Casusluk Maksadıyla Açıklama, Cebir ve Şiddet Kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmaya veya Görevlerini Yapmasını Tamamen*

veya Kısmen Engellemeye Teşebbüs Etmek” suçunu işledikleri gerekçesi ile ceza soruşturması başlatıldı. Başlayan ceza soruşturması neticesinde adı geçen sanıklar hakkında iddianame hazırlandı ve sanık gazeteciler Can Dünder ile Erdem Gül aleyhinde olmak üzere, İstanbul 14’ncü Ağır Ceza Mahkemesi’nde 2016 yılında ceza davası açıldı. Cumhuriyet gazetesinde olay tarihinde genel yayın yönetmeni sıfatıyla görev yapan gazeteci Can Dünder ile yine Cumhuriyet gazetesinin mezkur tarihte Ankara temsilcisi sıfatıyla görev ifa eden Erdem Gül, İstanbul 14’ncü Ağır Ceza Mahkemesinin Esas:2016/37 ve Karar:2016/162 sayılı dosyası kapsamında yargılandılar.

Mezkur yayın sebebiyle sanıklar, Cumhuriyet gazetesinin olay tarihinde genel yayın yönetmeni sıfatıyla görev yapan Can Dünder ile yine aynı gazetenin olay tarih itibarıyla Ankara temsilcisi sıfatıyla olarak görev yapan Erdem Gül aleyhine İstanbul 14’ncü Ağır Ceza Mahkemesi’nde açılan davada; kendilerine yöneltilen “*Silahlı terör örgütüne üye olmaksızın bilerek ve isteyerek yardım etmek*” suçundan dolayı 'tefrik' kararı verilmiş ve bu suçlama ile ilgili olarak başka bir dosya üzerinden yargılamanın devamına karar verilmiştir (www.mynet.com). (Erişim Tarihi:03/05/2019).

Keza, mezkur yayın sebebiyle sanıklar, Cumhuriyet gazetesinin eski genel yayın yönetmeni olan Can Dünder ile aynı gazetenin Ankara temsilcisi olan Erdem Gül aleyhine, İstanbul 14’ncü Ağır Ceza Mahkemesi’nde açılan 2016/37 Esas, 2016/162 Karar sayılı davada; kendilerine yöneltilen “*Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını tamamen veya kısmen engellemeye teşebbüs etmek*” suçundan dolayı, mezkur suçun yasal unsurlarının oluşmaması ve gazeteci sanıkların eylemlerinin yasal suç tarifine uymadığı kanaatiyle sanıkların ayrı ayrı 'beraatine' karar verilmiştir(www.mynet.com). (Erişim Tarihi: 03/05/2019).

Ancak, sanıklardan Cumhuriyet gazetesinin eski genel yayın yönetmeni olarak görev yapan Can Dünder’in, “*devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri açıklamak*” suçundan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 329’ncü maddesinin 1’nci bendi mucibince, takdiren ve teşdiden (üst hadden) olmak üzere 7 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Sanık, Cumhuriyet gazetesinin eski genel yayın yönetmeni sıfatıyla görev yapan Can Dünder’in geçmişi, sabıkasız oluşu, cezanın geleceği üzerindeki muhtemel etkileri de nazara alınarak İstanbul 14’ncü Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, sanık Can

Dündar'ın lehine 5237 sayılı TCK'nın 62'nci maddesinin 1'nci bendi çerçevesinde takdiren 1/6 nisbetinde indirim yapılmış ve netice olarak 5 yıl 10 ay süreyle hapis cezası ile tecziye edilmiştir.

Sanıklardan Cumhuriyet gazetesinin Ankara temsilcisi Erdem Gül ile ilgili olarak, *“devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibariyle gizli kalması gereken bilgileri açıklamak”* suçunu işlediği için 5237 sayılı TCK'nın 329'ncü maddesinin 1 nci bendi gereğince ve suçkonusu olan haberin ulusal çapta yayın yapan bir gazetede manşette verilmesi, haberin özelliği ve muhtevası karşısında, suçun işlenme tarzı, suç işlemekte kullanılan vasıta, suçun ika edildiği yer ve zaman, husule gelen tehlikenin büyüklüğü, suça konu olan hadisenin önemi ve değeri, sanığın kusurunun kasta dayalı olması ve ağırlığı ve yine kusurunun yoğunluğu nazara alınmak suretiyle takdiren ve teşdiden (üst hadden) olmak üzere 6 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Cumhuriyet gazetesinin Ankara temsilcisi olan sanık Erdem Gül'ün sabıkasız geçmişi, verilen cezanın sanığın geleceği üzerinde göstereceği muhtemel etkileri de nazara alınmak suretiyle, İstanbul 14'ncü Ağır Ceza Mahkemesi'nce sanığın lehine 5237 sayılı TCK'nın 62'nci maddesinin 1'nci bendi çerçevesinde takdiren 1/6 nisabında indirime gidilmiş ve netice olarak 5 yıl hapis cezasına çarptırılmak suretiyle tecziyesi cihetine gidilmiştir.

3.1.4. Olayın İfade ve Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Milli İstihbarat Teşkilatı kontrolünde Suriye'deki Türkmenlere yardım malzemesi taşıyan tırların durdurulması ve aranması olayını haber olarak yayınlayan Cumhuriyet gazetesinin o tarihteki genel yayın yönetmeni Can Dündar ile aynı gazetenin Ankara temsilcisi olarak görev yapan Erdem Gül, yayınladıkları haber dolayısıyla yargılandıkları İstanbul 14'ncü Ağır Ceza Mahkemesinin Esas:2016/37, Karar: 2016/162 sayılı dosyası kapsamındaki savunmalarında ve yine bu suç ile ilgili olarak ve soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcılığına verdikleri ifadelerinde; gazeteci olduklarını ve başkaca bir eylemlerinin bulunmadığını, yaptıkları haberin de gazetecilik faaliyetinin bir gereği olduğunu, yasal düzenlemeleri ihlal etmediklerini ve suç işlemediklerini beyan etmişlerdir.

Cumhuriyet gazetesinin olay tarihinde genel yayın yönetmenisıfatıyla görev yapan Can Dündar ile aynı gazetenin olay tarihindeki Ankara temsilcisi olan Erdem Gül'ün savunmalarının değerlendirilebilmesi için öncelikle yürürlükteki mevzuat

çerçevesinde basın özgürlüğüne ilişkin düzenlemelere kısaca göz atılması gerekmektedir.

Hukuk düzeninin en temel kurallarından olan “Normlar Hiyerarşisi” prensibi çerçevesinde ilk önce en tepedeki yasal düzenleme (norm) olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına bakılması gerekmektedir.

07 Kasım 1982 tarihli, 2709 Kanun numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 28'nci maddesinin 1'nci ve 2'nci fıkralarında basın özgürlüğünün (hürriyetinin) temel ilkeleri belirlenmiştir. Buna göre, *“Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.”* biçiminde temel ilkeler belirlenmiştir. (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı) (Erişim Tarihi:03/05/2019).

Her özgürlüğün bir sınırının olması gerektiği yönündeki evrensel kabul çerçevesinde olaya baktığımızda, anayasa hükmü ile teminat altına alınan basın özgürlüğünün, yayın hakkının ve ifade özgürlüğünün de bir sınırının bulunması gerekmektedir. Bu meyanda olaya baktığımızda, basın özgürlüğüne ilişkin hakkın temel çerçevesinin düzenlemeyle güvenceye alındığı en üst norm olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına bir daha bakılması gerekmektedir.

Anayasanın 28'nci maddesinde basın özgürlüğünün temel ilkeleri belirlendikten sonra 3'ncü fıkrafta; *“Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27'nci maddeleri hükümleri uygulanır.”* denilmek suretiyle ifade hürriyetinin hususi bir görünüm şekli olan basın hürriyetinin de, yine anayasa hükümleri ile çerçevesi belirlenmiş şekilde sınırlandırılabilceği açıkça düzenlenmiştir. Basın özgürlüğünü sınırlandırmaya yönelik düzenlemeler de mevzuatta çeşitli kanunlarla getirilmiştir. Buna göre kaynağını en üst norm olan Anayasa'dan alan kanuni düzenlemelerle basın özgürlüğü sınırlandırılabilir. Böyle bir sınırlandırma da hukuki olup ülkede yaşayan herkesi kayıtsız şartsız bağlayacaktır. Bu çerçevede olaya bakıldığında, yasal düzenlemelerle ve usulüne uygun bir şekilde “Devlet Sırrı” olduğu belirlenmiş olan bilgilerin açıklanmaması amacıyla basın özgürlüğünün sınırlandırılabilceği kabul edilmektedir.

Anayasanın 28'nci maddesinin 4'ncü fıkrasında, yukarıda bahsedilen şekildeki sınırlamanın düzenlemesi yapılmıştır. Buna göre, *“...devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazarlar veya bastırılar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu*

olurlar...” hükmüne yer verilmiştir. Basın özgürlüğüne ilişkin bu sınırlamanın bir ceza normu (kanun maddesi) ile teminat altına alınmasının gerekli olduğu; bu şekildeki sınırlandırma ve cezai düzenlemenin meşru olduğu kabul edilmiştir.

Bu durumda, devlet sırrının da tıpkı basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü gibi anayasal bir korunmaya mazhar olduğu ve bu sebeple ifade özgürlüğünün/basın özgürlüğünün meşru sınırlama kriterlerinden biri olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anayasal teminat altındaki her temel hak ve özgürlük aynı zamanda kişiye bir ödev ve sorumluluk da yükler. Bu çerçeveden konuya bakıldığında da yine en üst norm olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile bir takım düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Bu konudaki Anayasa hükmü ise 12’nci maddede yer almıştır.

Yürürlükteki 1982 Anayasasının 12’nci maddesinin 1’nci fıkrasında, *“Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahiptir”* şeklinde düzenleme yapılmıştır. Mezkur maddenin 2’nci fıkrasında ise, *“Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder”* şeklinde, kişilerin sahip oldukları temel hak ve özgürlükleri kullanırken görev ve sorumluluklarının da bulunduğu gönderme yapılmıştır. Bu itibarla, ifade ve basın özgürlüklerinin kullanımı bakımından basın için geçerli olan bazı *“görev ve sorumluluklar”* da bulunmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin eski genel yayın yönetmeni Can Dündar ile aynı gazetenin olay tarihinde Ankara temsilcisi Erdem Gül’ün yayımladıkları Milli İstihbarat Teşkilatına ait tırların durdurulması ve aranması haberiyle ilgili olarak; adı geçen kişilerin savunmalarında beyan ettikleri gibi gazetecilik yaptıkları, basın özgürlüğünden yararlanmaları gerektiği ve ifade özgürlüğü çerçevesinde suç işlemedikleri hususlarının yukarıda yazılı düzenlemeler karşısında hukuki bir değerinin bulunmadığı düşünülmektedir.

Anayasanın 26’nci maddesinin 2’nci fıkrasında düzenlenmiş olan, *“Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması”*; İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin 10’uncu maddesinin 2’nci fıkrasında düzenlenen *“gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi”* ve 5187 sayılı Basın Kanunun 3’ncü maddesinin 2’nci fıkrasında düzenlenen, *“Devlet sırlarının açıklanmaması”*, yasal gereklilikleri karşısında, Cumhuriyet gazetesinin eski genel yayın yönetmeni olarak görev yapan Can Dündar ile aynı gazetenin Ankara temsilcisi Erdem Gül’ün yayımladıkları MİT tırlarının

durdurulması ve aranması haberiyle ilgili olarak basın özgürlüğünden yararlanamayacakları kanaatindeyiz.

Bu kişilerin savunmalarında geçen özgürlük alanlarının; Anayasa'nın 26'nci maddesinin 2'nci fıkrasındaki “*Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması*”, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlenen “*gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi*” ve 5187 sayılı Basın Kanunun 3'ncü maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlenen, “*Devlet sırlarının açıklanmaması*” şeklindeki meşru özgürlük sınırlandırma ilkeleriyle sınırlandırılabilirliği ve mezkur kişilerin hukuki himayeden yararlanamayacağı düşünülmektedir.

Nitekim, Fransa'da devlete ait gizli belgeleri yayımladıkları iddia edilen 8 gazeteci ile Le Monde Gazetesi imtiyaz sahibinin yargılanması da sadece Türkiye'de değil; Avrupa ülkelerinde de gazetecilerin yargılanabileceğini ve devlet sırlarının ifşa edilemeyeceğinin yasal olarak kabul edildiğini göstermektedir.

3.2. Hasan Cemal'in “Çekilme Günlükleri” Yazı Dizisi Olayı

3.2.1. Olay

Kamuoyunda Hasan Cemal olarak bilinen ve bu isimle gazetecilik ve yazarlık yapan Hasan Kaya Cemal, ‘T24 Bağımsız İnternet Gazetesi’ adlı sitede 15 Mayıs 2013 tarihinden itibaren 13 bölüm halinde “Çekilme Günlükleri” ismiyle bir yazı dizisi yayınlamıştır. Daha sonra bu yazılarından yola çıkarak “Çözüm Sürecinde Kürdistan Günlükleri” adlı Everets Yayınları tarafından yayımlanan bir kitap da yazmıştır. Bu yazı dizisinin bazı kısımlarında PKK/KCK silahlı terör örgütünün propagandasını yaptığı gerekçesi ile hakkında İstanbul 24'ncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde 2017/297 Esas sayılı dosya ile dava açılmıştır (t24.com.tr). (ET: 03/05/2019).

3.2.2. Olayın Medyaya Yansıması

Gazeteci Hasan Kaya Cemal hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu tarafından, “Çekilme Günlükleri” isimli yazı dizisi sebebiyle hazırlanan (Soruşturma No: 2016/86264, Esas No:201711615, İddianame No:2017/69) 16/01/2017 tarihli iddianame ile açılan dava, yazılı ve görsel basın - yayın organlarında geniş şekilde yer almıştır. Bu dava, Türkiye'de basın özgürlüğünün yeteri kadar

bulunmadığını ifade etmek için çeşitli mecralarda bir takım kişilerce sahiplenilmiş ve haksız bir şekilde gündemde tutulmaya çalışılmıştır.

3.2.3. Haber Sebebiyle Gazetecinin Yargılanması

“Çekilme Günlükleri” ismiyle ‘T24 Bağımsız İnternet Gazetesi’ adlı internet sitesinde yazı dizisi yayınlayan gazeteci Hasan Kaya Cemal aleyhine, İstanbul 24’üncü Ağır Ceza Mahkemesi’nde açılan 2017/297 Esas sayılı dosya ile ve “*silahlı terör örgütü propagandası yapmak*” suçundan yargılanmıştır.

Hasan Kaya Cemal’in yargılandığı dosyada esas hakkında mütalaasını açıklayan Cumhuriyet Savcısı, Hasan Kaya Cemal’in “Çekilme Günlükleri” isimli yazı dizisinde yer alan bazı ifadeleriyle, uzun yıllardan bu yana Türkiye’nin başına bela olan kanlı PKK/KCK silahlı terör örgütünün şiddet ve cebir ihtiva eden eylemlerini övmek ve meşru göstermek suretiyle propagandasını yaptığının sabit olduğunu; Hasan Kaya Cemal’in suç kastıyla hareket ettiğini, bu sebeple de mezkur şahsın 1 yıl 10 aydan başlamak üzere 13 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını talep etmiştir.

İstanbul 24’üncü Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanan Hasan Kaya Cemal, “*Barışı savunduğum için buradayım. Terörü, şiddeti reddettiğim için buradayım. Yalanda yaşamayı reddettiğim için buradayım. 74 yaşımdayım ve 49 yıldır gazetecilik yapıyorum. İfade özgürlüğünü savunuyorum. ..*” şeklinde uzayan, savunmadan ziyade edebi bir metne benzeyen ifadelerle kendisini mahkemede savunmaya çalışmıştır.

İstanbul 24’üncü Ağır Ceza Mahkemesi, 31/03/2017 tarihli duruşmada özetle, dava konusu yazı içeriği, yazının yazıldığı tarih ve tüm dosya kapsamına göre sanık Hasan Kaya Cemal’in, yayınladığı yazı dizisinde silahlı terör örgütü propagandası yapmak suçunun kanuni unsurlarının oluşmadığını kabul ederek oy çokluğu ile beraat kararı vermiştir. Mahkeme heyetindeki bir üye hakim ise, Hasan Kaya Cemal’in eylemleri sebebiyle cezalandırılması gerektiği kanaatiyle beraat kararına muhalefet etmiş ve bu doğrultuda karara muhalefet şerhi yazdırmıştır.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, gazeteci Hasan Kaya Cemal’in beraat ettiği İstanbul 24’üncü Ağır Ceza Mahkemesi’nin mezkur kararını İstinaf Kanun Yoluna taşımıştır. İstinaf incelemesiyle görevli İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2’nci Ceza Dairesi ise, 10 Kasım 2017 tarihinde gazeteci Hasan Kaya Cemal’in İstanbul 22’nci Ağır Ceza Mahkemesi’nde Çözüm Sürecinde Kürdistan Günlükleri isimli kitapta silahlı terör örgütünün propagandasını yapmak suçundan dolayı Terörle Mücadele Kanununun

7'nci maddesi kapsamında yargılandığı ve 1 yıl 3 aylık hapis cezası aldığı gerekçesiyle beraat kararını bozmuştur.

İstinaf incelemesiyle görevli İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2'nci Ceza Dairesi tarafından 10 Kasım 11/2017 tarihinde bozulan dava dosyası yerel mahkemeye (İstanbul 24'üncü Ağır Ceza Mahkemesine) geri gönderilmiş ve burada devam eden yargılamada daha önce beraat eden gazeteci Hasan Kaya Cemal mahkum olmuştur. İstanbul 24'üncü Ağır Ceza Mahkemesi 03 Nisan 2018 tarihli duruşmada; gazeteci Hasan Kaya Cemal'ın, "silahlı terör örgütünün propagandasını yapmak fiilinden dolayı Terörle Mücadele Kanununun (Kanun No: 3713), 7'nci maddesinin 2'nci fıkrası mucibince, suçun işleniş şekli, sanığın kastının yoğunluğu ve paylaşım içerikleri dikkate alınarak taktiren 1 yıl hapis cezası ile tecziyesine karar vermiştir. Gazeteci Hasan Kaya Cemal, davaya konu yazı eylemini yayın yolu ile işlemiş olduğundan Terörle Mücadele Kanunun (Kanun No:3713), 7'nci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince cezası yarı oranında arttırılarak 1 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Sanık Hasan Kaya Cemal eylemini aynı kast altında bir çok kez işlemiş olduğundan, Türk Ceza Kanunu'nun 43'üncü maddesinin 1'nci fıkrası mucibince ceza taktiren 1/4 nisbetinde arttırılmış ve 1 sene 10 ay 15 gün hapis cezasına hükmedilmiştir. Sanığa verilecek cezanın geleceği üzerindeki etkileri nazara alınarak Türk Ceza Kanunu'nun 62'nci maddesi mucibince taktiren 1/6 nisbetinde indirilmiş ve netice olarak gazeteci Hasan Kaya Cemal 1 sene, 6 ay, 22 gün hapisle cezalandırılmıştır.

3.2.4. Olayın İfade ve Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Değerlendirilmesi

"Çekilme Günlükleri" ismiyle 'T24 Bağımsız İnternet Gazetesi' adlı internet sitesinde yazı dizisi yayımlayan gazeteci H. Kaya Cemal, "*silahlı terör örgütü propagandası yapmak*" suçundan yargılanmıştır.

Gazeteci Hasan Kaya Cemal, yayımladığı yazı dizisindeki suçlamaya konu ifadeleriyle ilgili olarak; "*Barışı savunduğum için buradayım. Terörü, şiddeti reddettiğim için buradayım. Yalanda yaşamayı reddettiğim için buradayım. 74 yaşındayım ve 49 yıldır gazetecilik yapıyorum. İfade özgürlüğünü savunuyorum.*" şeklinde uzayan bir savunma yapmıştır.

Gazeteci Hasan Kaya Cemal'in savunmalarının değerlendirilebilmesi için öncelikle yürürlükteki mevzuat çerçevesinde basın özgürlüğüne ve ifade özgürlüğüne ilişkin düzenlemelere kısaca göz atılması gerekmektedir.

Hukuk düzeninin en temel kurallarından olan “Normlar Hiyerarşisi” prensibi çerçevesinde ilk önce en tepedeki yasal düzenleme (norm) olan Anayasaya bakılması gerekmektedir.

07 Kasım 1982 tarihli, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 28’nci maddesinin 1’nci ve 2’nci fıkralarında basın özgürlüğünün (hürriyetinin) temel ilkeleri belirlenmiştir. Buna göre, “*Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.*” biçiminde temel ilkeler belirlenmiştir.

Her özgürlüğün bir sınırının olması gerektiği yönündeki evrensel kabul çerçevesinde olaya bakıldığında, anayasa hükmü ile teminat altına alınan basın özgürlüğünün, yayın hakkının ve ifade özgürlüğünün de bir sınırının bulunması gerekmektedir. Bu meyanda olaya bakıldığında, basın özgürlüğüne ilişkin hakkın temel çerçevesinin düzenlemeyle güvenceye alındığı en üst norm olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına bir daha bakılması gerekmektedir.

Anayasanın 28’nci maddesinde basın özgürlüğünün temel ilkeleri belirlendikten sonra üçüncü fıkrada; “*Basın hürriyetinin sınırlandırılmasında, Anayasanın 26 ve 27’nci maddeleri hükümleri uygulanır*” denilmek suretiyle ifade hürriyetinin hususi bir tezahür şekli olan basın hürriyetinin de, yine anayasa hükümleri ile çerçevesi belirlenmiş şekilde sınırlandırılabilmesi açıkça düzenlenmiştir. Basın özgürlüğünü sınırlandırmaya yönelik düzenlemeler de mevzuata çeşitli kanunlarla getirilmiştir. Buna göre, kaynağını en üst norm olan anayasa’dan alan kanuni düzenlemelerle basın özgürlüğü sınırlandırılabilir. Böyle bir sınırlandırma da hukuki olup, ülkede yaşayan herkesi kayıtsız şartsız bağlayacaktır. Bu çerçevede olaya bakıldığında, yasal düzenlemelerle ve usulüne uygun bir şekilde suç (*silahlı terör örgütü propagandası yapmak suçu*) olduğu belirlenmiş olan şekilde yayın yapmamak amacıyla basın özgürlüğünün sınırlandırılabilmesi düşünülmektedir.

Gazeteci Hasan Kaya Cemal’in ifade özgürlüğüne yönelik savunmalarının değerlendirilebilmesi için de yine yürürlükteki mevzuat çerçevesinde ifade özgürlüğüne ilişkin düzenlemelere kısaca göz atılması gerekmektedir.

Anayasa’nın “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” başlıklı 26’nci maddesine bakılacak olursa: “*Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek*

serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.”

Yine, aynı maddenin 2’nci fıkrasında ise, *“Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir”* şeklinde özgürlüğün sınırlamalarını gösterecek şekilde düzenleme yapılmıştır.

Bu durumda, devletin ülkesi, milleti ile bölünemez bütünlüğünün korunması ve suçun önlenmesinin de tıpkı ifade özgürlüğü gibi anayasal bir korunmaya mazhar olduğu ve bu sebeple ifade özgürlüğünün meşru sınırlama kriterlerinden biri olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anayasal teminat altındaki her temel hak ve özgürlük aynı zamanda kişiye bir ödev ve sorumluluk da yükler. Bu çerçeveden konuya bakıldığında da yine en üst norm olan Anayasa ile bir takım düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Bu konudaki anayasa hükmü ise 12’nci maddede yer almıştır.

Yürürlükteki 1982 Anayasasının 12’nci maddesinin 1’nci fıkrasında, *“Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahiptir”* şeklinde düzenleme yapılmıştır. Mezkur maddenin ikinci fıkrasında ise, *“Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder”* şeklinde, kişilerin sahip oldukları temel hak ve özgürlükleri kullanırken görev ve sorumluluklarının bulunduğuna gönderme yapılmıştır. Bu itibarla, ifade ve basın özgürlüklerinin kullanımı bakımından gazeteci için geçerli olan bazı *“görev ve sorumluluklar”* da bulunmaktadır.

Hasan Kaya Cemal’in yayınladığı mezkur yazı dizisiyle ilgili olarak; savunmasında beyan ettiği gibi gazetecilik yaptığı, basın özgürlüğünden yararlanması gerektiği ve ifade özgürlüğü çerçevesinde suç işlemediği hususlarının yukarıda yazılı düzenlemeler karşısında hukuki bir değerinin bulunmadığı düşünülmektedir.

Anayasanın 26’ncı maddesinin 2’nci fıkrasında düzenlenmiş olan, *“Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi”*; İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin 10’ncü maddesinin 2’nci fıkrasında düzenlenen, *“...bu*

hürriyetler, demokratik bir toplulukta, zaruri tedbirler mahiyetinde olarak, millî güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya âmme emniyetinin, nizamı muhafazanın, suçun önlenmesi”ve Türk Ceza Kanununun (Kanun No:5237), 220’nci maddesinin 8’nci fıkrasında düzenlenen, “Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak”; Terörle Mücadele Kanununun (Kanun No:3713), 7’nci maddesinin 2’nci fıkrasında düzenlenen, *“Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişibir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”* düzenlemeleri karşısında, gazeteci Hasan Kaya Cemal'in yayınladığı yazı dizisiyle ilgili olarak ifade ve basın özgürlüğü hakkından yararlanmaması ve hukuki himaye görmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Dünyanın gözü önünde yaşanan WikiLeaks olayında nasıl ki Julian Assange’ın eylemleri basın özgürlüğü ve ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmedi ise, işbu olayda da basın özgürlüğü ve ifade hürriyetinden bahsedilemeyeceği değerlendirilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bütün toplumlarda, her zaman ve zeminde bilgi iletişimi söz konusudur. “İletişim” bir tür insan ilişkisi olduğuna göre; her toplumda insan ilişkileri kendiliğinden veya normatif olarak bir düzenleme konusudur. Haber dolaşımı/bilgi edinme ilişkisi de, insan ilişkilerini düzenleyen normlara göre belirlenir ve şekillenir.

Yaşadığımız çağda, haber vermek, bilgiye ulaşmak, eleştirmek, yorumlamak imkanlarını kapsayan özgür haber dolaşımı (bilgiye ulaşmak) sürecini gerçekleştirmek, kitle iletişim araçları açısından temel görevdir. Kitle iletişim araçlarının bu görevlerinin işlerliği oranında da halkın bilgi edinmek hakkı gerçekleşmiş olur.

“Kişilik haklarının korunması” ve “kişinin özel yaşamının dokunulmazlığı” kavramlarının da belirtilen anlayış çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Ancak, her özgürlüğün bir sınırının olması gerektiği yönündeki evrensel kabul çerçevesinde hadiseye baktığımızda, anayasal/yasal düzenlemelerle veya uluslararası sözleşmelerle teminat altına alınan basın özgürlüğü/yayın hakkı ve ifade özgürlüğünün de bir sınırının bulunması gerekmektedir.

Temel hak ve özgürlüklerin tanınması ve bu hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemeler “Hukuk Devleti”nde ancak yasalarla yapılabilir. Bu düzenlemelerden, normlar hiyerarşisi gereğince en üst norm olan Anayasamıza baktığımızda, mevcut düzenleme şekliyle toplumun beklentilerine cevap veremediği tartışmasızdır. Anayasa’da olması gereken düzenleme yaklaşımı, basın özgürlüğünün temel ilke olarak kabul edilmesi ve bu temel ilkenin de genel bir ifade ile maddeleştirilmesidir. Basın özgürlüğüne istisna oluşturacak veya basın yayın rejimine müdahaleyi gerektirecek hallerin ise alt norm olarak Basın Kanunu’nda veya ihtiyaca göre diğer kanunlarda düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Anayasa metnlerinin gerek siyasal ve gerekse toplumsal dinamikler sebebiyle sık sık değiştirilemediği göz önüne alındığında; bu yaklaşımımızın görmezden gelinemeyecek derecede önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Yine, bu hususlarla ilgili olarak, her biri farklı yerde ve dağınık şekilde düzenlenmiş bulunan sözlü ve yazılı hukuk metnlerinin mümkün olduğu kadar bütünlük arz edecek şekilde bir araya getirilmesi ve sistemli bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeler yapılırken de, kazuistik (meseleci) yöntemden ziyade soyut ve genellemeci bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Zira, ilerleyen

zamanda ortaya çıkabilecek tüm ihtimalleri ve teknolojik gelişmenin varabileceği yeri şimdiden tam olarak bilebilmemiz mümkün değildir.

Yasal düzenlemeler yapılırken, “kitle iletişim hukukunun” çağdaş, demokratik ve evrensel kurallarını dikkate almamız gerektiği kadar; ülkemizin milli ve manevi değerlerini, tarih ve kültürel birikimini, bulunduğu coğrafyanın zorunlu şartlarını ve ülkenin gelecek perspektifini de gözden uzak tutmamak gerekmektedir.

Bireyin temel hak ve özgürlükleri ile toplumsal faydanın çeliştiği zamanlarda da devletin ve milletin meşru, genel ve makul beklentilerini dengeleyecek; aynı zamanda demokratik kazanımları da gölgelemeyecek bir yaklaşımla hareket edebilecek şekilde yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Parçalı ve birbiriyle çelişen; farklı zamanlarda ve farklı hukuki yaklaşımların ürünü olarak yapılan düzenlemelerin gelinen noktada ülkemizin ve milletimizin ihtiyaçlarını karşılayamadığı gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır. Sistemli ve bütüncül bir yaklaşımla hukuki düzenlemeler acil olarak yapılmalıdır.

Bireylerin, kitle iletişim araçlarının görevlerini ifa ederken özel hayatlarına saygı gösterilmesini istemek hakları vardır. Ancak, hukuk sistemimizde kişinin özel hayat alanı ile kitle iletişim araçlarının görev ve yetkilerinin sınırları kesin çizgilerle ayrılmış değildir. Bu alanda yapılacak yasal düzenleme ile konu belirginleştirilmeli ve kişiye, olaya, yaklaşıma, hakim siyasi ve bürokratik anlayışa göre farklı değerlendirmelerin önü mümkün olduğunca alınmalıdır.

Anayasal teminat altındaki her temel hak ve özgürlük aynı zamanda kişiye bir ödev ve sorumlulukta yükler. Bu çerçeveden konuya baktığımızda, normlar hiyerarşisi sıralamasına uygun olacak şekilde bu ödev ve sorumlulukların tereddüde yer vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Keza, Radyo Televizyon Üst Kurulu özel hayatın gizliliği ve korunması, Türk aile yapısının korunması, ülkemizin milli ve manevi değerleri ile tarih ve kültürel birikiminin muhafazası, özellikle bulunduğu coğrafyanın zorunlu şartlarını ve ülkenin gelecek perspektifini de göz önüne almak suretiyle daha etkin şekilde denetim yapmalı ve henüz gelişme aşamasında bulunan bilişim teknolojileri ile iletişim vasıtaları alanında yapılacak olan kanuni düzenlemelere etkin bir şekilde ve sorumluluk anlayışıyla yol göstermelidir.

Burada üzerinde önemle durulması gereken bir konu da hızla hayatımıza giren ve her geçen gün hayatımıza adeta nüfuz eden internet olgusudur. Bu alandaki yasal

düzenlemelerin yetersizliğı bir yana mevcut düzenlemelerin uygulanabilirlik seviyesi de neredeyse yok hükmündedir. Teknolojinin ulaştığı seviye ve dünyanın içerisinde bulunduğu karmaşık durum sebebiyle; internet olgusunun ciddi ve sistemli bir şekilde, demokratik kazanımların ve uluslararası düzenlemelerin de izin verdiği ölçüde uygulanabilir bir yasal çerçeveye oturtulması gerekmektedir.

Tüm bu sebeplerle, medeni dünyanın ulaştığı çağdaş anlayışı, demokrasi ilkelerini, demokratik yasal/anayasal kuralları göz ardı etmeyecek; aynı zamanda Türk toplumunun manevi, tarihi, kültürel ve moral değerlerini de yaşatacak şekilde; ülkenin gelecek perspektifine katkı sunacak yasal düzenlemelerin ivedilikle yapılması gerektiğı açıktır.

KAYNAKÇA

- Arslan Çetin/Azizağaoğlu Bahattin, Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
- Asna Alaeddin, Kuramda Ve Uygulamada Halkla İlişkiler, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2010.
- Avşar Zakir/Öngören Gürsel, Radyo Ve Televizyon Hukuku, Piramit Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Aydın Murat, TCK'nın Genel Hükümleri Açısından Basın Suçlarında Sorumluluk, AdaletYayınevi, Ankara, 2009.
- Aydın Sevil, Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Hukuksal Koruma, Adil Yayınevi, Ankara, 1998.
- Centel Nur/Zafer Hamide/Çakmut Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Basım Yayın Dağıtım, 6. Bası, İstanbul, 2006.
- Centel Nur/ Zafer Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, BetaYayınları, İstanbul, 2010
- Çelebi Funda, Kişilik Haklarından Kişinin Özel Yaşamının ve Gizliliklerinin İhlali ve Korunması Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Kocaeli, 1997.
- Çetin Erol, Basın Hukuku, SeçkinYayıncılık, Ankara, 2008.
- Çolak Nusret İlker, İdari Uyuşmazlıklarda Alternatif Çözüm Yolları, Ankara, 2013.
- Çöllü İbrahim, Radyo ve Televizyon Yayınlarında Özel Hayatın Korunması, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uzmanlık Tezi, Ankara, 2011.
- Doğan Pınar, Çatışan İki Değer, Haber Verme Hakkı Ve Kişilik Hakkı, Ankara Barosu Dergisi, 2014/4 Sayı, Ankara, 2014.
- Doğu Ali Haydar, Bilişim Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2016.
- Dönmezer Sulhi/Bayraktar Köksal, Basın Hukuku, Beta Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul, 2014.
- Dural Mustafa, Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987.
- Eren Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş. İstanbul, 1998.
- Evliyaoğlu Gökhan, İletişim Psikolojisi Psikolojik İletişim, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, İstanbul, 1987.
- Gül İbrahim, Danıştay Kararlarında “Kamu Yararı” Kavramı, Ankara Barosu Dergisi, 2014, Sayı: 2, Ankara, 2014.

- Gülseren Fehmi Şener; İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları, Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Lefke, Haziran, 2013.
- Günaydın Barış, 5187 Sayılı Yeni Basın Kanunu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 57, Ankara, 2005.
- Güngör Nazife, İletişim Kurumlar-Yaklaşımlar, Siyasal Kitabevi, 3. Baskı, Ankara, 2016.
- Hakeri Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümleri, 11 Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.
- İçel Kayıhan, Kitle İletişim Hukuku, Beta Yayın Dağıtım A.Ş. 12 Bası, İstanbul, 2017
- İçel Kayıhan/Ünver Yener, Kitle İletişim Hukuku, Beta Basım A.Ş. İstanbul, 2012
- İmre Zahit, Şahsiyet Haklarından Şahsın Özel Hayatının ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 1974 .
- Kaya Mine, Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması, Ankara Barosu Dergisi, Ankara, 2010.
- Çolak N. İ., Kitle İletişim Hukuku, 3. Baskı, İstanbul, 2013.
- Kılıçoğlu Ahmet M., Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama BasınYoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010
- Kocadaş Bekir, Kültür ve Medya, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Ankara, 2005
- Malkoç İsmail, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt:1, 2. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, 2013.
- Oğuzman M. Kemal/Seliçi Özer/Özdemir S. Oktay, Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013.
- Oğuzman M. Kemal/Seliçi Özer/Özdemir S. Oktay, Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2012
- Ongun Coşkun, Yayın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali, Legal Yayıncılık A.Ş. İstanbul, 2013.
- Ölmez Aslan, Postada El Koyma, Adalet Dergisi, Eylül, Ankara, 2008
- Öngören Gürsel, TV ve Radyoda Kişilik Haklarına Saldırılarına Karşı Hukuki Başvuru Yolları, Der Yayınları, İstanbul, 1996.
- Özbek Veli Özer Ve Arkadaşları, Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.

- Özbek Veli Özer Ve Arkadaşları, Türk Ceza Hukuku özel Hükümleri, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.
- Özbek Veli Özer, Yeni Türk Ceza Kanunun Anlamı – İzmir Şerhi, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010.
- Özek Çetin, Basın Özgürlüğünden Bilgilenme Hakkına, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999.
- Özgenç İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, Ankara, 2005.
- Öztan Bilge, Medeni Hukuk, Turhan Kitabevi, Ankara, 2001
- Öztürk Bahri Ve Arkadaşları, Nazari Ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009.
- Öztürk Bahri/ Erdem Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık San. Tic. A.Ş. Ankara, 2008.
- Parlar Ali/Hatipoğlu Muzaffer, Açıklamalı-Yeni İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, 3. Cilt, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010.
- Soyaslan Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümleri, Yetkin Yayınları, 10. Baskı, Ankara, 2014.
- Soyaslan Doğan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014
- Sözüer Adem, Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1996.
- Şen Ersan, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Özel Hayata Karşı Suçlar, İBD, Cilt:79, Sayı:3, Mayıs – Haziran, İstanbul, 2005.
- Tezcan Durmuş/Erdemmustafa Ruhan/Önok R. Murat, Teorik Ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Toroslu Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınları, Ankara, 2005.
- Ünver Yener/Hakeri Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- Yaşar Osman/Gökcan Hasan Tahsin/Aruç Mustafa, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 1-6. Cilt, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- Yeğin Abdullah, Osmanlıca – Türkçe Yeni Lûgat, Hizmet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991.

Yenisey Feridun/ Özel Çetin, İçtihatlı Basın Mevzuatı, Beta Basın Yayın Dağıtım A.Ş. İstanbul, 1996.

Yenisey Feridun/Nuhoğlu Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.

Yılmaz Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 1992.

Yılmaz Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 1996.

Yurtcan Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017

Zafer Hamide, Özel Hayatın Ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134), Beta Basın Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul, 2010.

Zevkliler Aydın/Acabey M. Beşir/Gökyayla K. Emre, Medeni Hukuk, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2000.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.mynet.com

www.sozcu.com.tr

www.ntv.com.tr.

www.sabah.com.tr

OTOMASYON VE PROGRAM

Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı

EKLER

Ek 1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Muhammed Emin YALÇINKAYA
Öğrenci Numarası	112209111
Enstitü Anabilim Dalı	İletişim Bilimleri
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN
Tez Başlığı (Türkçe)	Türk Medyasında Hukuk İhlalleri ve Cezai Müeyyidelerin Hukuksal Dayanakları

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 90 sayfalık kısmına ilişkin, 28/05/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 11'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

31/01/1974 tarihinde Adıyaman'ın Kâhta İlçesinde doğdu. İlkokulu Kâhta İlkokulunda; orta ve lise öğrenimini Kâhta Lisesi'nde tamamladı. 1998 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Malatya Barosu'nda 1998 – 1999 yılları arasında avukatlık stajını tamamladı. Avukatlık stajını müteakiben 02/08/1999 tarihinde Malatya'da başladığı serbest avukatlık görevine ve 29/08/2014 tarihinde başladığı arabuluculuk görevine halen devam etmektedir. İngilizce bilmektedir.

